

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KIBRIS TARİHİ VE ÖNEMİ KONUSUNUN SOSYAL
BİLGİLER DERS KİTAPLARINDAKİ YERİ İLE İLGİLİ
ANALİZ ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖMER KEMAL ŞİMŞİR

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZGÜR YILDIZ

KASIM, 2014

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ

KIBRIS TARİHİ VE ÖNEMİ KONUSUNUN SOSYAL BİLGİLER DERS
KİTAPLARINDAKİ YERİ İLE İLGİLİ ANALİZ ÇALIŞMASI

ÖMER KEMAL ŞİMŞİR

Eğitim Bilimleri Enstitüsünde
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 24.11.2014

Tezin Sözlü Savunma Tarihi:

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Özgür YILDIZ
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Bilal DUMAN
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Muhammet AVAROĞLU

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

KASIM, 2014

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün/...../..... tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **24/6** maddesine göre, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Ömer Kemal Şimşir'in "Kıbrıs Tarihi Ve Önemini Konusunun Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri İle İlgili Analiz Çalışması" adlı tezini incelemiş ve aday/...../..... tarihinde saat 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **kabul** edildiğine ile karar verildi.

Doç. Dr. Özgür YILDIZ
Tez Danışmanı

Doç. Dr. Bilal DUMAN
Üye

Yrd. Doç. Dr. Muhammet AVAROĞLU
Üye

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR.

Soyadı: ŞİMŞİR

Adı : ÖMER KEMAL

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : Kıbrıs Tarihi ve Önemi Konusunun Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri İle İlgili Analiz Çalışması

Y. Dil : Analysis of Appearance of The Topic History and Importance of Cyprus In Schoolbooks of Social Studies

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

O

O

O

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fakülte :

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : YILDIZ, Özgür

Ünvanı : Doç. Dr.

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük eğitim programında ve her iki ülkede okutulan ders kitaplarında ne kadar yer verildiği.
2. KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.)ders kitaplarında Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun yeri.
3. Türkiye’de ve KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) ders kitaplarında Kıbrıs Tarihi ve önemi konusuna ilişkin benzeşen ve farklılaşan tarafları.

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Sosyal Bilgiler
2. KKTC
3. Ders Kitabı
- 4.Kıbrıs Tarihi
5. Eğitim

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:

1. Social studies
2. TRNC
3. Schoolbook
4. History of Cyprus
5. Education

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	☐
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	☐
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	☐

Yazarın İmzası :

Tarih :/...../.....

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Kıbrıs Tarihi ve önemi Konusunun Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri İle İlgili Analiz Çalışması” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/11/2014

Ömer Kemal ŞİMŞİR

ÖNSÖZ

Şüphesiz ki eğitim, ülkelerin kalkınmasında ve gelişmesinde etkili olan en önemli unsurlardan birisidir. Bu sebeple okullarda uygulanan eğitim programları ve ders kitapları işlevsel olmalı ve öğrencilerde önemli konularda farkındalık yaratmalıdır. Sosyal Bilgiler Dersi, öğrencilerin geçmişi tanınmasında, dünya üzerinde meydana gelen güncel olayları takip etmesinde, geleceğine bu gelişmelere göre yön vermesinde en önemli derslerden birisidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye'nin derin bir tarihle bağlı olduğu bir ülkedir. Siyasi olarak sadece Türkiye'nin tanıdığı bu ülke, Türkiye'nin Diploması hayatında önemli bir sorun teşkil etmektedir. KKTC'ye karşı yıllardır süren ambargolar, Türkiye'nin bu topraklarda işgalci olarak görülmesi, Avrupa Birliği müzakereleri yıllardır sıcaklığını koruyan gündem konularını oluşturmaktadır. Avrupa ülkeleri ve ABD'nin bu sorun karşısında Türkiye aleyhine tutumu konu ile ilgili zorluklar yaratmaktadır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana en büyük destek ve katkıları sağlayan araştırma boyunca benden yardımlarını hiç esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Özgür YILDIZ'a sonsuz teşekkür eder, beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan ve benden desteklerini esirgemeyen aileme ve sevgili dostlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Ömer Kemal ŞİMŞİR

KASIM, 2014

MUĞLA

ÖZET

KIBRIS TARİHİ VE ÖNEMİ KONUSUNUN SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDAKİ YERİ İLE İLGİLİ ANALİZ ÇALIŞMASI

Ömer Kemal ŞİMŞİR

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü

Danışman: Doç. Dr. Özgür YILDIZ

Kasım-2014, 83 Sayfa

Kıbrıs, tarih boyunca Doğu Akdeniz'deki kilit konumu nedeniyle hakimiyet mücadelelerine sahne olmuştur. Günümüzde bu adada varlığını sürdüren Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Türkiye'nin 20 Temmuz 1974'te gerçekleştirdiği: "Kıbrıs Barış Harekati" sonrasında gelişen olaylar neticesinde kurulmuştur. Türkiye'nin derin bir tarihle bağlı olduğu bu ülke; Suriye, Mısır, İsrail ve Lübnan gibi Doğu Akdeniz'in önemli devletlerine çok yakın olması nedeniyle vazgeçilmez bir jeostratejik öneme sahiptir. Gelişen olaylar zincirinde oluşan "Kıbrıs Sorunu" uzun yıllar boyunca Türkiye'nin gündemini meşgul etmiş, dış politikasını derinden etkilemiştir. Günümüzde bu sorun Türkiye'ye gerek AB, gerekse uluslararası alanda halen engeller teşkil etmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun İlköğretim Sosyal Bilgiler (6 ve 7) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük eğitim programında ve ders kitaplarında ne kadar yer verildiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Dokümanlar Türkiye ve KKTC'nin Talim Terbiye Kurulu (TTK) aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuca göre; incelenen ders kitapları ve eğitim programlarında araştırma konusuna Kıbrıs Tarihi ve önemini ifade edecek düzeyde değinilmediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca bağlı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, KKTC, Ders Kitabı, Kıbrıs Tarihi, Eğitim

ABSTRACT

ANALYSIS OF APPEARANCE OF THE TOPIC HISTORY AND IMPORTANCE OF CYPRUS IN SCHOOLBOOKS OF SOCIAL STUDIES

Ömer Kemal ŞİMŞİR

Master's Thesis

Educational Sciences Institution

Elementary School Department

Social Sciences Department

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Özgür YILDIZ

November-2014, 83 Pages

Throughout its history Cyprus was always involved in sovereignty conflicts due to its key position in the eastern Mediterranean. The today existing Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) was established after the events caused by the Cyprus peace operation implemented by Turkey on July 20th, 1974. This country Turkey is connected to with a profound history has an essential geostrategical importance as major east Mediterranean countries like Syria, Egypt, Israel and Lybia. The outgrowth of events ended in the 'Cyprus Problem' which occupied Turkey's agenda for many years and had a deep influence on its foreign politics. Nowadays this problem is still an obstacle for Turkey with regard to the EU and also international matters.

The aim of this study is to figure out how much the topic 'History and Importance of Cyprus' is discussed in Social Sciences of Primary Education (6 and 7) and in the programme of Turkish Revolution History and Ataturkism education and in schoolbooks. Accordingly, in this study document review pattern was used as qualitative research method. The documents derive from Turkish Historical Society (TTK) of Turkey and TRNC. Acquired data is solved by the descriptive analysis method.

According to the findings of the study the conclusion can be drawn that in the examined schoolbooks and education programmes the topic of this study is not referred to representatively concerning History and Importance of Cyprus. Regarding this outcome some suggestions are made.

Key words: Social Studies, TRNC, Schoolbook, History of Cyprus, Education

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4.Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
KURAMSAL TEMEL.....	6
2.1. Önemli Açılardan Kıbrıs Adası ve KKTC	6
2.1.1. Kıbrıs'ın Adı	6
2.1.2. Kıbrıs'ın Coğrafyası ve Jeopolitik Konumu	6
2.1.3. Kıbrıs'ın Türkiye Açısından Jeostratejik Önemi	7
2.2. Kıbrıs Tarihi	9
2.2.1. Osmanlı Yönetimine Kadar Kıbrıs Tarihi.....	9
2.2.2. Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs	11
2.2.3. İngiliz Yönetiminde Kıbrıs	14
2.2.4. Kıbrıs Cumhuriyeti	17
2.2.1.Türkiye'nin Kıbrıs'a Askeri Müdahalesi ve KKTC'nin Kurulması	19
2.3.Uluslararası Alanda Kıbrıs Sorunu ve Türkiye	22
2.3.1.Avrupa Birliği ve Kıbrıs	22
2.3.2. Kıbrıs Sorununun Türkiye'nin Dış Politikasına Etkisi	24
2.4. İlgili Araştırmalar	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29

YÖNTEM.....	29
3.1.Araştırmanın Modeli	29
3.2. Çalışma Grubu.....	30
3.3. Veri Toplama Süreci	31
3.4. Verilerin Analizi.....	32
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	33
BULGULAR VE YORUMLAR.....	33
4.1. Türkiye’ de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler, 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitapları/ Eğitim Programlarının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları	33
4.1.1. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları	33
4.1.2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim Programının (2005) Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları	37
4.1.3. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları	37
4.1.4. 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim Programının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları.....	39
4.1.5. T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük 8 Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları	40
4.1.6. T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük 8 Eğitim Programının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları	46
4.2. KKTC’de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih), 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarının konuya ilişkin Bulgu ve Yorumları	48
4.2.1. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları.....	48
4.2.2. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları.....	52
4.2.3. T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu Ve Yorumları	53
4.3. KKTC’de okutulan (6,7,8.) Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları	53
4.3.1. 6. Sınıf Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları	54
4.3.2. 7. Sınıf Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları	55
4.3.3. 8. Sınıf Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları	58
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	65

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	65
5.1. Sonuç	65
5.1.1. Türkiye’de Okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ile 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarına / Eğitim Programlarına Ait Sonuçlar .	65
5.1.2. KKTC’de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) ile 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarına Ait Sonuçlar.....	67
5.1.3. KKTC’de okutulan 6., 7. ve 8. Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarına Ait Sonuçlar	67
5.2. Öneriler.....	69
KAYNAKÇA	71
EKLER	77
Ek A: Sosyal Bilgiler 6 Tarih Komisyon Yazısı	77
EK B: Kıbrıs’ta okutulan Ders kitaplarının İlk Dört Sayfası	78
EK C: KTT 8 Ders Kitabında Kıbrıs Barış Harekatı.....	79
EK D: 6. Sınıf Ülkemizin Kaynakları Ünitesi.....	80
EK E: 7. Sınıf Türk Tarihine Yolculuk Ünitesi.....	81
EK F: 8. Sınıf Atatürk’ten Sonra Türkiye Ünitesi.....	82
ÖZGEÇMİŞ	83

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 3.1. Türkiye’den Alınan Çalışma Grubunu Oluşturan Ders Kitapları	30
Çizelge 3.2. KKTC’den Alınan Çalışma Grubunu Oluşturan Ders Kitapları	31
Çizelge 4.1. 8. Sınıf KTT ders kitabında aktarılan Kıbrıs’taki Osmanlı Eserleri	58

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Kıbrıs Fiziki Haritası.....	7
Şekil 4.1. Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıkları.....	34
Şekil 4.2. Dört halife Dönemi'nde Kıbrıs Fethi.....	35
Şekil 4.3. Türkiye'nin Konumu ile İlgili Görsel.....	36
Şekil 4.4. Kıbrıs'ın Fethi ve İnebahtı Yenilgisini İçeren Görsel Materyal.....	38
Şekil 4.5. Atatürk'ten Sonraki Türkiye: Hazırlık Soruları.....	42
Şekil 4.6. Kıbrıs Barış hareketi ile İlgili Gazete Haberi Küpürü.....	43
Şekil 4.7. Türkiye'nin Kıbrıs'a Asker Göndermesinin Sebebi.....	43
Şekil 4.8. Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Haritası.....	44
Şekil 4.9. Günümüzde Avrupa Birliği Ülkeleri.....	45
Şekil 4.10. Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerin Ulusal Bayraklar.....	46
Şekil 4.11. Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) Ders Kitabında Yer Alan Eğitsel Oyun.....	49
Şekil 4.12.Sosyal Bilgiler 6 Kitabındaki Metin Kutucukları.....	51
Şekil 4.13. Kıbrıs'ın Fethini Gösteren Harita.....	52
Şekil 4.14. Anadolu'dan Kıbrıs'a Yapılan Yerleşme.....	56
Şekil 4.15. (1572) Anadolu Şehirlerinden Kıbrıs'a Göçü Aktaran Görsel.....	57
Şekil 4.16. 1931 İsyanı Sonrası Kurulan Kıbrıs'taki Türk Partileri.....	59
Şekil 4.17. Başpiskopos Makarios.....	60
Şekil 4.18. AKEL ve Kilise Yarışını Anlatan Karikatür.....	60
Şekil 4.19. Garantör Devletlerin Karikatür Görseli.....	61
Şekil 4.20. TMT'ye Ait Ders Kitabındaki Görseller.....	62
Şekil 4.21. İki Toplum Arasındaki Sorunların Şematik Gösterimi.....	63
Şekil 4.22. Toplumlar Arasındaki Çarpışmalar Kronolojisi.....	64

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomi Topluluğu
AKÇT	: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
Akt.	: Aktaran
Ed.	: Editör
ENOSİS	: Kıbrıs'ın Yunanistan'a İlhakı Akımı
EOKA	: Kıbrıslı Mücahitlerin Helen Örgütü (Elliniki Orđanosis Kiprion Ağoniston)
GKRY	: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
KKT	: Kıbrıs Türk Tarihi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KTFD	: Kıbrıs Türk Federe Devleti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGSB	: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
MEKB	: Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organisation)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TCİTVA	: Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
TMT	: Türk Mukavemet Teşkilatı
TTK	: Talim Terbiye Kurulu
vd.	: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

KKTC, Türkiye'nin derin bir tarihle bağılı olduğu bir ülkedir. Siyasi varlığını sadece Türkiye'nin tanıdığı, diğer ülkelerin "Türkiye'nin işgali altındaki Kıbrıs Cumhuriyeti toprakları" olarak gördüğü ada, Akdeniz'in doğusunda ve Türkiye'ye çok yakın bir konumdadır. Bu özelliği sayesinde Doğu Akdeniz'de kilit rolü olmasıyla beraber Türkiye için de vazgeçilmez bir jeostratejik öneme sahiptir (Kalaycı 2004: 3-5).

Osmanlı Devleti'nin yıkılışının ardından dünyanın çeşitli bölgelerinde birçok Türk, azınlık şeklinde kalmıştır. Bu bölgelerden biri de Kıbrıs adasıdır. İkinci Dünya savaşının ardından sömürgelerinden çekilme kararı alan İngiltere, 1960 yılında Yunanistan ve Türkiye ile beraber "Garanti Antlaşması" imzalanmıştır. Bu antlaşma neticesinde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin mevcut durumunu korumasında üç ülke garantör devlet olarak, bu ülkenin bağımsızlığını ve bütünlüğünü temin etmekle sorumlu olmuştur (Bayram 2011: 32-34).

1963 yılında Kıbrıslı Rumların adayı Yunanistan'a bağlamak isteğiyle Kıbrıs'taki Türklere karşı başlattıkları saldırılar baskı ve zulüme dönüştü. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Kıbrıs'a barış gücü gönderdi. Barış gücü, Türklere yapılan hareketleri önleyemeyince Türkiye, Garanti Antlaşması'ndan doğan haklarını kullanarak Kıbrıs'ta barış ve güvenliği sağlamak amacıyla 20 Temmuz 1974 tarihinde "Barış Harekâtı" düzenledi. Ada fiili olarak ikiye bölündü. Harekât sonrası Kıbrıs Türklerinin can ve mal güvenliği sağlandı. Uluslararası alanda adadaki Türklerin varlığı kabul edilmeyince 1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti, 1983 yılında ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu. Halen, Türk Silahlı kuvvetleri (TSK) Kıbrıs'ta güvenliği ve barışı sağlamak için varlığını sürdürmektedir (Saray vd. 2012: 203).

Ülkemizin önemli sorunlarından birisi de kuşkusuz “Kıbrıs Sorunu” dur. Uzun yıllardan beri Türkiye gündemini meşgul eden ve halen uluslararası alanda sonuçlanmamış bir konudur. Yunanistan’la bu durumu çözemediğimizden olaya Birleşmiş Milletler dahil olmuş ve sorun uluslararası bir alana taşınmıştır. Türkiye’nin AB’ye tam üyelik sürecinde, müzakerelerin askıya alınmasının önemli nedenlerinden birinin Kıbrıs Sorunun olması gibi birçok neden araştırma konunun önemini bir kez daha hatırlatmıştır. Peki, bu konuda bizlere düşen sorumluluklar nelerdir? Çevresine ve güncel konulara duyarlı bireyler yetiştirmeyi hedefleyen Sosyal Bilgilerin Eğitim programında bu konuya yer verilmiş midir? Bu soruları açıklayabilmemiz için önce Kıbrıs’ı yakından tanımamız gerekir. Özellikle de adanın jeopolitik konumu ve yakın tarihi bize bu konuda yardımcı olacak ilk alanlardır.

Sosyal bilgiler üzerine yapılan tüm tanımlar göstermektedir ki; sosyal bilgiler tüm ülkeleri ve tüm dünyayı ilgilendiren bir içeriğe sahip olduğu için ülkeler ve toplumlar için vazgeçilmez bir alandır. Toplumlar evrensel ve milli değerlerini içinde barındıran eğitim programları hazırlayarak, devamlılıklarını sağlamak için gelecek nesilleri daha ileriye götürebilecek bireyler yetiştirmek için eğitime önem vermelidirler. Hem evrensel hem de milli değerleri içinde bulunduran sosyal bilgiler öğretim kademesinde bu amaca yönelik bir ders olmalıdır (Akdağ 2009: 21).

1.1. Problem Cümlesi

2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) eğitim programında, Türkiye ve KKTC’de okutulan ders kitaplarında Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun yeri nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) eğitim programında ve her iki ülkede okutulan ders kitaplarında ne kadar yer verildiğini ortaya koymaktır. Bu amaç

doğrultusunda belirlenen eğitim programları ve ders kitaplarında araştırma konusuyla ilişkilendirilebilecek bölümler yorumsal olarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Kıbrıs adasının Türkiye Cumhuriyeti için Jeostratejik önemi İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) eğitim programında ve ders kitaplarında yer almakta mıdır?
2. Kıbrıs adasının Jeostratejik önemi KKTC’de okutulan İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) eğitim programında ve ders kitaplarında yer almakta mıdır?
3. KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) ders kitaplarında genel hatlarıyla Kıbrıs tarihi ve önemi konusunun yeri nedir?
4. Türkiye’de ve KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında genel hatlarıyla Kıbrıs Tarihi ve önemi konusuna ilişkin benzeşen ve farklılaşan tarafları nelerdir?
5. Kıbrıs Meselesi, 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük eğitim programında ve ders kitaplarında yer almakta mıdır?
6. Türkiye Cumhuriyeti’nin KKTC’yle olan tarihsel bağları 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) eğitim programında ve ders kitaplarında yer almakta mıdır?
7. Kıbrıs Tarihi ve önemi konusu, KKTC’de okutulan Kıbrıs Türk Tarihi (KKT) ders kitaplarında yer almakta mıdır?
8. Kıbrıs Meselesi, KKTC’de okutulan Kıbrıs Türk Tarihi ders kitaplarında yer almakta mıdır?
9. Türkiye’de okutulan Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ile KKTC’de okutulan Kıbrıs Türk Tarihi ders kitaplarında, genel hatlarıyla Kıbrıs Tarihi ve önemi konusuna ilişkin benzeşen ve farklılaşan tarafları nelerdir?

Araştırma elde edilen sonuçlar, KKTC Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığında (MEGSB) onaylı kitaplarında KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler (6. ve 7.) ve T.C.

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (8.) ders Kıbrıs Türk Tarihi (6., 7.ve 8.) ders kitaplarındaki sonuçlarla ilişkilendirilip, benzeşen ve farklılaşan yönleriyle ortaya konması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu Araştırma, Türkiye’ de ve KKTC’de okutulan İlköğretim Sosyal Bilgiler (6. ve 7.), T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları/ eğitim programlarında Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun hangi bölümlerde ne kadar yer verildiği, nasıl ele alındığı incelenen ve konuyla ilişkilendirebileceğimiz bölümleri tanıtan bu alanda yapılan ender çalışmalardan biridir. Bu bağlamda araştırmanın, konu ile ilgili literatürde var olan boşluğu dolduracağına inanılmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın, alanla ilgilenen araştırmacılara ve eğitimcilere farklı bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen sınırlılıklar;

1. Türkiye’de okutulan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları ile sınırlıdır.
2. 2005 yılında hazırlanan İlköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim programı ile sınırlıdır.
3. 2005 yılında hazırlanan 8.sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi eğitim programı ile sınırlıdır.
4. KKTC’de okutulan 6. , 7.Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) ve 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları ile sınırlıdır.
5. KKTC ’de okutulan Kıbrıs Türk Tarihi (6,7 ve 8) ders kitapları ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Ders Kitabı: Öğretim programında belirlenen bilgi, beceri, özellik ve davranışları öğrencilere kazandırmayı amaçlayan faaliyetlerden oluşan ve bu faaliyetlere rehberlik edici özellikte olan yazılı materyaldir (Ünsal ve Güneş 2002: 111).

EOKA: Kıbrıs'taki Türk halkını yok edip Kıbrıs adasını Yunanistan'a bağlamak amacıyla kurulmuş bir terör örgütüdür. EOKA eylemde bulunduğu süre zarfında yüzlerce Türk, İngiliz ve Rum'u katletmiş Türk köylerini yakıp yıkarak Türklerin adadan göç etmesine neden olmuştur (İsmail 1998: 41).

ENOSİS: Rumların, 1791-1796 yıllarında Megalo İdea (Büyük Ülkü) haritasının yayınlanmasıyla birlikte Kıbrıs'ı Bir Yunan adası durumuna getirmek ve Yunanistan ile birleştirmek amacıdır (Göktürk 2008: 335).

Jestrateji: Yer stratejisidir. Coğrafi etmenlerin, bir ülkenin askeri stratejileri üzerindeki etkisinin incelenmesini amaçlar (Özey 2006: 21).

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla tarih, coğrafya, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, ekonomi, sosyoloji ve hukuk gibi konuları yansıtan, öğrenme alanlarını bir ünite veya tema altında birleştiren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB 2005: 46).

Tarih Öğretimi: İnsanlığın bugünkü hayata ulaşmak için geçirdiği evrim dönemlerini ortaya çıkarmak ve şimdiki ve geleceği daha iyi anlamak için yapılan öğretimdir (Sungu ve Ata 2002: 153-154).

TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı): Kıbrıs Türklerinin can ve mal güvenliğini sağlamak, Enosis terörüne karşı koymak amacıyla Rauf Denktaş, Kemal Şemiler, Rıza Vuruşkan tarafından 1 Ağustos 1958'de kurulan teşkilattır (Akmaral 2004: 99).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMEL

2.1. Önemli Açılardan Kıbrıs Adası ve KKTC

2.1.1. Kıbrıs'ın Adı

Batı dillerinde “Cyprus”, “Cypre”, “Chypre”, “Gipros” ve “Cypren” , Arapça’da “Kubrus” olarak adlandırılan Adanın isminin nereden geldiğiyle ilgili farklı temellere dayatılan birçok görüş bulunmaktadır (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, [DAGM] 2000: 39). Bu görüşlerden bazıları şunlardır; Ada'nın önemli bir yeraltı kaynağı olan bakırın Latince karşılığı olan "Cuprum" kelimesinden geldiği veya Mitolojik Ana Tanrıça Kibele'ye bu adada verilen isim olan Kipris'ten geldiği görüşleridir. Bunların dışındaki önemli başka bir görüş ise adada bolca bulunan kına çiçeğinin İbranice karşılığı olan "Kopher" den geldiği düşüncesidir (Alaysa 1988: 1).

2.1.2. Kıbrıs'ın Coğrafyası ve Jeopolitik Konumu

Kıbrıs, Akdeniz'in kuzeydoğu köşesinde, Asya ve Afrika kıtaları arasında bir köprü teşkil eden fakat Asya'dan sayılan bir adadır. Kıbrıs'ın yüzölçümü 9251 kilometrekaredir. Bu alan Anadolu'nun 1/83'ü kadardır. Bu alanın yaklaşık olarak %36'sı bugün KKTC topraklarıdır. Adanın %59'luk kısmı Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin idaresindedir, %5'lik kısmı ise Birleşmiş Milletler ve İngiliz üsleridir. KKTC'nin toplam nüfusu yaklaşık olarak 200.000 kişidir. Kıbrıs, Sicilya ve Sardinya'dan sonra Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. 35° kuzey paraleli ve 35° doğu meridyeni üzerinde yer alır (DAGM 2000: 39). Girintili çıkıntılı bir özelliğe sahip olan kıyı uzunluğu ise 782 km'dir. Adaya en yakın ülke Türkiye'dir. Adanın kuzey sahilleri, Toros dağlarından rahatlıkla görülebilmektedir. Türkiye'den

Anamur- Kormacit arası 71, Suriye'den 100, Mısır'dan 370, Rodos'tan 400 ve Yunanistan'dan Pire-Arnaur Burnu arası 800 km uzaklıktadır. Bu nedenle Kıbrıs, Doğu Akdeniz'i dolaylı olarak da tüm Akdeniz'i kontrol eder konumdadır (Bekarlar 2006: 60).

Şekil 2.1. Kıbrıs Fiziki Haritası (Özatenç vd. 2014: 13)

2.1.3. Kıbrıs'ın Türkiye Açısından Jeostratejik Önemi

Şüphesiz ki Kıbrıs'ın jeostratejik önemi Türkiye için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Akdeniz'den Hint Okyanusu'na giden denizyolları ve yine Akdeniz'den Fırat ve Dicle vadisini izleyerek Basra Körfezi'ne inen yolların üzerinde çok stratejik bir konumda bulunan ada adeta bir üs ve mevzi konumundadır (Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı 1986: 27).

Kritik bir bölgede bulunan Kıbrıs adasının Türkiye için hayati ve vazgeçilemez önem taşıyan durumlarından birkaçını sıralayacak olursak;

- *“Ortadoğu ve petrol bölgelerine uçak, füze gönderilmesi ve ikmal olanaklarının sağlanmasında Agrotur ve Dikelya üsleri stratejik öneme sahiptir.*
- *Ortadoğu ve Doğu Akdeniz hava sahası buradan denetlenmektedir.*

- *Süveyş Kanalı, adadaki üslerin denetim sınırları içindedir.*
- *Bölgeden yarın Akdeniz'e ulaşacak petrol ve doğalgaz boru hatlarının denetimi de adadan yapılabilecektir.*
- *İsrail'in güvenliği için Kıbrıs'taki üsler büyük önem taşır.*
- *Son yıllarda açıklanmakta olan yeni bilgilerde, Kıbrıs çevresinde önemli petrol yataklarının bulunduğu ortaya çıkmıştır.*
- *Doğu Akdeniz ticari mal ve petrol ulaşımı bakımından, hem Ortadoğu'nun, hem de Asya'nın Batı'ya açılan kapısı durumundadır.” (Manisalı 2003: 134).*

Asya ve Avrupa'yı ayıran boğazlar ile Asya ve Afrika'yı ayıran Süveyş Kanalı arasında yer alan Kıbrıs aynı zamanda Avrasya-Afrika bağlantısının en önemli su havzaları olan Körfez ve Hazar havzaları ile Aden ve Hürmüz su yolunun da nabzını tutacak sabit bir üs ve uçak gemisi konumundadır (Davutoğlu 2001: 45).

Eslan 'a göre Kıbrıs'ın Türkiye güvenliği açısından jeostratejik önemi şöyledir:

- *“Kıbrıs'ta Türkiye'nin ve Türk askerinin varlığı devam ettikçe, Anadolu'nun güneyden çevrelenmesi tehlikesi büyük ölçüde ortadan kalkar; Türkiye Doğu Akdeniz'in ve Orta Doğu'nun güvenliğinde söz sahibi olur; bölgesel açılımlar için avantajını korumuş olur.*
- *Kıbrıs'ta Türk askeri varlığının sona ermesi ve adaya Türkiye'ye karşıt bir gücün yerleştirilmesi durumunda ise Türkiye yukarıda sıralanan avantajları kaybedeceği gibi Anadolu güneyde çevrelenmiş olur. Türkiye'ye yakın Yunan adaları Kıbrıs ile Mora-Girit hatları aynı güç tarafından kullanıldığında ise Türkiye güneyden Ege'den çevrelenmiş ve Akdeniz'e açılım yolları tıkanmış olur.*
- *Kıbrıs'a yerleşecek karşıt hava gücü ise Türkiye'nin coğrafyasının tamamını etki altına alabileceği gibi, Türk Boğazları'nı, Doğu Anadolu üzerinden Akdeniz'e açılan enerji nakli hatlarını, bu hatların terminalini ve küresel ısınma nedeni ilke stratejik önemi ve değeri giderek artan GAP bölgesini etkileyebilir (2004, Akt. Arıbaş 2007: 471).*

Atatürk, 1937 yılında askeri bir tatbikatta kendisini izleyen subaylara *"Türkiye'nin yeniden işgal edildiğini ve Türk Kuvvetlerinin sadece bu bölgede mukavemet ettiğini farz edelim. İkmal yollarımız ve imkânlarımız nelerdir?"* şeklinde bir soru sorar. Subaylar birçok görüş ve düşünceleri ileri sürer. Atatürk hepsini sabırla dinler, sonra elini haritaya uzatır ve Kıbrıs'ı işaret ederek; *"Efendiler! Kıbrıs düşman elinde bulunduğu sürece, bu bölgenin ikmal yolları tıkanmıştır. Kıbrıs'a dikkat ediniz! Bu ada bizim için çok önemlidir"* demiştir (Ülger ve Efeğil 2002: 20).

Kıbrıs, Türkiye'nin güvenliğini önemli ölçüde etkileyen bir konudur. Kıbrıs'ın başka bir devlet tarafından yönetilmesi, Türkiye'nin güneyden gelecek tehlikelere karşı savunmasız durumda bırakacağından adanın Türkiye'nin hâkimiyetinde olması hayati önem taşımaktadır (Kantarcı 2005: 25-26).

2.2. Kıbrıs Tarihi

2.2.1. Osmanlı Yönetimine Kadar Kıbrıs Tarihi

Bir önceki bölümde değindiğimiz gibi adanın jeopolitik ve jeostratejik konumundan dolayı tarihin bilinen ilk devirlerinden itibaren Kıbrıs giderek önem kazanmıştır ve bölgede etkin olmak isteyen devletlerin cazibe merkezi haline gelmiştir. Doğal kaynakların zenginliği ve stratejik konumundan dolayı Kıbrıs çeşitli milletler tarafından sürekli istilaya uğramıştır. Kıbrıs adasının ilk hakimleri olarak bilinen Hititler adaya "Alasia" adını verdiler. Ticaret ve deniz üssü kurmak, adadaki bakır madenlerinden yararlanmak için Mısırlılar ile Hititler arasında mücadeleler olmuştur. Hititlerin Kıbrıs'taki 200 yıllık egemenliğinden sonra Kıbrıs'ı Akalar ve diğer deniz kavimleri ele geçirdi. M.Ö. 333'de Büyük İskender'in adayı ele geçirmesinden sonra M.Ö. 58 yılında Roma İmparatorluğu adanın yeni sahibi oldu. M.S. 45 yılında İsa'nın havarilerinden Aziz Paulus ve Aziz Barnabas Hıristiyanlığı yaymak için adaya geldiler. Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395 yılında parçalanmasından sonra ada Bizans hâkimiyetine girdi (Önalp 2010: 33).

İlk Müslüman akınlarının Halife Osman zamanında yapıldığı ada, Şam Valisi Muaviye tarafından 649 yılında fethedilmiştir. Üç yüz yıllık İslam hakimiyeti

döneminde adada ticaret gelişmiş ve üretim oldukça artmıştır (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü [DAGM] 2000: 10). Adanın fethiyle beraber Kıbrıslılar Bizans'a verdikleri 7.200 altını Müslümanlara vermeyi kabul etmişir. Kıbrıslıların Bizanslılara yardım etmesiyle bozulan antlaşma Müslümanlarca yapılan yeni bir sefer neticesinde yenilenmiştir. 688 yılında ise Kıbrıstan alınan vergiler antlaşma sağlanıp ikiye bölündü. Emeviler ve Abbasiler döneminde de Kıbrıs, Bizans'ın adayı tekrar almasına kadar nisbi muhtariyet ile bağlı konumda kalmıştır. II.Nikeforos Dönemindeki Bizans Devletine camiye çevirilen mabetlerin ve kutsal yerlerin tanınması kabul ettirilmişti. Bizans'ın zayıflaması ve çöküşe geçmesi döneminde Kıbrıs halkı ağır vergilerden bıkmıştı. III. Haçlı seferinde adada İngiltere Kralı I.Richard (Aslan Yürekli Richard) dönemi başladı. Richard da Kıbrıs Krallığının başına Kudüs Kralı Guy de Lusignan'ı getirdi (Alaysa 1988: 14-18).

Kıbrıs'ta Lusignan döneminde Anadolu'da Selçuklu Devleti hâkimiyeti vardı ve Kıbrıs'ın gıda alışverişini yaptığı Antalya şehri de bu hâkimiyet alanına girdi. (1207). Bu nedenle Kıbrıs'ın Selçuklu Devleti'yle iyi ilişkiler kurması gerekliydi. Lusignan döneminin en önemli olayı "Kıbrıs Latin Başpiskoposluğu" nun kurulmasıdır. Bu nedenle Ortodoksluk mezhebini gölgelemeye başlayan Katolik mezhebinin yükselişi Osmanlıların adayı fethine kadar sürecek bir anlaşmazlığa neden olmuştur. Kral II. Jacques'ın ölmesinden sonra Kraliçe, adayı beş yıl yönetip daha sonra idareyi Venediklilere bırakıp ülkesine dönmüştür. Ada Osmanlıların fethine kadar Venedik soylularından seçilen valilerce yönetilmiştir. Venediklilerin hâkimiyeti döneminde Katoliklerin Ortodoksları sindirme çabaları artarak devam etmiştir. Kıbrıs'ta halk, aşırı vergiler altında ezilmiş, idari, hukuki ve sosyokültürel baskılara maruz kalmıştır. Bu sorunlara bir de kuraklık, susuzluk ve salgın hastalıklar gibi birçok sorun da eklenince, ada nüfusundan azımsanmayacak sayıda kişi Rodos'a, Anadolu'ya göç etmiştir. Ada dışına çıkamayanlar ise daha fazla baskıya dayanamayarak ilk olarak 1562 yılında isyan etmiştir. Bu isyan zorluklarla bastırılmıştır. 1570 yılında ise Osmanlı Devleti'nin adaletli yönetimini bilen Kıbrıs halkı, Osmanlı'ya mektup gönderip adanın Türklerce fethini istemişlerdir (Çevikel 2006: 314).

2.2.2. Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs

Osmanlı'nın Mısır'ı fethinden sonra Doğu Akdeniz'de kendi hâkimiyetini sağlaması için Kıbrıs ve Girit'i alması askeri ve siyasi bir zorunluluk halini almıştı. Ayrıca ada, konumu nedeniyle Suriye, Mısır ve Güney Anadolu bölgelerine yapılacak muhtemel bir düşman saldırısında üs olarak kullanılabilirdi. Bu nedenle, Kıbrıs Adası Venediklilerin elinde olduğu sürece Doğu Akdeniz'de Osmanlı hâkimiyeti tam olarak sağlanamayacaktı (Güzel 2009: 8-9).

1569 yılında Osmanlı defterdarını Mısır'a götüren geminin Kıbrıs yakınlarında yağmalanması üzerine Osmanlı Devleti'nin adaya sefer yapmasını zorunlu kılmıştı. Bu olaya çok öfkelenen II. Selim Kıbrıs'ın Osmanlı topraklarına katılmasına karar verdi. Lala Mustafa Paşa ile Piyale Paşa fetih kararını desteklemelerine rağmen Sadrazam Sokollu Mehmet Paşa Venedikliler ile savaşa girmenin kötü sonuçlar doğuracağını düşünüyordu. Sadrazam Sokollu Mehmet Paşa'ya göre Kıbrıs'ın alınması, ileride Türklere karşı bir haçlı seferinin oluşmasına neden olabilirdi (Önalp 2010: 36-37).

Osmanlı'nın ihtarlarına karşılık korsan olaylarının sorumluluğunu üstlenmeyen Venedikliler korsanlığa devam etmişlerdir. Osmanlı Devleti ise 1569'da meseleyi diplomasi yoluyla çözebilmek için Venedik'e temsilci gönderip şikayetlerini iletmıştır fakat bu durumdan da bir sonuç alamamıştır. Bu nedenle Kubad Çavuş'la bir ultiatom gönderilmiştir (Çay 1989: 18). 18 Mart 1570'de Venedik Senatosu'na sunulan ultiatomda; "Akdeniz'de tüccar ve Hac gemilerine saldıran Venedikli korsanların Kıbrıs' a sığındığını, Venedik'e 2.000 mil uzakta olan bu adanın Venediklilerin elinde tutulmasının dostluğa sığmayacağını" belirtilerek; "Korsanlık olayların önlenmesi ve adada barışın korunması için adanın kendilerine terk edilmesini" istemiş; "Aksi halde savaşın kaçınılmaz olacağını" belirtilmiştir. Ancak Venedik Senatosu bu durumu reddetmiştir. Savaş hazırlıklarına başlayan Venedikliler, Avrupa devletlerinden askeri ve siyasi destek için arayaşa geçtiler. Bu neticede Papalık, Venedik ve İspanya, Osmanlı Devleti'ne karşı ittifak yapacaklardı (DAGM 2000: 51).

II. Selim, Kıbrıs adasının fethi görevini bunu tavsiye edenlere vermiştir. Adaya çıkarılacak askeri kuvvetlerin başına Lala Mustafa Paşa, donanma ve

başkumandanlığına ise Piyale Paşa'yı getirtmiştir. 360 yelkenden oluşan Osmanlı donanması üç bölüme ayrılarak fetih için Rodos'a doğru harekâta geçmiştir. 2 Temmuz 1570'de Lefkoşa'ya ilk çıkarmayı yapan Osmanlı Devleti, gelişen güçlükler nedeniyle şehri ancak 9 Eylül 1570'de alabilmiştir. Osmanlı Devleti kuşatmada çok fazla kayıp vermesine rağmen kale duvarlarında açılan gedikleri gören Osmanlı kumandanı hücum emri vermiştir. Kuşatma 1 yıl boyunca devam ettiği için kale muhafızlarında kıtlık baş göstermişti. Mühimmat ve yiyecek azalmış, Venediklilerin elinde yedi fiçı barut kalmıştı. Kuşatma süresince Kıbrıs halkı açlıktan at, eşek, köpek yemeye mecbur kalmıştır. 1 Ağustos 1571'de Magosa alınarak fetih tamamlanmıştır (Hammer 2010: 1002).

Kıbrıs'taki Osmanlı idaresi hukuken 352 yıl boyunca sürdü. Bu süre içerisinde ada halkı daha önce görmediği bir özgürlük yaşadı. Osmanlı Devleti, Katoliklerin kapattığı kiliseleri açtırarak Rumlara dini özgürlük sağladı. Rum halkının siyasi temsilcisi olarak Başpiskopos'u görevlendirdi ve halkın şikayetlerini saraya bildirme hakkını doğrudan onlara tanıdı (İsmail 1998: 1).

Fetihten sonra Kıbrıs adasının idari sistemi tamamen yenilendi. Kıbrıs, Beylerbeyliği olarak kabul edilerek adanın merkezi Lefkoşa olarak belirlendi. Ada 17 ilçeye ayrıldı: Baf, Değirmenlik, Evdim, Girne, Hirsofu, Karpaz, Kilen, Kukla, Lefke, Lefkoşa, Leymosun, Mağosa, Meserya, Omorfo, Orini, Piskobu ve Tuzla. 14-50 yaşları arasındaki erkekleri kapsayan ilk nüfus sayımına göre adada 150 bin kişi olduğu bilinmektedir. 21 Eylül 1571'de Kıbrıs'taki Türk nüfusunun artması için bir Sürgün Hükümü çıkarılmıştır (Akmaral 2004: 43).

Rum Ortodoks Kilisesi'ne verilen bazı alandaki ayrıcalıklarla beraber 308 yıllık Osmanlı yönetimi boyunca Kilise ve Rum halkı, varlıklarını koruyabildikleri gibi ekonomik, kültürel ve siyasi anlamda gelişme imkânı bulmuşlardır. Öyle ki Ada İngiliz idaresine geçici olarak verildiği zaman ada nüfusunun üçte ikisi ve Kıbrıs'ın en zengin kesimini Ortodoks Hıristiyanlar oluşturmaktaydı. Osmanlı koruması altında güçlenen Kilisenin etkisini İngiliz yönetimi bile kıramamıştır (Özdağ 2009: 6).

Filiki Eteryaya ve Megali Eteryaya cemiyetlerinin amacı, o dönemin hasta adamı olarak nitelendirilen Osmanlı Devleti'nin parçalanarak küçük devletler yaratmaktır. Bu

nedenle İstanbul'da ve Kıbrıs'ta 1821 yılında isyanlar çıkmaya başladı (Güzel 2009: 16-17).

Yunan ile Kıbrıs'taki Rum halkının bağımsızlık istemelerinin ve bunun sonucu olarak da Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmelerinin altında yatan iki önemli amaç vardır. Bunlardan ilki; "Büyük Ülkü" anlamına gelen "Megola İdea"dır. Bu Ülkünün gerçek ve tek bir tanımlamasının olmamasının dışında Türklerin İstanbul'u fethetmesiyle ortaya çıktığı düşünülmektedir. Amaç, "Büyük Yunanistan" ı kurmaktır. Özakman, "Megola İdea" kavramını şu şekilde açıklamaktadır;

"Bu hayal giderek bir tutku, bir saplantı, bir takıntı halini aldı. Rumeli'yi, Anadolu'yu, İstanbul'u, Doğu ve Batı Trakya'yı, bütün Ege adalarını Yunan toprağı olarak görmeye başladılar. Hayalleri Kudüs'e kadar uzanıyordu. Çünkü kendilerini eski Helen uygarlığının, Ege uygarlık ve devletlerinin, Büyük İskender'in, Bizans'ın, Pontus devletinin mirasçısı sayıyorlardı. Oysa çağdaş Yunanlıların Helenlerle, Ege uygarlık ve devletleriyle, Bizans ile hiçbir ilgileri yoktu. Bir gün bile egemen olmadıkları Kıbrıs'ı da Yunan toprağı olarak görüyorlardı." (Özakman 2012: 17).

Megola İdea, Yunanlıların Osmanlıya karşı giriştikleri bağımsızlık sloganından çok, "Antik Yunanistan'ı veya Bizans İmparatorluğunu yeniden canlandırmak" amacıyla yıkılan Bizans İmparatorluğu sınırlarındaki bölgeleri Osmanlı Devleti'nden koparıp, sahip olma düşüncesidir. Yunan bağımsızlık mücadelesinin önder gücü olan Etnik-i Eterya'nın programında yer alan Megola İdea amaçları şunlardır;

1. Yunan Ulusun tam bağımsızlığının sağlanması, (Diğer tüm maddeleri de içeren genel amaçtır.)
2. Yunanistan'a katılması istenen bölgeler; "Teselya, Epir, Selanik, ve Batı Trakya, Ege adaları, On İki Ada, Girit Adası, Batı Anadolu, Kıbrıs Adası, İmroz ve Bozcada, İstanbul" dur.
3. Pontus Rum Devleti'nin kurulması (Güvenç 1984: 56-61).

Megola İdea içindeki Kıbrıs ile ilgili olan madde ise "Enosis" fikrini, yani Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a ilhakını savunmaktadır. Yunanistan ilk kez 18 Ekim 1825 yılında İngiltere, Fransa ile Rusya'ya nota vermiş ve Paris Barış Konferansı'nda

Yunan Heyeti Başkanı Venezilos, Megola İdea ve onun bir parçası olan Enosis isteklerini sıralamıştır. Enosis'i gerçekleştirmek amacı ile Türk halkına 1821 yılından itibaren saldırılar düzenlenmiştir. 1895, 1912 ve 1955–1974 yılları arasında saldırılar devam etmiştir. Kıbrıs için çok önemli bir isim olan Rauf Denktaş Enosis hakkında şunları söylemektedir;

“Enosis sadece Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için güdülen bir siyasete verilen bir isim değildir. Sözlük anlamı “Birleşme, ilhak” olan bu kelimenin altında her Türk'ün yakından bilmesi gereken korkunç bir siyaset yatmaktadır. Enosis, tam anlamı ile Mora Yarımadası'nda kurulan küçük Yunanistan'ın yavaşça genişleyerek Büyük İskender'in İmparatorluğunu kurmak siyasetini ortaya koyan bir tabirdir.” (Serter 1980: 7).

2.2.3. İngiliz Yönetiminde Kıbrıs

20. yüzyıla girerken Osmanlı Devleti hem iç politikada hem de dış politikada sıkıntılı bir dönem yaşamaktaydı. Yükselme ve hatta duraklama dönemindeki ihtişamlı günlerini geride bırakan Osmanlı Devleti 19. yüzyılda artık “hasta adam” olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Özellikle İngiltere'nin tüm dünyada uyguladığı yayılımcı politika Osmanlı devletini özellikle Akdeniz coğrafyasında zor durumda bırakmaktaydı. Akdeniz için bir başka alternatif devlet ise Rusya'ydı. Nitekim 19. yüzyıl sonlarında imzalanan Ayestefanos (Yeşilköy) Antlaşması ile Avrupa'da güç dengeleri bozulmuştur. Ayestefenos Antlaşması'nı kendisi aleyhine gören İngiltere, hemen Rusya'ya karşı tavır almış ve “şark politikası” denen politikası ile Osmanlı toprak bütünlüğünü korur hale gelmiştir (Kuran 1964: 59-60). Osmanlı'nın Kafkasya topraklarına giren Rusların geri çekilmesini sağlamak koşulu ile Kıbrıs adası İngiliz yönetimine geçici olarak bırakılmıştır (Akgün 2001: 6). Ada her ne kadar İngiliz yönetimi altında da olsa egemenlik haklarının Osmanlı devletine ait olduğu ve Osmanlı Devletinin bir parçası olduğu özellikle vurgulanmıştır.

II.Abdülhamit bölgede İngiliz idaresinin başlayacağı fermanı yazmak konusunda biraz ağır davranmaktaydı. Berlin'de yapılacak konferansın sonrasına kadar fermanı yayınlamama düşüncesi içindeydi. Fakat İngilizlerin sürekli olarak padişaha yaptığı

baskılar ve yapılan gizli görüşmelerin duyulması üzerine II. Abdülhamit adada İngiliz idaresini başlatan fermanı yazmak ve yayınlamak zorunda kaldı. Bununla beraber adada ki 300 yıldan fazla süren Osmanlı hakimiyeti sona ermiş yeni bir devir başlamıştır (Gazioğlu 1996: 17).

Yapılan anlaşmaya göre adanın mülkiyet hakkı Osmanlı'da kalmak üzere kullanım hakkı İngilizlere icar edilmişti. Bu duruma rağmen İngilizler adaya çıkartma yaptığı günden Kıbrıs cumhuriyeti kuruluncaya değin adayı İngiliz toprağı olarak görmüş ve Doğu Akdeniz'de ki bu önemli üssü bölgeni kontrolü için kullanmışlardır. (DAGM 2000: 39). İngilizler, Kıbrıs'ın Süveyş Kanalı'nın kontrolü için ne kadar önemli olduğunun farkındaydı. Ada, Hindistan'a giden sömürge yollarının kontrolü için oldukça önemliydi. Aynı zamanda bu hamle ile Rusya'ya karşı hem politik hem de askeri olarak büyük bir üstünlük sağlamış oluyordu (Üçarol 1998: 33).

İşgalden hemen sonra Rum Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu Sofronis, İngiliz yüksek komiseri Sir Gamet Wolseley'i, adanın Yunanistan'a ilhakı olan Enosis dileğiyle karşılaşmıştır. 1864'te İngiltere tarafından Yunanistan'a verilmiş olan İyonya Adaları'nı örnek olarak göstermiştir. Bu arada, Müslüman olmayan bir yönetim altında yaşamayı istemeyen Kıbrıslı Türkler ise Osmanlı ülkelerine göç etmeye başlamıştır (Sonyel 1995: 134).

Adayı eline geçiren İngiltere, ilk önce iş başında bulunan Türkleri görevlerinden uzaklaştırmak ve yüksek katlara Rumları atamak suretiyle yönetimde bir "reorganizasyon" ve düzeltme yapmak yoluna başvurdu. Bu durum ekonomik olarak Türklere bir darbe indirdi; çünkü Türkler, ellerinde bulunan "arazi ve emlakı" satmak suretiyle yaşamlarını sürdürmek zorunda kalacaktı. Bu durumdan da Rumlar yararlanmış ve Kilise'nin de özendirilmesiyle Türklerin mallarını satın alarak, adada kendilerine güçlü bir varlık sağlamışlardır. Esasen, ticaret ve sanatta da önemli yerler işgal eden Rumlar, "arazi ve emlakı" de ellerine geçirmiş, adada ekonomik olarak bir hayli güç kazanmışlardır (Alasya 1988: 135).

İngilizler Ada'da başlangıçta, Osmanlı'daki Divan'a benzeyen *Kavanin Meclisi*'ni kurdu. Bu Meclis; dört İngiliz memur ve halk idarecilerinden oluşuyorken, daha sonraları bu Meclisin yerini 9 Rum, 3 Türk ve 6 İngiliz'den oluşan Teşrii Meclisi (Yasama Meclisi) aldı (Alasya, Gürsoy, İnalçık ve Kuran 1964: 47).

Bu şekilde Türklerin adadaki siyasi gücünde elinden alınmış ve tamamen ikinci plana atılmıştır. Zira bu dönemde adada “Enosis” çalışmaları da artmakta ve Türkler bu çalışmalara karşı koyabilmek için bir araya gelmeye çalışmaktadır. Türk önderleri birleşerek 1880 yıllarının sonunda “Kıraathane-i Osmanî” isimli bir örgüt kurmuştur. Bu örgütün bir tüzüğü ya da çalışma prensibi olmasa da siyasi olarak bölgede tanındığı anlaşılmaktadır (İsmail 1998: 15).

Adada durum I. Dünya savaşı başlayana kadar pek değişiklik göstermemiştir. Osmanlı Devleti’nin I. Dünya savaşına İttifak bloğu ile katılması ile beraber İngiltere adayı ilhak ettiğini ilan etmiş, Osmanlı Devleti ise bu durumu o anki koşullar yüzünden sessiz kalmak zorunda kalmıştır (Kaya 2010: 15).

I. Dünya Savaşı Kıbrıs Türkleri için bir felâket oluyordu. Kendilerine kuşkuyla bakılıyor ve toplum arasında korku egemen oluyordu. Türklerin birçoğu, ada İngiltere’ye ilhak edilir edilmez, Osmanlı uyrukluklarını korumak kararını alıyor ve İngiltere’ye düşman yabancılar durumuna düştükleri için Kıbrıs’ tan ayrılmak zorunda bırakılıyorlardı. Charles Beckingham adlı İngiliz yazar, I ve II. Dünya Savaşları arasındaki dönemde en azından 8.000 Kıbrıslı Türk’ün Türkiye’ye yerleştiğini öne sürmektedir. Öte yandan Kıbrıs’lı kimi Türk önderler, düşmana yardımcı oldukları iddiasıyla İngilizlerce tutuklanarak Larnaka ve Girne kalelerine hapsediliyorlardı. Rumların ve Yunanistan’ın Enosis lehindeki kışkırtmalarına ses çıkarmayan İngiliz yönetimi, Osmanlı yönetimiyle ilgisi olduğuna inandığı veya sömürge karşıtı düşünceye sahip olduğuna ilişkin en küçük kuşku duyduğu Türkleri tutukluyordu (Sonyel 1995: 138).

Türk İstiklal savaşının başarıya ulaşması ile beraber, Lozan’da İtilaf Devletleri ile barış görüşmelerine başlayan Türkiye, imzalanan Lozan Antlaşması’nda, çok çetin geçen müzakereler esnasında, Misak-ı Milli sınırları dışında kalan Kıbrıs için kendi lehine bir sonuç alamasa da Kurtuluş Savaşı’nın başarıyla sonuçlanması Enosis faaliyetlerinin sekteye uğramasına sebep oldu. (Gazioğlu 1960: 31). Antlaşmanın 20. maddesine göre Türk Hükümeti, 5 Kasım 1914’de ilan edilen İngiliz ilhakını tanımak zorunda kaldı. Böylece Kıbrıs, İngiliz hâkimiyetine bağlı bir sömürge olarak yönetilmeye devam etti (Meray 1993: 7).

Lozan Antlaşması'nın kabulünün ardından 10 Mart 1925'te İngiltere Kıbrıs'ı İngiliz Taç Kolonisi ilan etti. Bu tarihten itibaren Ada'daki İngiliz yöneticisi "yüksek komiser" olarak değil, "vali" olarak anılmaya başlandı (Akgün 2001: 1). Bu dönem Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluncaya kadar devam etmiştir.

Tabii olarak bölgenin tamamen İngiliz denetimine girmesi Yunanların enosis düşüncesini kuvvetlendirdi ve çatışmalar ve isyanların arkası hiç kesilmedi. Rumlar, 1925'ten 1959'a kadar devam eden bu 34 yıllık dönemde Megalo Idea'nın önemli adımlarından biri olan Enosis'i gerçekleştirmek için birçok kez teşebbüste bulunmuştur. Bunlardan en önemlisi 1931 ayaklanmasıdır. 60 Rum asiler, Enosis'in ilk defa resmen istendiği tarihin yıl dönümü olan 18 Ekim 1931'de İngiliz idaresine karşı Enosis için isyan başlatmışlardır (Ülger, Efegil 2001: 12). 21 Ekim 1931 günü vali konağının yakılması ile başlayan ve benzer olaylarla Kasım ayının sonuna kadar devam eden ayaklanma, aslında meydana gelişi ve çapı bakımından pek önemli sayılmazdı. Ancak sonucu itibariyle Kıbrıs halkı için olumsuz gelişmelere sebep olmuştur (Çay 1989: 25-27).

Rumlar 1931 yılında Yunanistan'ın Kıbrıs Konsolosu Kyran ve Kitium Piskoposu Nicodemas yönetiminde, artırılan vergileri bahane ederek İngilizlere karşı ayaklandılar (Olgun 1991: 9). Kitium Piskoposu Nicodemas, Rum halkını kışkırtmak için yaptığı konuşmada, hedeflerinin Enosis olduğunu açıkça itiraf etmişti (Kürşat, Atlan ve Egeli 1978: 101). 1931 yılındaki bu isyan, Ada için bir dönüm noktası oldu ve Kıbrıs'ta yaşayan iki halk arasında tamiri imkânsız yeni bir güvensizlik tohumunun ekilmesine yol açtı (Öztoprak 1997: 311 – 315).

2.2.4. Kıbrıs Cumhuriyeti

II. Dünya savaşı sonrasında İngiltere, Kıbrıs üzerindeki baskıcı tutumunu gevşetmeye ve burada özerk bir yönetim oluşturma çabasına girişti. Bu amaçla bir takım planlar hazırladı. İngiltere'nin nihai hedefi bu planlarla adada ki hâkimiyetini sürdürmek isteğiydi. İngiltere'nin bu çabası ne Türklerin isteklerine ne de Rumların Enosis hayallerine cevap vermediği için başarı sağlayamadı. İkinci Dünya savaşı sonrasında Kıbrıs'ta gerginlik tırmanarak artmaya başlamıştır. Rumlar sağ ve ya sol parti fark etmeksizin hep bir ağızdan Enosis demeye başlamış ve hatta Rumlara ait

Halkın Komünist Partisi olan AKEL, Kıbrıs Rum Halkının “ Self-Determinasyon” hakkı için BM ye başvurmuştur (Ülger ve Efgil 2002: 13). Türkler de Türkiye’nin kurulmasıyla Türk milliyetçiliğinden etkilenerek Enosis’e karşı “Taksim Tezi” ortaya atıyordu. Ancak her iki tarafta hedeflerini gerçekleştiremedi ve Türkiye ile Yunanistan’ın da garantör olduğu Londra ve Zürih Antlaşmalarıyla Kıbrıs Devletinin Anayasal hatları çizilerek, iki toplumun birlikte yaşamasını öngören bir Türk-Rum Cumhuriyeti ortaya çıkmıştır. Bu durum hem Enosis’i hem de Taksim Tezini imkânsız kılmıştır (Kalaycı 2004: 31).

Yukarıda kısaca değinilen Kıbrıs sorununun çözümü için yapılan anlaşmalar şu şekildedir;

- 11 Şubat 1959 Zürih Anlaşması: Türk ve Yunan Başbakanları tarafından imzalanmıştır. Kıbrıs Devleti’nin kurucu anlaşmasıdır. Kısaca şu kararlar alınmıştır; Kıbrıs devleti, Cumhurbaşkanlığı rejimine dayanan bir Cumhuriyet olacaktır. Cumhurbaşkanı Rum, Cumhurbaşkanı Yardımcısı ise Türk olacaktır. Devletin resmi dili Rumca ve Türkçe olmak üzere İki resmi dili olacaktır. Kıbrıs devletinin bayrağı Cumhurbaşkanı ve yardımcısının seçeceği tarafsız renk ve desende olacaktır. Yetkililer ve toplumlar Kıbrıs bayrağı yanında Yunan ve Türk bayrağı çekme hakkına da sahip olacaktır. Yürütme erki Cumhurbaşkanı ve yardımcısında toplanacak bu maksatla 7 Rum ve 3 Türk’ten oluşan bir Bakanlar konseyi kurulacaktır (Ülger ve Efgil 2002: 307-312).
- Garanti Antlaşması: Kurucu bir antlaşmadır. Kısaca şu konular karara bağlanmıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti kendi bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve güvenliğini devam ettirmeyi ve anayasaya saygıyı güven altına almayı taahhüt eder. Kıbrıs Cumhuriyeti tümüyle veya bütünüyle herhangi bir devletle ekonomik veya siyasi bütünleşmeye girmeyeceğini taahhüt eder, Yunanistan, İngiltere ve Türkiye Kıbrıs Cumhuriyeti’nin belirtilen taahhütlerini kaydederek bağımsızlığını, ülke bütünlüğünü, güvenliğini ve anayasanın temel maddeleri ile oluşan durumu tanır ve garanti eder (Kortmaz vd. 2009: 42).

- Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye arasında imzalanan İttifak Antlaşması şu şekilde özetlenebilir: Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye ortak savunmaları için işbirliği yapacaklar. Yüksek akit taraflar Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlık ve ülke bütünlüğüne karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yöneltilen herhangi saldırı veya tecavüze karşı koymayı üstleneceklerdir (Ülger ve Efegil 2002: 313).

16 Ağustos 1960 tarihinde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti bir devlet oluşturmuş ancak bir millet oluşturma hususunda başarılı olamamıştır. Yukarıda bahsedilen kurucu antlaşmalar ne Rum tarafını ne de Türk tarafını memnun etmemekle beraber Rum Halkı Enosis hayallerinden Türk halkı ise yetersiz kalan haklarını talep etmekten vazgeçmemiştir. Her iki tarafı da memnun etmeye yetmeyen yeni cumhuriyet 1960'lı yıllardan başlayarak 1974 yılında Makarios'un Darbe girişimi ve yine 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'na zemin hazırlamıştır (Kalaycı 2004: 279-280).

2.2.1. Türkiye'nin Kıbrıs'a Askeri Müdahalesi ve KKTC'nin Kurulması

Kıbrıs Cumhuriyeti, tarihte tek örnek olarak üç NATO üyesi ülkenin garantör olup adada ortak toplum bilinci yaratmak amaçlı kurulmuş bir devlettir. Ancak toplumun gelenekselden moderne geçiş süreci beraberinde milliyetçi yaklaşımları canlandırmış ve adada etnik kavganın sürmesi bu girişimin bu başarısızlığını gözler önüne sermiştir (Kalaycı 2004: 280). Kıbrıs Cumhuriyetinin kuruluşundan çok kısa bir süre sonra Rum Yönetimin anayasayı çiğneyen hareketlerde bulunması Rumların durumdan memnuniyetsizliğini açıklar niteliktedir (Kamel 2009: 19).

Üç yıl gibi kısa bir sürede ada ısınmaya başlamıştır. 1963-1964 ve 1967 yıllarında yaşananlar Kıbrıs için iki önemli buhran olarak tanımlanır. Rumlar, anayasa da yer alan belediye kanunuyla ilgili değişiklik önerisinde bulunmuş, Türklerin nüfusa göre temsilini önermiştir. Bu öneri açıkça Türkleri azınlık konumuna düşürme arzusudur. Makarios konuyla alakalı 22-26 Kasım 1962 tarihinde Türkiye'yle görüşme sağlamış, istediği cevabı alamadığı halde adada bu isteğini gerçekleştirerek anayasayı ihlal etmiştir. Bu durum 1963-1964 buhranına zemin hazırlar niteliktedir (Armaoğlu 2000: 785-786).

Cumhurbaşkanı Makarios'un Türkleri adada bir azınlık konumuna düşüren anayasa değişikliği talebini ilgili devletlere bildirmesi ve Türkiye'nin bunu kesinlikle reddetmesiyle 24 Aralık 1963 günü Rumların Lefkoşe şehrine kanlı saldırıları başladı (Armaoğlu 2000: 786). Aralık ayının son günlerinde başlayan kanlı saldırılar sonucu çok sayıda Türk şehit edilmiştir. 24 Aralık gecesi Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve üç çocuğunun evinde katledilmesi şiddetin en kanlı boyutunu gözler önüne sermiştir (Kortmaz vd. 2009c: 57-58). Yaşanan bu olayların ardından Türkiye adaya müdahaleyi şart görmüştür. Türk jetleri Lefkoşe üzerinde uçmaya başlamış, 650 kişilik Türk askeri Lefkoşe şehrini koruma altına almış, garantör devletler ise Lefkoşe'de iki halkın arasına yeşil hat çekmiştir. Olayların ardından sorunu bir çözüme kavuşturabilmek amacıyla Londra'da bir konferans toplanmış fakat tarafların birbirinden çok farklı talepleri sebebiyle bir sonuca ulaşamamıştır. Adada Rumların Türklere karşı saldırılarının devam etmesi ve Makarios'un 4 Nisan tarihinde İttifak Antlaşmasını feshetmesiyle sular daha da ısınmış Türkiye 7 Haziran tarihi için adaya müdahale kararı vermiştir. Ancak ABD'den gelen Johnson mektubunda yer alan sert ifadeler Türkiye'nin bu müdahalesini geciktirmiş bununla beraber Türkiye'de ABD karşıtı söylemler hız kazanmıştır (Armaoğlu 2000: 786-891). Rum yönetimi ise sorunların çözümü için BM Genel kurulunda konuyu tartışmaya açmış, içinde bulunduğu hareketinin de desteğiyle kendi çıkarlarına uygun olan kararları geçirmeyi başarmıştır (Kamel 2009: 22).

Türk ve Rum çatışmaları uzun süre devam etmiş, 1967 yılına gelindiğinde Rum örgütleri birçok stratejik bölgeye saldırılar düzenlemiş ve çok sayıda Türkü şehit etmiştir. Yaşanan olaylar sonucu Türkiye Yunanistan'a kesin uyarı vermiş 16 Kasım tarihinde Türk jetleri tekrar adada uçuşa başlamıştır (Kortmaz vd. 2009c: 64-65). 1968 yılı itibari ile Türkiye ve Yunanistan arasında ilişkiler daha yumuşak bir seyir almış 1968 ve 1974 yılları Arasında toplumlar arası görüşmeler sağlanmış ancak Rum yönetimi Enosis arzusundan vazgeçmemesiyle beklenen sonuç elde edilememiştir. Bu süreç içinde Rumlar arasında Makarios karşıtı hareketler hız kazanmış ve doğrudan Enosisi hedefleyerek adanın Yunanistan'a ilhakını amaçlayan Sampson darbesi 15 Temmuz 1974 günü gerçekleşmiştir. Türkiye ise adaya müdahale kararını çoktan vermiş ancak aradığı desteği ne ABD nede İngiltere tarafından bulamamış, bunun üzerine Ecevit hükümeti 20 Temmuz 1974 günü tek

başına Barış Harekatı'nı gerçekleştirmiştir (Armaoğlu 2000: 801-803). Bu durum Güvenlik konseyini derhal harekete geçirmiş ve konseyinin 353 sayılı kararıyla üç garantör ülkenin 25-30 Temmuz tarihlerinde Cenevre'de toplanmasına karar verilmiştir. Toplanan ilk konferansta adanın eski anayasal düzenine geri döndürülmesi ve bir barış ortamı yaratılması hedeflenmiştir. 9-13 Ağustos tarihlerinde 2. Cenevre konferansı Türk ve Rum temsilcilerin de katılımıyla toplanmış ancak Rum-Yunan taraflarının birinci konferansta alınan kararlara uymaması ve Türklere karşı saldırılarını sürdürmesi sonucunda 14-16 Ağustos günlerinde Barış Harekâtının ikinci safhası gerçekleşmiştir. Türkiye 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin Türk Kanadını oluşturan KKTC'yi dünyaya ilana edilmiştir (Kamel 2009: 24-27).

Sonuç olarak; Bütün bu yaşananlara bakıldığında Kıbrıs harekâtı bir noktada adaya barış götürmüştür ancak sorunun çözülmesini sağlamamıştır. Türkiye'nin kurduğu KKTC Türkiye dışında hiçbir devlet tarafından tanınmamaktadır. Bunun en önemli sebebinden biride elbette büyük güçlerin ilk etapta KKTC'yi tanımak isteyen ülkelere baskı yapmasıdır. Rum yönetimi tek başına ve silahla Enosis mücadelesini gerçekleştiremeyeceğini anlayınca durumu uluslararası platformlara taşımıştır. Ne yazık ki AB ve büyük devletler Kıbrıs meselesinde Yunanistan'ın adayı ilhak isteğine gerek doğrudan gerekse dolaylı yoldan destek olmakta ve hatta Türkiye'nin hukuki haklarını göz ardı ederek Kıbrıs'ta ki Enosis'e razı edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye askeri alanda kazandığı bu savaşın meyvesini Yunanistan'a müzakere masasında yedirmemelidir. Türkiye'nin konuyla alakalı belkide öncelikli sorunu, haklı davasını dünyaya yeteri kadar anlatamamasıdır. Bu konuda yapılması gereken ise gerek kamuoyunda yeterli bilinci oluşturmak gerekse uluslararası arenada ülkenin itibarı için savaşmaktır (Ülger ve Efeğil 2002).

2.3.Uluslararası Alanda Kıbrıs Sorunu ve Türkiye

2.3.1.Avrupa Birliği ve Kıbrıs

Avrupa birliği 2. Dünya savaşı sonrasında Liberal ve Cumhuriyetçi yaklaşımlarda ortaya çıkan; Avrupa'nın Bütünleşmesi Projesinin eseridir. Uzun süren görüş ayrılıkları sonucu 1951 yılında Avrupa Kömür Çelik topluluğu kurulmuştur. 1993 yılında Avrupa Birliği adını almış ve günümüzde 28 üyeye ulaşmıştır (Kalaycı 2006: 11-54). Yunanistan 1962 yılında Avrupa Topluluğu'nun ortak üyesi olmuş, 1981 yılında ise tam üyeliği sağlamıştır (Dinan 2005: 434). Yunanistan'ın tam üyeliği ile 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı bağlantılıdır. Harekâtın sonucu olarak Yunanistan'da askeri rejim devrilmiş kurulan yeni demokratik rejim sayesinde Yunanistan AB görüşmeleri tekrar başlayabilmiştir (Sonyel 2014: 109-110).

AB ve Kıbrıs ilişkileri sanılanın aksine AB'nin salt ekonomik bir topluluk olduğu zamandan bugüne kadar dayanır. 1960 yılında bağımsız ve üniter bir devlet olan Kıbrıs Cumhuriyeti 1961 yılında Avrupa konseyine katılmış, 4 Ekim 1962 yılında ise Avrupa İnsan Hakları sözleşmesini kabul ederek ortak üyelik için başvuruda bulunmuştur. 1990 yılında GKRY'nin temsil ettiği Kıbrıs Cumhuriyeti Avrupa Topluluğuna ilk başvurusunda bulunmuştur (Kalaycı 2004: 109-110). Topluluk Kıbrıs'ın bölünmüşlüğü ve siyasi çözümü ile ilgili sonucu beklenmeden 17 Ağustos 1997 tarihinde "AB Gündem 2000" bildirisi yayınlamış ve 12-13 Aralık 1997'de Lüksemburg Zirvesinde 1998 Mart ayında müzakerelerin başlaması yönünde kesin karar almıştır. 30 Mart 1998 Kopenhag Zirvesinde ise Kıbrıs Cumhuriyetini temsilen GKRY ile görüşmeler başlamıştır (Kalaycı 2006: 299).

GKRY'nin temsil ettiği Kıbrıs Cumhuriyetinde kişi başına düşen GSHM (Gayri Safi Milli Hasıla) bakımından Kıbrıs'ın, Doğu Akdeniz'in en zengin ülkesi olması, GKRY'nin turizm sektörü ve limanlarının bir zamanlar Lübnan'ın sahip olduğu konumda olması, ayrıca sahip olduğu eğitilmiş iş gücü ve nüfusunun azlığı, AB açısından Kıbrıs'ı kabul edilir ve istenir kılmıştır. Ancak en önemlisi AB'nin Kıbrıs yoluyla Doğu Akdeniz'i bir iç deniz haline getirmek istemesidir. Bu sebeple adada halen devam eden sınır anlaşmazlığını göz ardı etmiştir. Ancak yine de AB Kıbrıs sorununun çözümünde kendine önemli bir rol biçmiştir (Kalaycı 2006: 153-154).

GKRY ise Kıbrıs sorununu AB'ye taşımış bir bakıma Enosis AB çatısı altında gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Öyle ki sorunu bir AB sorunu haline getirmeye çalışmıştır. 1990 yılından bu yana Kıbrıs'ı politik bir hedef olarak gören Türkiye ve uyuşmazlık politikaları güden KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş kurucu antlaşmaları ortaya sürerek AB ve GKRY ile adeta bir sağır diyalogu yürütmüştür (Kalaycı 2004:154-155).

Tüm bu çalışmaların akabinde Kıbrıs Sorunu'nun çözüme kavuşması adına BM Genel Sekreteri her iki tarafa da Annan Planı KKTC ve GKRY' nin oluşturduğu federal bir yapılanmayı öngörmüş; 24 Nisan 2004 yılında GKRY ve KKTC'de eş zamanlı olarak referanduma gidilmiştir. Oylama sonucuna göre Kıbrıs'ın AB'ye üye olması durumu AB'nin "lafzına ve ruhuna" aykırı olmasına rağmen yinede Kıbrıs AB'ye bölünmüş ve sorunlu tek ülke olarak dahil olmuştur (Kalaycı 2004: 131).

Kıbrıs konusu, Türkiye'nin AB ile olan üyelik sürecinde çelişkiler doğurmuştur. Durum bu noktaya gelene kadar aslında Türkiye açısından Kıbrıs konusu bir sorun teşkil etmemiştir. Kasım 2003 Altıncı İlerleme Raporunda da yer alan "Kıbrıs'ta çözümsüzlük, Türkiye'nin AB beklentileri önünde önemli engel teşkil edebilir." açıklamasının akabinde Kıbrıs sorunu Türkiye açısından önemli bir boyuta ulaşmıştır. AB'nin Kıbrıs sorununda kesin bir çözüme ulaşılmadan, Rum kesimini topluluğa üye yapmasının, bir hata olduğunu Annan Planı gözler önüne sermiştir. Annan Planı sonucunda da bugüne kadar çözüme uzak olan taraf Türk tarafı gibi görünürken, artık roller değişmiştir. Türkiye-AB-Kıbrıs çerçevesinde çözümün önündeki bir engelde Türkiye'nin AB üyelik yolunda Kıbrıs'ı siyasi bir koz olarak kullanmak istemesidir. Türkiye kalıcı olarak bir çözümü KKTC'den farklı yorumlamakta ve KKTC kadar istekli davranmamaktadır. Bununla birlikte Kıbrıs'ın AB üyeliğiyle beraber Türkiye'nin genişlemeye dahil olmasını geciktirme ve veto hakkı doğmuştur. Bu durum GKRY'ne önemli kozlar vermiştir (Kalaycı 2006: 299-305).

Bilindiği gibi bugün varlık nedenini kurucu antlaşmalara ve 1960 Anayasasına dayandırmakta olan, bu anlaşmaların geçerliliğini yitirmesiyle varlık nedeni de ortadan kalkan fakat dünya bu gerçeği görmezden geldiği için "Kıbrıs Cumhuriyeti"

olarak tanınmaya devam eden adadan GKRY'nin Kıbrıs Türk halkını asla temsil etmemektedir (Ülger ve Efeğil 2001: 80).

Kıbrısta adil ve kalıcı bir çözümün sağlanması Türkiye'nin AB yolunda sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi ve dünya politikasında daha etkin ve saygın bir rol oynayabilmesi açısından çok önemlidir. Kıbrıs'ta ulaşılabilecek olan adil, kalıcı, yaşanabilir ve AB değerlerine uygun çözüm konusunda ki barışçı tutumlarını her zamankinden daha kararlı bir şekilde göstermelidir (Kalaycı 2006: 307-308).

2.3.2. Kıbrıs Sorununun Türkiye'nin Dış Politikasına Etkisi

20 Temmuz Kıbrıs Barış Harekâtı'yla Türkiye'nin adaya asker çıkarmaya başlaması sonucu zaten gergin olan Türk-Yunan ilişkilerinin iyice gerilmesiyle Güvenlik Konseyi harekete geçmiştir. Savaş rüzgârı iki ülke arasında sert bir şekilde esmeye başlamış hatta General Yoanides Batı Trakya'da bulunan Yunan kuvvetlerini saldırı için hazırlamaya çalışmış fakat bu teşebbüse cuntanın diğer üyeleri engel olmuştur (Armaoğlu 2000:802-803).

Barış harekâtının ardından değinilmesi gereken önemli konulardan biri de ABD'nin Türkiye'ye karşı uyguladığı silah ambargosudur (Kamel 2009: 25). ABD'nin askeri yardımı kesmiş olması ve silah ambargosu da eklenince Kıbrıs Barış Harekâtı Türkiye açısından yüklü bir maliyetle sonuçlanmıştır (Oran 2001: 663).

ABD Büyük elçisinin 1974 harekâtına giden süreçte sarf ettiği sözler Türkiye'de ciddi tepkilere yol açmış ülkenin saygın üniversitelerinde yer alan bilim adamlarından oluşan 308 kişilik bir heyet Nato'nun Türkiye güvenlik ve ulusal savunmasına fayda sağlamadığını belirlemiştir. Halkın tepkisi ise Türkiye'de bulunan ABD üslerinin kapatılması için eylemler yapmış, öğrencilerin ise "Nato'ya Hayır" sloganları ile tepkilerini dillendirmeleri ülkede geniş olaylar zinciri yaratmıştır. ABD bu süreçte Türkiye'ye aslında ambargonun sinyalini zaten vermişti. Türkiye'nin ABD'ye karşı içinde bulunduğu bu durum onu SSCB ile daha yakın ilişki kurmaya itiyordu (Qasımlı 2013: 298-300).

Sovyetler Birliği aslında adada iki ayrı toplumun varlığını kabul ediyordu fakat Türklerin adaya koyduğu taksim onlar için Kıbrıs'ın bir NATO üssü olması anlamına

gelmekteydi. Sovyetler adada ki uyuşmazlığın çözümü için garantör devletlerin hâkimiyetinden çıkan bir uluslararası komisyon önermiş bu sayede kendine daha fazla söz hakkı yaratmak istemiştir. Ancak bu teklif hiç bir alanda kabul görmemiştir (Armaoğlu 2000: 806-809).

SSCB, ABD'nin aksine yukarıda bahsedilenlere rağmen adada yaşanan olaylara karşı daha yumuşak tavır takınmış, Türkiye'nin bu harekâtına karşı oldukça dikkatli davranmıştır. Ayrıca Türk Askerinin adada bulunması NATO açısından sorun yaratıyordu tabi ki bu anlaşmazlık ve çözümsüzlükte SSCB'nin işine geliyordu. Sovyetler Birliği, içinde bulunduğu bu durumdan adada yaşayan iki halkın eşit haklarına, bütünlüğüne, bağlantısızlığına ve bağımsızlığına vurgu yaptı ve bu tarihten itibaren ilişkilerin iyileştirilmesi için görüşmeler başladı (Oran 2001: 778-780).

Türkiye'nin askeri müdahalesinden bu yana Kıbrıs Sorunu özellikle BM'nin gündemini meşgul etmiştir. 90'lı yıllara gelindiğinde Rumların istediği başarıyı elde edememiş olması ve bunun üzerine BM'nin 12 Mart 1990 tarihli açıklaması Rumları konuyla alakalı başka arayışlara itmiştir. BM 649 sayılı kararında adada iki toplumunda eşitliğini vurguluyor, iki kesimli bir devlet kurulmasının görüşmelere temel teşkil ettiğini söylüyordu. Bu durum elbette Rumların işine gelmeyecekti ve soruna yeni bir çözüm üretmeleri gerekiyordu. Bunun üzerine Rum yönetimi "Anavatan" olarak gördükleri Yunanistan'la işbirliğine girerek sorunu AB çatısı altında gündeme getirmek amacıyla üyelik başvurusunda bulundu. Kıbrıs Rumlarının bu müracaatının Garanti Antlaşması'na tamamen aykırı olmasına rağmen AB bu başvuruyu kabul etmiştir. Elbette bu süreç Türkiye açısından sancılı geçecektir zira Yunanistan'ın o dönemde Türkiye ve AB arasında geçen Gümrük birliği antlaşmasını Rumların üyeliği ile bağdaştırmış ve AB'yi veto gücü ile Türkiye'ye karşı tehdit etmiştir. Görünen odur ki Rum yönetimi adada Türkleri azınlık konumunda tutmak amacı ile giriştiği bu işte Kıbrıs Cumhuriyeti olarak AB'ye üye olması onların adanın tümü üzerindeki hâkimiyet iddialarını meşrulaştırmaktadır. Gayet tabii olarak bu durum Türkiye'nin AB sürecinde önünde bir engel olarak sunulmuştur. Türkiye'nin AB'ye üyeliği süresinde önüne ön şart olarak konulmuştur (Kamel 2009: 28-40). Atlamamak gerekir ki; AB devletlerinden bazıları Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde görüşmelere başlamadan önce Kıbrıs sorununun kesin olarak çözülmesi gerektiğini belirtmiştir. Türkiye'nin müzakerelere başlaması durumunda

resmi olarak tanımadığı bir ülke ile masaya oturması ayrıca konu ile ilgili olarak AB önünde işgalci devlet konumunda olacak olması ülke prestiji açısından oldukça zor bir durumdur. Bu durum bize Kıbrıs sorununun Türkiye dış politikası açısından ne derece önemli olduğunu açıkça ifade etmektedir (Kalaycı 2004: 172-173).

Sonuç olarak toparlamak gerekir ise; Kıbrıs Adası uluslararası bir sorun olarak Türkiye'nin gündemini 1950'li yıllardan itibaren meşgul etmeye başlamıştır. Kıbrıs'ın Türk dış politikasındaki yeri birçok alanda kendini göstermektedir. Kıbrıs'ın jeopolitik konumu Soğuk Savaş döneminde Türkiye'nin yakın deniz havzasını ilgilendirdiğinden önemli bir konu oluşturmuştur. Soğuk Savaş sonrası ABD'nin Ortadoğu politikasında Kıbrıs'ın konumu ve Kıbrıs'ın AB'ye üyeliğinin ardından sorun bir AB-ABD arası bölgesel rekabete dönüşmüştür. Olumlu açıdan bakıldığında Kıbrıs sorunu 1950'lere gelindiğinde, Türkiye'nin kuruluş ve reform sürecinin ardından artık dış sorunlarla ilgilenmeye başladığını ve toplumsal olaylara bakıldığında halkın dış politikaya ilgi duymaya başladığını gösterir ki; bu durum Türkiye'nin demokratikleşmesi sürecinde önemli bir etmendir. Kıbrıs sorununun Türkiye üzerinde ki bir başka önemli etkisi de ülkenin artık salt batıcı politikaları bir kenara bırakıp daha esnek tavır almasını sağlamasıdır. Ancak günümüze gelindiğinde Kıbrıs konusu Türkiye için onun önünü açan ve eline pazarlık kozu veren ulusal prestijine katkı sağlayan konumundan tamamen uzaklaşmış birçok anlamda önünü tıkayan siyasal ve ekonomik açıdan üzerinde baskı ve yük oluşturan bir konuma dönüşmüştür. Son olarak Kıbrıs sorununun çözüme kavuşması Türkiye dış politikası açısından olmazsa olmaz bir konuma ulaşmıştır (Ülger ve Efeğil 2002: 119-125).

2.4. İlgili Araştırmalar

İlgili alan yazını incelendiğinde “Kıbrıs Tarihi ve Önemi” ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kıbrıs Tarihi ile ilgili çok sayıda makale ve tez konusu literatürde yer almakla beraber, bu konunun ders kitaplarında ne derecede yer aldığını analiz eden bir çalışma bulunamamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, bağımsız Türk devletlerinden bir tanesidir. Bu nedenle literatür araştırması sonucunda; Türk

Dünyası'nın Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ve öğretim programlarında ne derece yer aldığını konu alan iki araştırma örneğine rastlanmıştır. Bu çalışmalar kısaca;

Bayram (2011), "*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Türk Dünyası*" adlı çalışmasında Sovyet Birliği dağıldıktan sonra ortaya çıkan bağımsız Türk cumhuriyetleri, muhtar ve özerk Türk cumhuriyetler ile azınlık ve topluluk halinde yaşayan Türklere, 1998 ve 2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında ve ders kitaplarında ne kadar yer verildiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Özellikle Türk Cumhuriyetleri bağımsızlığına kavuştuktan sonra 1998 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Programındaki Türk dünyası ile ilgili konuları yeterli görülmemiştir. 2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitim Programında bu oran iyice azaltılarak 6. sınıf seviyesinde bir eğitim yılı boyunca işlenecek ders saatinin sadece %6,4'lük kısmı Türk dünyası bilgilerini içeren konulara ayrılmıştır.

Ünal ve Özmen (2012), "*1998 İle 2005 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programları ve Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Dünyası Konularının Karşılaştırılması*" adlı çalışmasında 1998 ve 2005 4-7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programları ve bu programlara uygun olarak hazırlanan ders kitaplarında Türk Dünyası'na yer verilme durumu bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında belge tarama yöntemi kullanılan çalışmada 1998 ve 2005 4-7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programları ve ders kitapları incelenmiş ve Türk Dünyası'na yer verilme durumu ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şu şekildedir; 1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Türk Dünyası ile ilgili 7. sınıfta bir üniteye yer verilmiş ve bu üniteye ders kitabında toplam 27 sayfa (%22) Türk Dünyası ile ilgili konulara ayrılmıştır. 2005 öğretim programı ve kitap setlerinde ise 1998'in aksine Türk Dünyası sınırları net olarak belirtilmemekte, Türk Dünyası ile ilgili konuların işlenişinde seçilecek ülkeler, siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ilişkilerle ilgili örnekler yazarın ve öğretmenin inisiyatifine bırakılmakta ve konunun Atatürk'ün millî dış politika anlayışı açısından değerlendirilmesi istenilmektedir. Bunun yanında Türk Dünyası ile ilgili konuların işlenişinde Türkiye ile olan ilişkiler güncel olarak değerlendirilmekte ve daha çok ortak kültür vurgusu yapılmaktadır. Bu yönüyle 2005 öğretim programı ve ders kitaplarının Türk Dünyası konularının işlenişinde daha etkili ve oldukça sınırlı olduğu söylenebilir.

Aktın 2010, *Türkiye, İngiltere ve ABD Sosyal Bilgiler/Tarih Ders Kitaplarında Yapılandırmacı Yaklaşım, II. Dünya Savaşı Örneği*” adlı çalışmasında Bu araştırmanın genel amacı ABD, İngiltere ve Türkiye’de Sosyal Bilgiler/Tarih öğretiminde ders kitaplarına yapılandırmacı eğitim anlayışını nasıl uygulandığını II. Dünya Savaşı örneklemleri ile tespit edilmiştir. Amaca yönelik olarak ders kitaplarında betimsel analizle tarihsel anlatı ve tarihsel materyaller ortaya konuldu ve tarihsel düşünme becerileri ile yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda hazırlanan temalarla ders kitaplarındaki sorular analiz edildi. Elde edilen sonuçlar ülkelerin tarih öğretim programındaki eğitim anlayışları doğrultusunda tekrar değerlendirildi. Bu bağlamda farklı ülkeler ders kitaplarındaki yapılandırmacı tarih öğretim anlayışları ve bununla birlikte ders kitaplarında benzeşen ve farklılaşan yönlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Türkiye’de, İngiltere’de ve ABD’de tarih ders kitaplarına dair içerik betimsel ve içerik analizi ile çözümlenmiş sonuçlar ayrı ayrı alt başlıklar halinde sunulmuştur. Ülkeler arasında ele alınan ders kitabı bağlamında benzeşen ve farklılaşan yönler verilmiştir.

Kalaycı (2004) *“Kıbrıs ve Geleceği- Ekonomik/ Politik Bir Tartışma”* adlı eserinde sosyal bilimler açısından zengin bir içerik olarak görülen Kıbrıs konusunu Türk-Yunan ve İngiltere üçgeninden aktarmıştır. Küreselleşen Kıbrıs Sorununun yeni ayaklarından biri olan Avrupa Birliği, Annan Planı derinlemesine ele alınmıştır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin (GKRY) AB ‘nin bütün haklarından yararlanmasının bir çifte standart olduğunun altını çiziyor. Birçok yazarın fikirlerinin toplandığı bir tartışma eseridir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci ile verilerin analizi yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Kıbrıs Tarihi ve Önemi konusunun ders kitaplarındaki yerini belirlemek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi deseni kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırmanın amacına uygun olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Araştırma problemine göre hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilceği belirlenir. Eğitim ile ilgili bir araştırmada örneğin; öğretim programları, ders kitapları, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen el kitapları, ders ünite ve planları, öğretmen dosyaları, eğitimle ilgili resmi belgeler vb. veri kaynağı olarak kullanılabilirler (Yıldırım ve Şimşek 2008: 188-197).

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı ve araştırılacak herhangi bir sosyal olguyu içinde bulunduğu doğal çevre içerisinde araştırıp, anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek 2008: 39). Nitel araştırmada, doğrudan gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla görüşme ve gözlem yöntemlerinin yanı sıra çalışma araştırma problemiyle ilgili yazılı ve görsel materyal ve malzemeler de araştırmaya dâhil edilebilir. Bu bağlamda, doküman incelemesi veya analizi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlara ek

bilgi kaynağı olabilmelerinin dışında, tek başına bir araştırma yöntemi de olabilir (Yıldırım ve Şimşek 2008:187).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye ve KKTC’den seçilen ders kitapları ve eğitim programları dökümanlarını içermektedir. Türkiye’den; T.C. MEB tarafından 2005 yılı eğitim programı ve program doğrultusunda hazırlanan (6. ve 7.) Sosyal Bilgiler, 8.sınıf T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarını içermektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden seçilen çalışma grubunu ise KKTC Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca (M.E.G.S.B) hazırlanan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih), Kıbrıs Türk Tarihi (6., 7. ve 8.) ders kitapları oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen ders kitaplarına ait bilgiler Çizelge 3.1 ve Çizelge 3.2’de verilmiştir.

Çizelge 3.1.Türkiye’den Alınan Çalışma Grubunu Oluşturan Ders Kitapları

DERS	KİTABIN ADI	YAZARI	BASIM YILI	YAYINEVİ
Sosyal Bilgiler	İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6	Prof.Dr. N. Köstüklü, E. Koçak, F. Sağlam, N. Ö. Ünal, A. Budak, Dr. N. Ateşok Deveci, S. Osmanoğlu, B. Özdemir	2012	T.C. MEB Yay.
	İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 7	Doç. Dr. İ. Güven, E.Koçak, Ö. Arıcı, M. Eraslan, Ö.U. Aksoy, N.Ö. Ünal, H.N. Ensari	2012	T.C. MEB Yay.
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8 Ders Kitabı	A.Yıldız, Ö.F.Evirgen, S.Başol, M.Koyuncu, T.Yıldırım	2012	T.C. MEB Yay.

Çizelge 1 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti’nde okutulan 2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler 6 – 7 ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük eğitim programları doğrultusunda hazırlanan üç farklı ders kitabı incelenmiştir. Kaynak alınan ders kitapları 2012 basımlı Milli Eğitim Bakanlığı yayınıdır.

Çizelge 3.2. KKTC’den Alınan Çalışma Grubunu Oluşturan Ders Kitapları

DERS	KİTABIN ADI	YAZARI	YILI	YAYINEVİ
Sosyal Bilgiler	Sosyal Bilgiler 6 (Tarih)	Dr.İ.E. Özatenç, D. Geylan, N.Uçar, A. C. Özada	2013	M.E.G.S.B Yay.
	Sosyal Bilgiler 7 (Tarih)	Prof. Dr. A. E. Özkul, Y.Akcansoy, N.Uçar, D. Geylan, M.Takali, M. Tekin	2014	KKTC MEB Yay.
T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8 Ders Kitabı	A.Yıldız, Ö.F.Evirgen, S.Başol, M.Koyuncu, T.Yıldırım	2012	T.C. MEB Yay.
Kıbrıs Tarihi	Kıbrıs Türk Tarihi 6. Sınıf	F. Özler, D. Atakan, S. Aktu, Ş. Y. Özdemir, H. Şahin, U.Berathı, E. Mercan, M. Yücelten, M. Akın, M. Kortmaz	2009	M.E.G.S.B Yay.
	Kıbrıs Türk Tarihi 7. Sınıf	F. Özler, D. Atakan, S. Aktu, Ş. Y. Özdemir, H. Şahin, U.Berathı, E. Mercan, M. Yücelten, M. Akın, M. Kortmaz	2009	M.E.G.S.B Yay.
	Kıbrıs Türk Tarihi 8. Sınıf	F. Özler, D. Atakan, S. Aktu, Ş. Y. Özdemir, H. Şahin, U.Berathı, E. Mercan, M. Yücelten, M. Akın, M. Kortmaz	2009	M.E.G.S.B Yay.

Çizelge 3.2’ de KKTC’de okutulan ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar için üç ayrı derste, altı farklı ders kitabı yer almıştır. İncelenen ders kitapları farklı yıllarda MEGVSB tarafından basılmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Dökümanların elde edilmesi sürecinde, T.C. MEB TTK web sayfasından çalışma grubunda belirtilen ders kitapları ve öğretim programları indirilmiştir. Daha sonra Kıbrıs’ta Sosyal Bilgiler derslerinde okutulan kitaplar, KKTC Talim Terbiye’nin web sitesinden elde edilmiştir. Talim Terbiye’nin web sitesinde olmayan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) kitaplarına ise KKTC Talim Terbiye Kurulu’nun yetkili kişisi ile görüşülüp araştırmacının ricası üzerine ilgili kaynak ders kitapları kargo

yoluyla araştırmacıya ulaştırılmıştır. Kıbrıs'tan alınan çalışma grubundaki ders kitaplarına ait ğretim programlarının olmadığı bilgisi KKTC MEGSB (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı) yetkilisi tarafından araştırmacıya belirtilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Türkiye'de okutulan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ile TCİTVA ders kitapları, eğitim programları (2005) ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde okutulan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ve Kıbrıs Türk Tarihi (6, 7 ve 8) ders kitaplarında yapılan araştırmanın sonunda elde edilen bulgular, betimsel analiz yöntemiyle özömlenmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, önce mantıklı ve anlaşılır biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve şimşek 2006: 158). Bu neticede, kaynak olarak aldığımız ders kitapları ile eğitim programları, araştırmanın amacı kapsamında incelenmiş ve analiz sonuçları her ders kitabı için ayrı ayrı başlıklar altında yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada belirlenmiş olan alt problemler doğrultusunda incelenen, Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanmış, belirtilen yıllarda basılan Türkiye’de okutulan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ile TCİTVA ders kitapları, eğitim programları (2005) ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde okutulan 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ve Kıbrıs Türk Tarihi (6, 7 ve 8) ders kitapları analiz sonuçlarına ve yorumlarına yer verilmiştir. Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun direk olarak geçtiği metinler, şekiller taranmıştır. Ders kitapları ve eğitim programlarında araştırma konusu ile ilişkilendirilen alanlar araştırmanın bu bölümünde belirtilerek ele alınmıştır. Araştırma konusu ile yakından alakalı herhangi bir bulguya rastlanılmayan bölümlerde eksik olduğu düşünülen yerler belirtilmiştir.

4.1. Türkiye’ de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler, 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitapları/ Eğitim Programlarının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

4.1.1. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 17.12.2010 gün ve 239 sayılı kararı kabul edilen, Prof. Dr. N. Köstüklü editörlüğünde hazırlanan, 2012 basım tarihli 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı’nda konuya ilişkin şu bulgular elde edilmiştir;

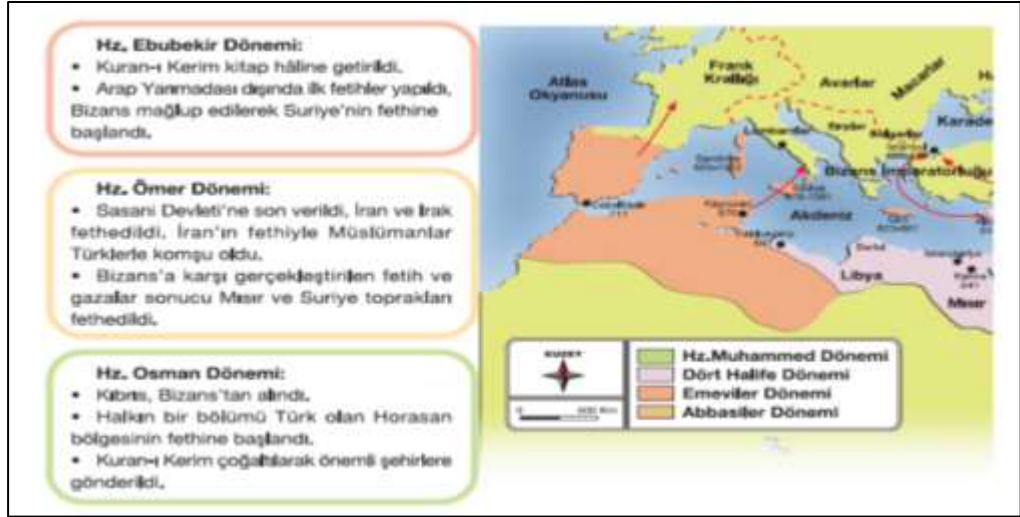
“Yeryüzünde Yaşam” ünitesinin “Uygarlıkların Beşiği” bölümünde Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları olan; Sümerler, Babil, Asurlular, Hititler, Urartular, Frigler, İyonlar ve Lidya Uygarlıkları tanıtılmış ve bu uygarlıkların önemli özelliklerine, kaç yıl hüküm sürdüklerine, dini ve kültürel özelliklerine değinilmiştir

(Köstüklü vd. 2012: 47-57). Ancak, bu bölümde araştırma konusu ile ilgili bir bulguya yer verilmemiştir.

Şekil 4.1. Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıkları (Köstüklü vd. 2012: 49).

- Şekil 4.1.'de incelenen ders kitabında “Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıkları Haritası” adlı ölçeklendirilmiş harita konu ile ilgili görsel kaynak olarak verilmiştir. Uygarlıkların bulunduğu coğrafik sınırlar bir harita üzerinde gösterilmiştir (Köstüklü vd. 2012: 49). Ada, doğal kaynakların zenginliği ve stratejik konumundan dolayı çeşitli milletler tarafından sürekli istilaya uğramıştır. Kıbrıs adasının ilk hakimleri olarak bilinen Hititler adaya “Alasia” adını verdiler. Ticaret ve deniz üssü kurmak, adadaki bakır madenlerinden yararlanmak için Mısırlılar ile Hititler arasında mücadeleler olmuştur. Hititlerin Kıbrıs’taki 200 yıllık egemenlik sürmüştür (Önalp 2010: 33). İncelenen ders kitabında; bu bilgilere yer verilmediği gibi Kıbrıs, yukarıda verilen haritada Hitit hakimiyetinde gösterilmemiştir.

Şekil 4.2. Dört Halife Dönemi'nde Kıbrıs Fethi (Köstüklü vd. 2012: 80).

- “İpek Yolunda Türkler” ünitesinin “İslamiyet'in Doğuşu ve Yayılışı” bölümünde İslamiyet öncesi Arap yarımadasında nasıl bir durumun hakim olduğu, Müslümanlık dininin ortaya çıkışı ve yayılması ele alınmıştır. Dört Halife döneminde “Hz. Osman Dönemi” başlığı altında Kıbrıs'ın, Bizans'tan alındığına değinilmiştir. Aynı sayfadaki haritada ise Dört Halife Döneminde alınan topraklarla beraber Kıbrıs'ın 647 yılında ele geçirildiği gösterilmiştir (Köstüklü vd. 2012: 80). Alaysa' ya göre; Kıbrıslılar, Ada'yı ele geçiren Müslümanlara 7.200 altın vererek herhangi bir savaş durumunda da Bizans' a yardım etmeyeceklerini kabul etmişlerdir. Müslümanların adaya hakim olduğu dönemde Kıbrıs'ta üretim artmış ve ada, ticaret sayesinde oldukça ilerlemiştir. 964'te Bizans İmparatoru II. Nikeforos Phokas tarafından Kıbrıs tekrar geri alınmıştır (1988, Akt. Güzel 2009: 5-6). İncelen ders kitabında Kıbrıs'ta yaklaşık olarak 300 yıl süren Müslümanların hakimiyeti bilgisine yer verilmediği görülmektedir.

Şekil 4.3. Türkiye'nin Konumu İle İlgili Görsel (Köstüklü vd. 2012: 131)

- Kaynak alınan ders kitabında; “Ülkemiz ve Dünya” ünitesinde “Dünyada nüfus ve Ekonomik Faaliyetler” bölümünde ilk olarak; Türkiye'nin Avrupa ve Körfez ülkeleri arasındaki konumundan bahsedilmiştir. Daha sonra Kanada, Fransa, Nepal ve Cezayir ile ilgili bilgi metinleri içeren kutucuklar verilmiştir. Araştırma konusuna ilişkin KKTC yalnız haritada isim olarak yer almıştır (Köstüklü vd. 2012: 131). Yüz seksen bin nüfusa sahip olan KKTC, dışsatımının büyük bölümünü Avrupa Topluluğu üyelerine yaparken, dışalımını büyük oranla Türkiye ile yapmaktadır. 2004'te Türkiye'den KKTC'ye dört yüz elli milyon dolarlık ihracat yapılmıştır (Güner ve Ertürk 2005: 164-165). İncelenen kaynak ders kitabının bu bölümünde bu bilgilere yer verilmemiştir.
- İncelenen ders kitabında: “Komşu ülkelerle ilişkilerin, Atatürk'ün milli dış politika anlayışı doğrultusunda barışçı yollarla geliştirilmesinin ülkemize sağlayacağı katkılar neler olabilir?”, Ülkemizin, Türk cumhuriyetleri ve komşu ülkeler dışındaki ülkelerle de ilişkilerini geliştirmesi, iş birliği anlaşmaları yapması neden önemlidir?” açık uçlu ve yoruma dayalı soruları yer almıştır (Köstüklü vd. 2012: 141). Araştırmaya ve tartışmaya yönelik sorulan açık uçlu soruları komşu şu ülkelerimizden biri olan KKTC ile ilişkilendirilebilir.

- Kronoloji bölümünde Tarihin belli başlı önemli olaylarına yer verilmiştir. Fakat yine bu bölümde de tez başlığına rastlanmamıştır. Son olarak ele aldığımız bu ders kitabında Kıbrıs adı kitabın sonunda Türkiye Haritası ve Türk Dünyası Haritası'nda geçmektedir.

4.1.2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim Programının (2005) Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

- 2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitim Programının genel amaçları içerisinde günümüz Kıbrıs Tarihi ve Önemine ilişkin herhangi bir madde bulunmamıştır.
- Sınıf Sosyal Bilgiler eğitim programında Kıbrıs'la ilgili olarak“ Ülkemiz ve Dünya” ünitesinin 3.kazanımında “*Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.*” kazanımı yer almaktadır (MEB 2005: 21). Küresel Bağlantılar öğrenme alanında yer alan Ünite ve bu ünitenin araştırma konusuyla ilişkilendirilen 3. Kazanımına programda Türk Cumhuriyetleri ile tarihî ve kültürel yakınlığımızın, kültürel ve ekonomik ilişkilerimize etkisinin tartışılması istenen “Türk Cumhuriyetleri” etkinlik örneği olarak verilmiştir (EK D).

4.1.3. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 08.12.2011 gün ve 258 sayılı kararı kabul edilen, Doç. Dr. İsmail GÜVEN editörlüğünde hazırlanan, 2012 basım tarihli 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı'nda konuya ilişkin aşağıdaki bulgular elde edilmiş ve yorumlanmıştır;

Şekil 4.4. Kıbrıs'ın Fethi ve İnebahtı Yenilgisini İçeren Görsel Materyal (Güven vd. 2012: 74)

- Şekil 4.4.' de, "Karaların ve Denizlerin Hakimi Osmanlı" bölümünde "Denizlerdeki Savaşlar" başlığı altındaki Preveze Deniz Zaferi ile Kıbrıs'ın Fethi ve İnebahtı Yenilgisinden aktaran resim ve metine yer verilmiştir (Güven vd. 2012: 74). Metinde görüldüğü üzere Kıbrıs'ın Fethi'ni zorunlu kılan nedeniyle; yani Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'in güvenliğini sağlayan bir ada olduğu aktarılmıştır. Ada bir yıllık kuşatmadan sonra alınabilmiş denilmiştir. Ancak, Venedik yönetiminin ağır vergisi altında ezilen Kıbrıs halkından, Osmanlı'nın Adayı fethetme aşamalarından ve Osmanlı'nın fetih nedeniyle kaç yüz bin asker kaybettiğinden hiç bahsedilmemiştir (Çevikel 2006: 316) Fetih son derece yüzeysel olarak toplamda iki cümle şeklinde düz anlatım yoluyla ele alınmıştır.
- Konu kapsamında incelenen ders kitabının "Ülkeler Arası Köprüler" bölümünde "I. Dünya Savaşı" ele alınmıştır. Savaşa ortam hazırlayan etmenler; "Sanayi İnkılabı ve ham madde arayışı, savaş öncesi yarışan devletlerin kurduğu İtilaf ve İttifak blokları" metinlerle açıklanmıştır. İngiltere ve Fransa'nın en güçlü sömürge devletleri olduğu, siyasi birliklerini tamamlayan ve sömürge arayışına giren Almanya ile İtalya'nın en güçlü rakip olduğu gibi önemli noktalara değinilmiştir Osmanlı Devleti'nin Savaşa girmesi bölümünde "Hasta Adam" olarak nitelendirilen Osmanlı'nın

topraklarının paylaşılması konusu ele alınmış, bu nedenle İngiltere'nin Mısır ve Kıbrıs'ı ele geçirdiğine değinilmiştir (Güven vd. 2012: 167). Bu bölümde bahsi geçmemiş önemli konular olarak; Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası izlemesi ve yeni sanayi ülkesi olan Almanya'nın hammadde yarışına girmesi sebepleriyle İngiltere'nin kendi Uzakdoğu sömürgelerine giden yolları korumak için Kıbrıs adasını ve Mısır'ı işgal edip topraklarına katmasıdır. İngiltere Ada'yı önce işgal etmiş daha sonra I. Dünya savaşı sırasında çıkarları doğrultusunda ilhak etmiştir. Ada'daki askeri varlığını günümüzde de koruyan İngiltere, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantör devletlerinden biri olarak: Kıbrıs Sorununa Yunanistan ve Türkiye ile beraber taraf olmuştur. Bu konu çok önemli olmakla beraber, 1960lılardan günümüze kadar sürecektir Kıbrıs'ın durumunun uluslararası bir sorun haline almasının başlangıcı olacaktır (Ülger ve Efeğil 2002: 9-15). Bu denli önemli bir noktaya değinilmemiş olması, konunun aktarımı sırasında öğrenciler arasında tarihsel bir boşluk yarattığı düşünülmektedir.

- Kaynak aldığımız 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının değerlendirme sorularının tümü incelendiğinde Kıbrıs ile ilgili herhangi bir soru örneğine rastlanmamıştır (Güven vd. 2012: 1-196).
- Kaynak aldığımız Sosyal Bilgiler 7 ders kitabının Kronoloji bölümünde 1571 yılında Kıbrıs'ın fethedildiğini, Haçlı donanmasının Osmanlı donanmasını İnebahtı önlerinde mağlup ettiği geçmiştir (Güven vd. 2012: 196).

4.1.4. 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim Programının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

- Kıbrıs Tarihi ve önemine ilişkin “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesinin 3. Kazanımı: “Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.” yer almaktadır. Bu kazanım, Osmanlı tarihinde çeşitli dönüm noktalarını esas alan bir tarih gazetesi çıkarılması istenen “Yazıyor, Yazıyor!” etkinliği ile Osmanlı donanmasının denizlerdeki mücadelesi Osmanlı gemilerinin gelişim süreciyle birlikte

incelenmesini isteyen “Yelkenler Fora” etkinlikleriyle ilişkilendirilerek programda yer almıştır (EK E).

- Araştırma konusu ile ilgili olan 3. Kazanımın derste nasıl işleneceği Açıklamalar kısmında yer almıştır. Bu doğrultuda;
 - İstanbul, Trabzon, Kırım, Ege Adaları, Mısır, Kıbrıs ve Girit fetihleri, Preveze ve İnebahtı Deniz Savaşları, Sinop ve Çeşme baskınları kazanımın içeriği açısından işlenecektir.
 - Müze İle Eğitimle ilişkilendirilecektir.
 - Osmanlı ordusunun yapısı ve askerî alandaki yenilikler de ele alınacaktır.
 - Haritalar kullanılarak işlenecektir (MEB 2005: 31).

4.1.5. T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük 8 Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 14.02.2008 gün ve 114 sayılı kararı kabul edilen, Prof. Dr. Mehmet SARAY editörlüğünde hazırlanan, 2012 basım tarihli 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının (TCİTVA) konuya ilişkin şu bulgulara elde edilmiştir;

- Araştırma konusuna ilişkin incelenen ders kitabında aşağıda verilen ünite başlıklarında rastlanmamıştır;
 - Bir Kahraman Doğuyor
 - Milli Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler
 - Ya İstiklal Ya Ölüm
 - Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar
 - Atatürkçülük
 - Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk’ün Ölümü (Saray vd. 2012: 1-189).
- Araştırma konusuna ilişkin incelenen ders kitabındaki : “Atatürk’ten Sonraki Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası” ünitesinde şu alt başlıklara yer verilmiştir;
 - Yine Bir Dünya Savaşı

- Demokrasi Yolunda Türkiye
 - İnsan, Haklarıyla Vardır
 - Soğuk Savaş Yılları
 - Gelişen Türkiye
 - Savaşta ve Barışta Türk Ordusu
 - Türk Ordusu Kıbrıs'ta
 - Dünya Barışına Katkı
 - Türkiye'ye Yönelik Tehditler
 - Bölücü Unsurları Faaliyetleri
 - İrticai Faaliyetler
 - Misyonerlik Faaliyetleri
 - Türk-Ermeni İlişkileri
 - SSCB dağıldıktan Sonra (Saray vd. 2012:191-215).
- Yukarıda verilen ders kitabındaki ünite: “Atatürk'ten Sonraki Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası” bölümünde yer alan “II. Dünya Savaşı”, “Soğuk Savaş Yılları” ve “Savaşta ve Barışta Türk Ordusu” başlıkları içeriğinde Kıbrıs yer almıştır. Diğer tüm başlıklarda araştırma konusu ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır (Saray vd. 2012: 191-215). Halbuki, II. Dünya Savaşı'nda İngiltere savaşa girince doğal olarak Kıbrıs da savaşta yer almıştır ve adadan İngiltere adına Rum ve Türkler asker olarak alınmıştır. Ağır bir savaştan çıkan İngiltere önemli sömürgelerini kaybetmeye başlamıştır. Bu nedenle İngiltere, Kıbrıs'ı kaybetmemek için uyguladığı sıkıyönetim ve baskıcı rejiminden vazgeçip, çıkarları doğrultusunda özerk bir yönetim oluşturma yollarına gitmiştir. Sonraki yıllarda İngiltere Adadan tamamen çekilse bile adadaki hakimiyet ve çıkar mücadelesinden asla vazgeçmemiştir (Ülger ve Efeğil 2002: 13-23). Türk dış politikasının yıllarca ana sorunlarından birinin temellerinin atıldığı bir konuda, sadece Kıbrıs Barış Harekati'nden yüzeysel olarak bahsedilmesi; Kıbrıs Sorunu, Türkiye'nin Yunanistan, İngiltere, ABD, SSCB ve AB ile ilişkisine etkisi gibi konulara yer verilmemesi öğrencilerde bu konu ile ilgili tarihsel boşluk yaratabilir.

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. İkinci Dünya Savaşı hakkında neler biliyorsunuz?
2. Çok partili siyasi hayat ile demokrasi arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. "Yurtta barış, dünyada barış" ifadesinden ne anlıyorsunuz?
4. Ülkemizin birlik ve bütünlüğüne zarar verecek faaliyetler neler olabilir?
5. Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkilerinde jeopolitik konumunun önemi nedir?
6. Komşumuz olan ülkelerde çıkan bir karışıklık ülkemizi nasıl etkileyebilir?
7. Ülkemizdeki doğal kaynakların çeşitliliği konusunda neler biliyorsunuz?
8. Avrupa Birliği hakkında neler biliyorsunuz?

Şekil 4.5. Atatürk'ten Sonraki Türkiye: Hazırlık Soruları (Saray vd. 2012: 191).

- Ünite başında yer alan "Üniteye Hazırlık" soruları konuya giriş niteliğindedir. Öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini hatırlatmaya yönelik : "Komşumuz olan ülkelerde çıkan bir karışıklık ülkemizi nasıl etkileyebilir?" , "Avrupa Birliği hakkında neler biliyorsunuz?" sorularını Kıbrıs'la ilişkilendirebilir ve öğrenciden beklenen cevapların içerisinde arayabilecek sorular olarak görülebilir (Saray vd. 2012: 191).
- Konuya ilişkin incelenen ders kitabında Kıbrıs Barış Harekatı, "Türk Ordusu Kıbrıs'ta" başlığı ile şu şekilde aktarılmaktadır;

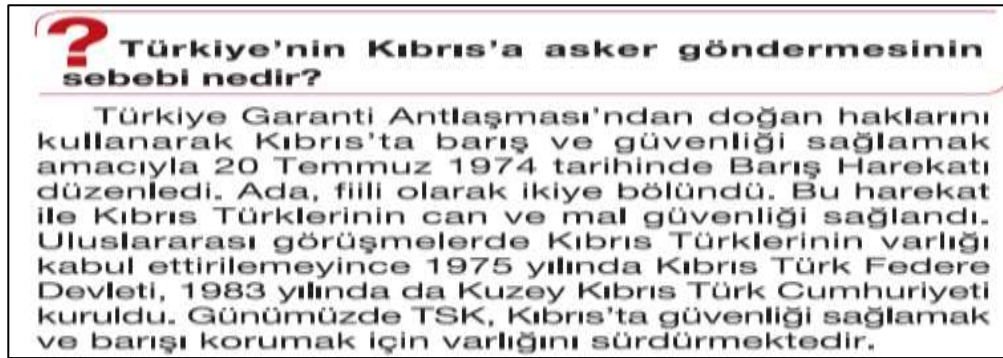
"İkinci Dünya Savaşı'nın ardından sömürgelerinden çekilmeye başlayan İngiltere Kıbrıs'tan da çekilmeye karar verdi. 1960 yılında Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında "Garanti Antlaşması" imzalandı. Bu antlaşmaya göre Kıbrıs Cumhuriyeti'nin mevcut durumunu devam ettirmesinin güvencesi bu üç devlet olacaktı. Herhangi bir değişiklik olursa taraflar tek başlarına ya da birlikte hareket ederek adaya müdahale edecekti. 1963 yılında Kıbrıs'lı Rumların Anayasa'yı değiştirerek adayı Yunanistan'a bağlama girişimleri Türkiye'nin tepkisine yol açtı. Adada, Türkler ve Rumlar arasında yaşanan gerginlik, silahlı çatışmalara dönüştü. Rumlar, Kıbrıs'taki Türklere baskı, zulüm ve şiddet uygulamaya başladı. Kıbrıs'ta yaşananlar üzerine 1964 yılında BM Güvenlik Konseyi Kıbrıs'a barış gücü gönderdi ancak adada göreve başlayan barış gücü Türklere yönelik hareketleri önleyemedi." (Saray vd. 2012: 203).

Bir Gazete haberi, 20 Temmuz 1974.

Şekil4.6. Kıbrıs Barış Harekatı İle İlgili Gazete Haberi Kıpürü (Saray vd. 2012: 203)

- Yukarıdaki gazete kupürü aktarılan konuyu onaylar niteliğe sahiptir. Barış Harekatı ile ilgili “Mehmetçik Kıbrıs'ta” adlı haber de, “Harekatın sabaha karşı saat 5’de başladı Türk paraşütçüler Yeşil Ada’ya indi” , “Kararı Ecevit açıkladı” , “Kıbrıs’ a barış için gidiyoruz” ve son olarak haberin yayınlandığı tarih olan “20 Temmuz 1974” başlıkları dışında haber detayları okunamayacak kadar küçük olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle gazete içeriğinin göz ardı edildiğinden söz edebiliriz (Saray vd. 2012: 203).

Şekil 4.7. Türkiye'nin Kıbrıs'a Asker Göndermesinin Sebebi (Saray vd. 2012:203).

- Kaynağa yönelik ders kitabında; Türkiye'nin Kıbrıs'a asker göndermesinin sebebi nedir sorusu yönetilip sorunun cevabı yukarıda belirtilen metinle açıklanmıştır. Bu bölümde değinilmeyen noktalardır (Saray vd. 2012:203). Bu bölümde ele alınan Türkiye tarafından yapılan Kıbrıs Barış Harekatı'na az yer verilmiştir. Bu harekattan günümüze kadar süren Kıbrıs Sorununun temelleri bu

harekatla atılmıştır. Bu olaylar zincirinde oluşan sorun uluslararası alanda tek başına savaş veren Türkiye'nin dış politikasını şekillendirmiştir. Yunanistan, İngiltere, SSCB, ABD ve son olarak AB ile ilişkilerini olumsuz etkilemiştir (Armaoğlu 2000: 801-813).

Şekil 4.8. BTC Boru Hattı Haritası (Saray vd. 2012: 213)

- Şekil 4.8’de , “Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı” haritasına, incelenen ders kitabında yer verilmiştir. Türkiye’nin içinde bulunduğu uluslararası projelerden biri Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı Projesi’dir. BTC Projesi, 11 yıllık bir çalışmayla tamamlanmıştır. Bakü’de başlayıp Ceyhan’da sonlanan hatla Hazar havzasında çıkarılan petrol, Ceyhan üzerinden dünyaya dağıtılmaya başlamıştır. Türkiye, projenin işletiminden önemli bir gelir sağlamaktadır. Ayrıca Ceyhan, petrolün dünyaya dağıtıldığı bir merkez haline gelmiş ve bu durum Türkiye’nin önemini artırmıştır. Bu hattın açılması ile boğazlarımızdan tankerlerle petrol taşımanın getirdiği muhtemel tehlikeler azalmıştır (Saray vd. 2012: 213). Kıbrıs, BTC boru hattının ve Ceyhan’ın bekçisi; Basra Körfezinden deniz yolunu takip eden petrol tanklarının Akdeniz’e çıkış kapısı olan Süveyş Kanalı’nın gözcüsüdür. Bu nedenle de her iki enerji hattını kontrol noktasında olan Kıbrıs Avrupa’nın enerji güvenliğinde kilit bir rolü vardır (Kalaycı 2004: 94). BTC boru hattı hakkında yeterli olarak görülebilecek bilgiler verilmiştir

ancak bu hattın güvenliğini sağlayan konumuyla Kıbrıs metin içerisinde ve haritada yer almamıştır.

Şekil 4.9. Günümüzde Avrupa Birliği Ülkeleri (Saray vd. 2012: 215)

- Şekil 4.9; “Avrupa Birliği’ne Doğru” başlıklı bölümünde Osmanlı’dan günümüze kadar olan Türkiye-Avrupa ilişkileri verilmiş, Avrupa Birliğinin oluşum süreci kronolojik olarak aktarılmıştır. AB’ne gidilen yolda kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğuna 31 Temmuz 1959 ‘da başvurduğunu, komşumuz Yunanistan’ın bizimle aynı tarihte başvurmasına rağmen 1981’de birliğe tam üye olduğu belirtilmiştir. 12 Eylül 1963 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile Türkiye-AB arasında üç aşamada gerçekleşmesi öngörülen ortaklık ve gümrük birliği ortaklığı sağladı aktarılmıştır (Saray vd. 2012: 215).

Şekil 4.10. Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerin Ulusal Bayrakları (Saray vd. 2012: 215)

- Yukarıda ders kitabında verilen şekilde Avrupa Birliğine dahil 28 ülkenin bayrakları verilmiştir. Bu bayraklardan bir tanesi ise Kıbrıs Cumhuriyeti'ne aittir (Saray vd. 2012: 215). GKRY 1990 yılında tüm adayı temsilen AB'ye üyelik başvurusunda bulunmuştur. Kıbrıs'ın bölünmüşlüğü ve siyasi çözümü ile ilgili sonuç beklenmeden, 1995 yılında müzakerelerin başlayacağı beyan edilmiştir. 2002 yılında ise Kıbrıs Cumhuriyeti, Züriç ve Londra Antlaşmaları yok sayılarak AB'ne girmiştir. KKTC siyasi olarak diğer devletlerce tanınmadığı için, günümüzde sadece Ada'nın GKRY vatandaşları AB vatandaşı durumundadır (Kalaycı 2004: 109-110). Bu durum ilgili ders kitabında yer almamaktadır.

4.1.6. T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük 8 Eğitim Programının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

2005 yılında hazırlanan İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Eğitim Programının bir önceki verilen ilk altı ünitesinde araştırma konusuna ilişkin herhangi bir madde bulunamamıştır. Son Ünite "Atatürk'ten sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı" bölümünde: "II. Dünya Savaşı'ndaki gelişmeler, Kıbrıs Barış

Harekatı, SSCB ilişkileri, TSK, Türkiye- AB ilişkileri” Kıbrıs’ın tarihi ve önemi ile ilişkilendirebileceğimiz konu başlıkları olarak düşünülmüştür.

“Atatürk’ten sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı” ünitesinin araştırma konusuna ilişkin kazanımları şunlardır:

- İkinci Dünya Savaşı’nın sebep, süreç ve sonuçlarını Türkiye’ye etkileri açısından değerlendirir.
- Türkiye’nin dünya üzerindeki konumunun öneminden yola çıkarak İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen ülkeler arası ilişkileri değerlendirir.
- İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türkiye’de meydana gelen toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri fark eder.
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar.
- Türkiye Cumhuriyeti’nin temel niteliklerine yönelik iç ve dış tehditlere karşı korunması konusunda duyarlı olur.
- Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini tarihsel gelişimi açısından analiz eder (EK F).

İngiltere’nin savaşa girmesiyle Kıbrıs da savaşa girmiştir. II. Dünya Savaşında İngiltere vatandaşı sayıldıkları için Kıbrıs Türkleri de askere alınmıştır. Savaştan ağır bir ekonomik krizle ayrılan İngiltere Kıbrıs’tan çekilme kararı alınca başlayan Türk-Rum Çatışması neticesinde Türkiye, “Kıbrıs Barış Harekatını” gerçekleştirmiştir. Ve böylece Türkiye olayların taraflarından biri haline gelmiş ve günümüze kadar süren ve uluslararası bir boyut kazanan Kıbrıs Sorunundan baş aktörlerden biri olacaktır (Kortmaz vd. 2009c: 17). Bu bilgilere dayanarak; yukarıda belirtilen kazanımlar araştırma konusu ile ilişkilendirilebilme durumu varken, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kitaplarında sadece “Kıbrıs Barış Harekatı” içerik olarak geçmektedir. Bu durum doğrultusunda “Etkinler” ve “Açıklamalar” kısmında konuya ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır.

4.2. KKTC’de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih), 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarının konuya ilişkin Bulgu ve Yorumları

KKTC’de Sosyal Bilgiler Dersleri, ilköğretimin 4,5, 6ve 7. Sınıflarda okutulan bir derstir. KKTC’de 6. Sınıf ve 7. Sınıf müfredatındaki ilköğretim Sosyal Bilgiler dersleri Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Eğitim Programından ayrı olarak ; “Sosyal Bilgiler (Tarih)”, “Sosyal Bilgiler (Coğrafya)” ve “Ben Yurttaşım” adlı üç ayrı kitapla işlenmektedir. Analiz kısmında kaynak olarak bu kitaplardan 6 ve 7 Sosyal Bilgiler (Tarih) ders kitaplarını incelemeye alınmıştır. Ders kitaplarının hepsinde ilk dört sayfa aynıdır (EK A).

4.2.1. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayını olan, Dr. İsmail Ertunç Özatenç, Uzm. Duygu Geylan, Nazife Uçar, Aysun Candan Özada tarafından yazılan, Talim ve Terbiye Dairesi tarafından ortaokullarda (Temel Eğitim İkinci Kademe) ders kitabı olarak denenip geliştirilmesi uygun bulunduğu, Ağustos 2005 baskılı incelenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) ders kitabında;

İncelenen ders kitabında ilk olarak, komisyonun kaleme aldığı “Yeni Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) Kitabı Hakkında” başlıklı yazısı ders kitabını tanıtan bir metin verilmiştir. Bu metinde, ders kitabının yeni programa ve çoklu zeka kuramına göre konu anlatımlarının soru cevap, tartışma, araştırma, buluş vb. yöntemlerle işlendiğini, düz anlatıma daha az yer verildiği aktarılmıştır. Ele alınan ders kitabında KKTC öğrenci ve gençliğine kazandırılması düşünülen davranışlar ve özellikler maddeler halinde belirtilmiştir (EK A).

- İlk ünite “Tarih Bilimine Giriş” bölümünde “Çağ”, “Tarih Bilimi”, “Tarihi Olay” kavramları açıklanmış ve bu kavramlar konu bütünlüğü bozulmadan düz anlatım yöntemi yerine çoklu zeka kuramına uygun olarak karikatürize edilmiş karakterlerin canlandığı konuşma balonundaki metinlerle ile

açıklanmıştır. Kitap genelinde oldukça fazla görsel malzeme kullanılmasını dikkat çekici bir nokta olarak belirtebiliriz. Bu ünite de konu anlatımında görsellik oldukça fazla kullanılmıştır. Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama ile mekânı algılama becerileri bu ünite kazandırılması düşünülerek bu doğrultuda metin ve sorular hazırlanmıştır (Özatenç vd. 2013: 1-16)

- İlkçağ Uygarlıkları ünitesinde Türkiye'deki Sosyal Bilgiler eğitim programından farklı olarak Mısır Uygarlığı, Doğu Akdeniz Uygarlıkları(Fenike, İbraniler), Ege Uygarlıkları (Yunan), Pers İmparatorluğu, Büyük İskender İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu, Asya Uygarlıkları (Çin ve Hint), Amerika'nın Keşfinden Önce Orta ve Latin Amerika Uygarlıkları (Maya, İnka ve Aztekler) konuları işlenmiştir. Oldukça fazla görsel yer verilen konu anlatımı detaylardan uzak, rahat okunabilecek puntoda ders kitabında ele alınmıştır. Özellikle Hitit ve Asurluların Ada'da kurdukları hakimiyet düz metin ile aktarılıp, eğitsel oyunlarla öğrenmenin kalıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır (Özatenç vd. 2013: 18-49).

Şekil 4.11. Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) Ders Kitabında Yer Alan Eğitsel Oyun (Özatenç vd. 2013:

Şekil 4.11. de, İlk Çağ uygarlıkların Kıbrıs'ta sürdürdükleri hakimiyete vurgu yaparak, Kıbrıs'ta bulunmuş bir tablet verilmiştir. Latin harfleri ve Z uygarlığının harfleri olarak verilen iki kelimedede, öğrencinin şifrelenmiş kelimeyi bulması istenmiştir. Verilen görsel ile öğrencide; “Kıbrıs, Uygarlık, Tablet, Hazine” kelimeleri arasında çağrışım sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin aktif olarak katılacağı bir oyun olarak anlaşılan bu örnekte içerik eğlenceli bir şekilde aktarılmıştır (Özatenç vd. 2013: 24).

- “Orta Asya Türk Tarihi” ünitesinin Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışı bölümünde Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Konularına benzer bir biçimde Türklerin ilk anayurdu, Kavimler Göçü ve bu göç sonrası kurulan İlk Türk devletler ile bu devletlerin kültür ve uygarlığı toplamda on yedi sayfalık geniş sayabileceğimiz bir biçimde aktarılmıştır. Diğer ünitelerden farklı olarak çok fazla önemli kavram olduğu için şema ve öğrenciyi düşündürücü sorulara yer verilmiştir (Özatenç vd. 2013: 50-65).
- İslam Tarihi ve Uygarlığı Ünitesinde İslamiyet'ten önce Arap yarımadasının durumu konusu aktarılmıştır. Daha sonra yer alan “İslamiyet'in Doğuşu ve Yayılışı” konusunda; “Bu dönemde yaşayan bir gazeteci olsaydın Hz Muhammed'le nasıl bir röportaj yapardın?” etkinliği ile öğrenme amaçlı yazma aktiviteleri kullanılmıştır. Hz. Osman döneminde Kıbrıs' a yapılan sefer “Meraklısı İçin” başlıklı renkli metin kutucuğunda verilmiştir. Burada Ümmü Haram'ın şehit düştüğü ve düştüğü yer olan Larnaka'nın Tuz Gölü yakınına “Hala Sultan Türbesi” yapıldığına değinilmiştir (Özatenç vd. 2013: 67-82).
- İlk Türk İslam Devletleri Tarihi ünitesinde anahtar kelime olarak “Türk-İslam Sentezi” kullanılmıştır. Aktarılan ilgili ders kitabında bu kavram şu şekilde aktarılmıştır: “İslamiyeti kabul ederek farklı bir uygarlıkla karşılaşan Türkler, milli kimliklerini bu yeni dinin özellikleriyle kaynaştırdılar. Böylece Türk-İslam sentezini oluşturdular.” şeklindedir. “İlk Türk- İslam Devletleri Tarihi” ünitesindeki “Büyük Selçuklu Devleti” konusunda Malazgirt Savaşı'nın her iki taraf açısından nedenlerinin öğrencilerden tarafından yazılmasının istenen bir etkinlik yer almaktadır (Özatenç vd. 2013: 83-95).

- Son olarak “Türkiye Tarihi” ünitesinde Anadolu Selçuklu Devleti ve bu devletin yıkılmasıyla ortaya çıkan Anadolu Beylikleri konusu işlenmiştir. Sonrasındaki Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde kültür ve uygarlık konusu ele alınan ders kitabındaki diğer ünitelere baktığımızda çok fazla kavram olmasından biraz daha fazla düz anlatım yöntemine yer verilmiştir. Karşılaştırma, eşleştirme, düşündürücü sorularla ve konu anlatımı destekleyen şemalar ve etkinlikler bu üniteye yine oldukça kullanılmıştır (Özatenç vd. 2013: 96-104).

<p>Meraklısı İçin...</p> <p>Asurlular, Doğu Akdeniz egemenliğini pekiştirmek için Kıbrıs'a da egemen oldular.</p>	<p>Meraklısı İçin...</p> <p>Mısırlılar, Doğu Akdeniz'de üstünlük sağlamak için Kıbrıs'a farklı zamanlarda üç kez egemen oldular.</p>
(Özatenç vd. 2013: 20)	(Özatenç vd. 2013: 21)
<p>Meraklısı İçin...</p> <p>Hititler, Mısırlılar ile giriştikleri rekabet sonrasında kısa bir dönem Kıbrıs'a da egemen oldular.</p>	<p>Meraklısı İçin...</p> <p>Aka ve Dorlar Kıbrıs'ta da koloniler kurdular.</p>
(Özatenç vd. 2013: 28)	(Özatenç vd. 2013: 36)
<p>Fenikeliler <i>Alfabe artık insanlığın yazı hayatında...</i></p> <p>Fenikeliler Lübnan ve Suriye'nin Akdeniz kıyı şeridinde yerleşmişlerdi.</p> <p>Meraklısı İçin...</p> <p>Doğu Akdeniz'de önemli bir ada olan Kıbrıs'ta da koloniler kurdular.</p>	
(Özatenç vd. 2013: 34)	
<p>Meraklısı İçin...</p> <p>Bu devirde Kıbrıs'a yapılan İslam akınları sırasında Ümmü Haram şehit düştü. Şehit düştüğü yere daha sonra Hala Sultan Tekkesi yapıldı. Bu tekke Larnaka'da Tuz Gölü yanındadır.</p>	<p>Meraklısı İçin...</p> <p>I. İzzeddin Keykavus döneminde Kıbrıs Kralı ile bir ticaret antlaşması imzalandı.</p>
(Özatenç vd. 2013: 74)	(Özatenç vd. 2013: 102)

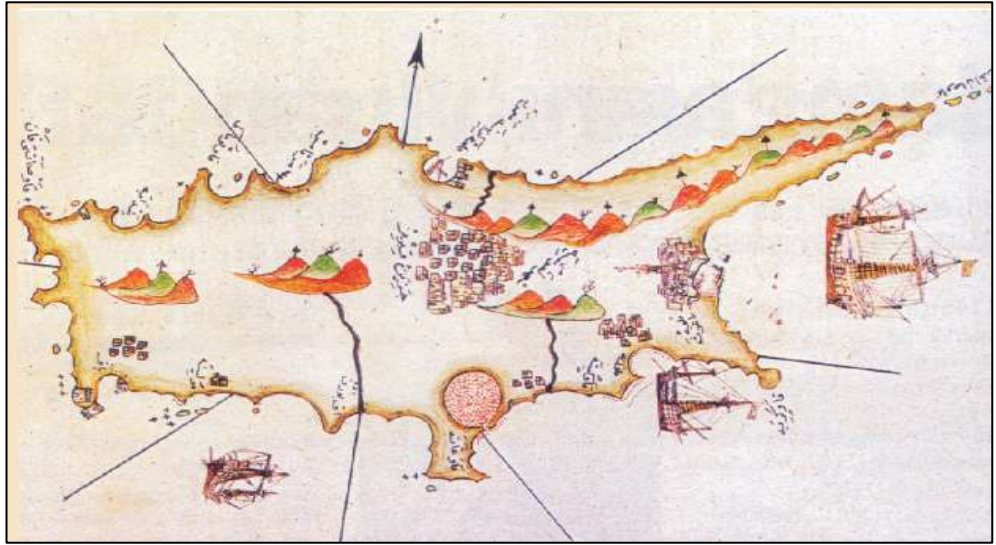
Şekil 4.12. Sosyal Bilgiler 6 Kitabındaki Bilgi Kutucukları Örnekleri

Şekil 4.12’ de ilgili ders kitabında her ünite de yer alan “Meraklısı İçin” bilgi kutucuklarından Kıbrıs ile ilgili olanlar gösterilmektedir. İncelenen Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) ders kitabında Kıbrıs’la ilişkilendirilen yedi adet metin kutucuğu vardır.

4.2.2. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu ve Yorumları

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayını olan, Prof. Dr. Ali Efdal Özkul, Uzm. Duygu Geylan, Nazife Uçar, Yurdagül Akcansoy tarafından yazılan, Talim ve Terbiye Dairesi tarafından ortaokullarda (Temel Eğitim İkinci Kademe) ders kitabı olarak denenip geliştirilmesi uygun bulunduğu, Temmuz 2014 baskılı konuya ilişkin incelenen 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) kitabında aşağıdaki bulgular elde edilmiştir;

- Kaynak alınan ders kitabında Osmanlı Devleti’nin Yükselme, Duraklama, Gerileme ve Dağılma dönemleri ile beraber Yeni Çağ’da Avrupa Tarihi konuları işlenmiştir. Araştırma konusuna ilişkin olarak analiz edilen ders kitabında ilişkilendirilebilecek sadece bir bölüme rastlanabilmektedir.

Şekil 4.13. Kıbrıs’ın Fethini Gösteren Harita (Özkul vd. 2014: 14)

- Şekil 4.13.’de, “Osmanlı Devleti’nin Yükselme Dönemi” ünitesinde “II. Selim Dönemi’nin Gelişme ve Fetihleri” bölümünde aşağıdaki gibi aktarılmıştır;

“Bu dönemde Kıbrıs adası Venediklilerin elinde bulunuyordu. Venedik bu sayede hem önemli bir üsse sahipti hem de Mısır ve Suriye’ye giden deniz yolunu elinde bulunduruyordu. Lala Mustafa Paşa komutasında bir donanma hazırlandı ve Kıbrıs seferi sonucunda 1571’de Kıbrıs fethedildi.” (Özkul vd. 2014: 14)

Burada öğrenciye Kıbrıs adasının Akdeniz’deki deniz yollarına hakimiyet sağlayacak bir konumda olduğu bilgisi kazandırılmaya çalışılmıştır.

- İncelenen ders kitabında “Osmanlı’nın Dağılma Dönemi” ünitesinde II.Abdulhamid döneminde konuya ilişkin aşağıdaki metin yer almaktadır:

“4 Haziran 1878 yılında yapılan antlaşma ile İngiltere’nin Rus tehlikesine karşı Osmanlı Devleti’ni koruma ve savunması karşılığında Kıbrıs’a yerleşmesine izin verildi.” (Özkul vd. 2014: 56).

4.2.3. T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Ders Kitabının Konuya İlişkin Bulgu Ve Yorumları

KKTC’de ve Türkiye Cumhuriyeti’nde okutulan 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri, aynı ders kitabı ile işlenmektedir. Dolayısıyla elde ettiğimiz bulgular aynı bu başlık için de geçerlidir.

4.3. KKTC’de okutulan (6,7,8.) Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları

Araştırma konusuyla ilişkilendirip analiz edilen diğer kaynak ders kitapları; KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından hazırlanan 6, 7, 8 Kıbrıs Türk Tarihi kitabı, KKTC’de ortaokullarda okutulmaktadır. Araştırma konusunun inceleme kısmında kaynak ders kitapları olarak alınmasının nedeni; Türkiye’de ve KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarındaki Kıbrıs’ın Tarihi ve önemine ilişkin yapılan inceleme sonuçları baktığımızda; son derecede az rastlanılan araştırma konusunun Kıbrıs Türk Tarihi 6, 7 ve 8 kitaplarında, konu başlıkları ve içeriğinde büyük ölçüde yer aldığından anlaşılmasından araştırmanın doğrultusunda incelenmeye değer görülmüştür.

4.3.1. 6. Sınıf Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları

Bu bölümde ,KKTC Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülerek ortaokulların (Temel Eğitim 2. Kademe) altıncı sınıflarda denenip geliştirilmek üzere Kıbrıs Türk Tarihi Dersleri için ders kitabı olarak kabul edilen Mehmet Kortmaz başkanlığında yazılan, Ağustos 2009 basılan 6. Sınıf KTT ders kitabı kaynak alınmıştır. İncelenen ders kitabına yönelik;

İlk Ünite “Kıbrıs Adasının Adı” ve “Genel Coğrafi Özellikleri” nde Kıbrıs isminin nereden geldiği, Kıbrıs’ın coğrafi özellikleri ve Jeostratejik önemi konuları ele alınmıştır. Büyük oranda harita ve çizimlerine yer verilen ünite de Kıbrıs’ın Dünya üzerindeki ve Akdeniz’deki konumuna vurgu yapılmıştır. Kıbrıs adasının komşuları aktarılırken: “En yakın komşusu adanın kuzeyindeki Anavatan Türkiye’dir” şeklinde belirtilmiştir (Kortmaz vd. 2009a: 4).

Adanın jeostratejik önemi aktarılırken: “ Ticaret yolları güzergahında bulunan Kıbrıs, coğrafi konumundan dolayı İlk Çağ’dan itibaren Doğu Akdeniz ve Orta Doğu’daki bazı uygarlıkların hakimiyetine girmiştir. Akdeniz çevresinde egemen olan devletler mutlaka Kıbrıs’a da hakim olmak istemişlerdir. Osmanlı Devleti’nin Kıbrıs’ı fethetmesinin önemli sebeplerinden birisi de adanın jeostratejik önemidir.” (Kortmaz vd. 2009a: 9).

Tarih Öncesi Çağlarda Kıbrıs Ünitesinde Neolitik Çağ (M.Ö 8.500- M.Ö 3.700) bölümünde adaya gelen ilk insanların Anadolu ve Suriye’den geldiği, Türkiye’nin güneyindeki Tarsus’ta ve Kıbrıs’ta yapılan arkeolojik kazılar sonuçları arasında büyük benzerlikler olduğu belirtilmiştir (Kortmaz vd. 2009a: 16).

“Kıbrıs’ta İlk Çağ Ünitesinde adadaki Mısırlılar, Hititler, Grek ve Fenike Kolonileri, Asurlular, Pers İmparatorluğu, Büyük İskender İmparatorluğu, Ptolemeler ve Roma İmparatorluğu ele alınmıştır. Bu devletlerin, adada kurdukları hakimiyetlerden, yönetim biçimlerinden, neden Kıbrıs’ı egemenliklerine aldığından ve diğer uygarlıklarla ilişkilerinden açık ve sade bir biçimde kronolojik olarak bahsedilmiştir. Ünite sonundaki Ölçme ve Değerlendirme kısmında Boşluk doldurmaca, Şema, tarih çizgisi ve bulmaca oyunları ile öğrencilerin öğrenme durumları sınanmak istenmiştir (Kortmaz vd. 2009a: 30-48).

Son Ünite “Orta Çağ’da Kıbrıs” bölümünde Doğu Roma (Bizans) döneminden Osmanlı’nın 1517 yılında Mısır’ı almasına kadar olan ki dönem ele alınmıştır. Bizans Döneminde (6.yy) Kıbrıs’ta Ortodoks Kilisesinin kurulduğunu, Hristiyanlığın yayıldığıнын, Rumca’nın resmi dil kabul edildiğinin üzerinde durulmuştur. Bu olaylar neticesinde Ada’da yaşayan Anadolu, Suriye ve Mezopotamya kökenli halkın Rumlaştığı belirtilmiştir. Orta çağda yapılan Dini yapılar, görsellerden yararlanılarak daha fazla duyu alanına hitap edilerek işlenmiştir. Son olarak Kıbrıs halkının, Venedik egemenliğinde yaşadığı zulüm nedeniyle Osmanlı’dan yardım istemesini, Osmanlı’nın ileride adayı fethetme nedenlerinden biri olarak ele almıştır (Kortmaz vd. 2009a: 50-62).

4.3.2. 7. Sınıf Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları

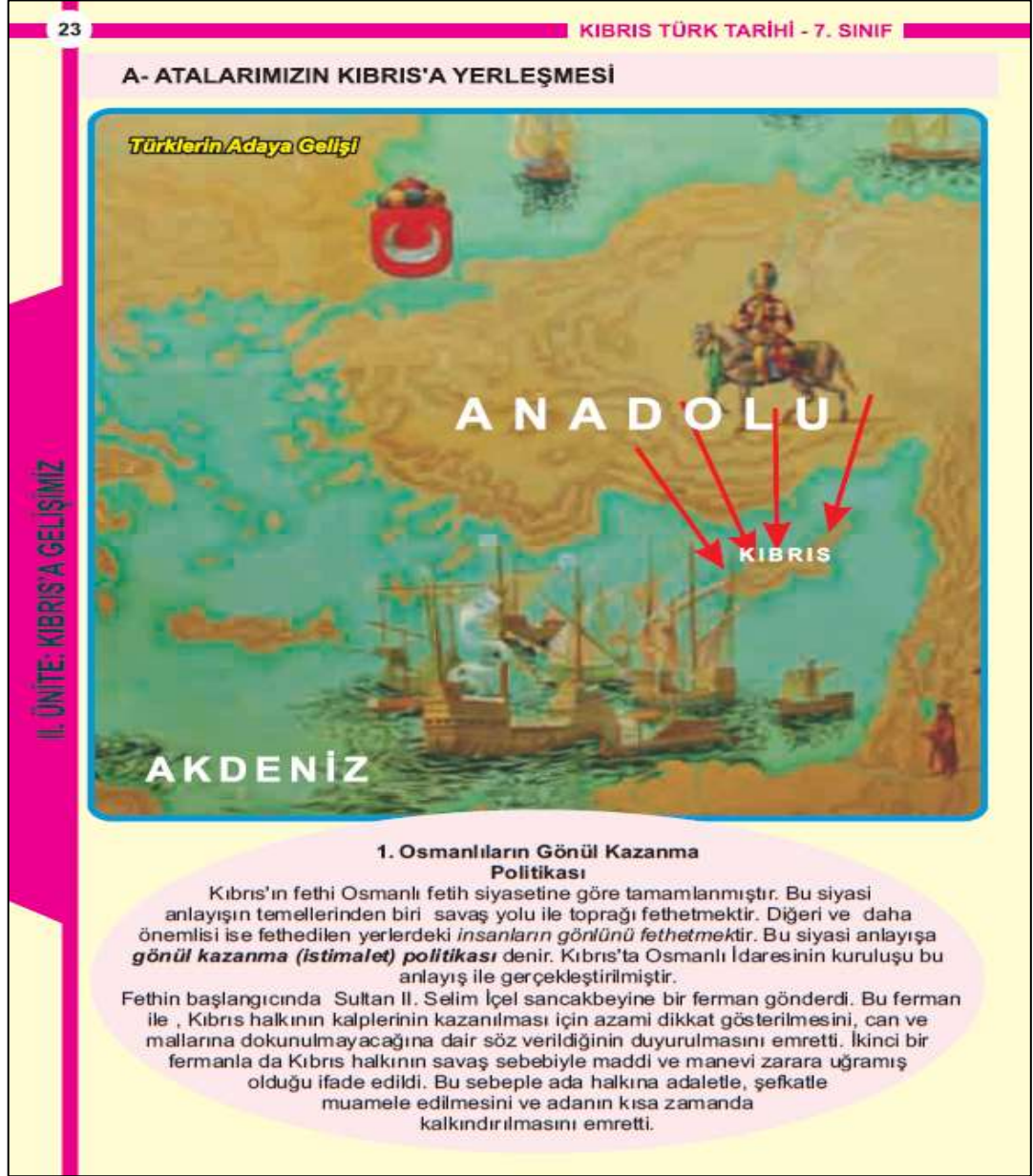
KKTC Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülerek ortaokulların (Temel Eğitim 2. Kademe) yedinci sınıflarda denenip geliştirilmek üzere Kıbrıs Türk Tarihi Dersleri için ders kitabı olarak kabul edilen Mehmet Kortmaz başkanlığında yazılan, Ağustos 2009 basılan 7. sınıf KTT ders kitabı kaynak alınmıştır. İncelenen ders kitabına yönelik;

Kaynak aldığımız 7. sınıf KKT ders kitabının tamamında Kıbrıs’taki Osmanlı dönemi ve bu dönemde bıraktığı eserler konu alınmıştır. Yine kitapta yoğun olarak görselliğe önem verilmiştir.

“Kıbrıs’ın Türkler tarafından Fethi” başlıklı ünite de Ada’nın Osmanlı devleti için önemi konusu, ilgili harita verilerek açıklanmıştır. “Kıbrıs Halkının Başvurusu, Kıbrıs’ın Jeopolitik Konumu ve Güvenlik Sebepleri ile Dini Sebepler” başlıkları altında fetih sebepleri ele alınmıştır. Kıbrıs’ın sıradan bir ada olmadığı dönem devletlerince hakimiyet mücadelesi yaşandığı ünite de aktarılmıştır. Fetih için yapılan hazırlık aşamaları şematik olarak verilmiş, sürecin Osmanlı İmparatorluğundaki kahramanları temsili resimleriyle ders kitabında yer almıştır (Kortmaz vd. 2009b: 1-19).

“Kıbrıs’a Gelişimiz” Ünitesinde, Osmanlı Devletinin adada uyguladığı hoşgörü politikası, adanın tahrir edilmesi ve adaya Anadolu’dan yapılan göçler konuları

işlenmiştir. Kıbrıs'a gelen Türklerin hangi şehirlerden ne kadar ailenin göç ettiği detaylı olarak belirtilmiştir. "Atalarımız", "Gelişimiz" kavramları kullanarak Türkiye ile olan ortak tarihi ve akrabalık bağlarına vurgu yapılmıştır (Kortmaz vd. 2009b: 22-25).

Şekil 4.14. Anadolu'dan Kıbrıs'a Yapılan Yerleşme (Kotmaz vd. 2009b: 23)

Yukarıda verilen Şekil 4.14.'de Osmanlı yerleşim birimlerinden Kıbrıs Adasına yapılan göçü anlatan bir görsel materyal ile konuya ilişkin bilgi amaçlı metin yazısı verildiği görülmektedir. Verilen bu bilgiye, Türkiye'de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal

Bilgiler, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kitaplarında yapılan inceleme sonucunda rastlanmamıştır.

Şekil 4.15. (1572)Anadolu Şehirlerinden Kıbrıs'a Göçü Aktaran Görsel (Kortmaz vd.2009b: 28)

Şekil 4.15 incelendiğinde; 1572 yılında Konya, Aksaray, Niğde, Kayseri, Ürgüp civarından toplam 1689 aile Kıbrıs'a iskan edilmek üzere gönderildiği bilgisinin verildiği görülmektedir. Yerleşim birimlerine göre aile miktarları verilmiştir (Kortmaz vd. 2009b: 28). Aktarılan bu bilgi Türkiye'de okutulan Sosyal Bilgiler ders kitapları ve eğitim programında yer almamaktadır.

Kaynak aldığımız 7. Sınıf KKT ders kitabında “Osmanlı Dönemi’nde Kıbrıs’ta İdari Yapı”, “Osmanlı Dönemi’nde Kıbrıs’ta Sosyal ve Ekonomik Hayat” üniteleri ile son olarak “Kıbrıs’taki Eserlerimiz” ünitesi işlenmiştir. Osmanlı’nın adadaki mimari eserleri buldukları şehirlerle kategorize edilip tanıtılmıştır. O eserler şu şekilde sıralanmaktadır;

Çizelge 4.1. 8. Sınıf KTT Ders Kitabında Aktarılan Kıbrıs'taki Osmanlı Eserleri

ŞEHİRLER	ESERLER
Lefkoşa	Arab Ahmet Camii, Sarayönü Camii, Bayraktar Camii, Lefkoşa- Selimiye Camii (St. Sophia Katedrali, Aya Sofya Camii), Büyük Han , Kumarcılar Hanı, Mevlevi Tekkesi, II.Sultan Mahmut Kütüphanesi, Derviş Paşa Konağı.
Gazimağusa	Cafer Paşa Hamamı, Akkule Mescidi, Kutup Osman Tekke ve Türbesi, Lala Mustafa Paşa (St.Nicholas Katedrali, Mağusa Aya Sofya Camii
Girne	Ağa Cafe Paşa Camii, Hasan Kavizade Hüseyin Efendi Çeşmesi
Lefke	Vezir Osman Paşa Mezarı, Piri Osman Paşa Camii (Yukarı Camii)
Larnaka	Hala Sultan Külliyesi (Cami, Türbe ve Tekke), Ulu Camii (Cami Kebir), Ebubekir Paşa Su Kemerleri.
Limasol	Köprülü Camii (Dere Camii, Camii Cedit), Büyük Camii (Cami Kebir)
Baf	Baf Kalesi

Yukarıdaki çizelge incelendiğinde KKT 7 ders kitabında yedi farklı Kıbrıs şehrinde yer alan yirmi üç Osmanlı eseri verilmiştir (Kortmaz vd. 2009b: 54-68). İncelenen ders kitabında yer alan Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'taki eserleri Türkiye'de okutulan çalışma grubundaki ders kitaplarında yer almamıştır.

4.3.3. 8. Sınıf Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarının Bulgu ve Yorumları

KKTC Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülerek ortaokulların (Temel Eğitim 2. Kademe) sekizinci sınıflarda denenip geliştirilmek üzere Kıbrıs Türk Tarihi Dersleri için ders kitabı olarak kabul edilen Mehmet Kortmaz başkanlığında yazılan, Ağustos 2009 basılan 8. sınıf KTT ders kitabı kaynak alınmıştır. İncelenen ders kitabına yönelik;

İncelenen 8. Sınıf KTT ders kitabında, Kıbrıs'ın İngiltere'ye Devrinden KKTC'nin kurulmasına kadar ki dönem ele alınmıştır. Kıbrıs Meselesinin temellerinde yatan nedenler ve olaylar aktarılan kitapta konu olarak işlenmiştir.

İlk Ünite "Kıbrıs'ta İngiliz Yönetiminin Başlaması" bölümünde Osmanlı'nın adayı İngilizlere devretmesi konusu işlenmektedir. Ünite 'deki hazırlık çalışmalarında: " "Kıbrıs, Ön Asya'nın anahtarıdır." İngiltere Başkanı Benjamin Disraeli' nin bu sözünden ne anlıyorsunuz? " açık uçlu sorusuyla Kıbrıs'ın konumuna dikkat çekilmek istenmiştir. Ada'nın İngiltere için önemi şematik olarak verilmiştir. İngiltere'nin aşama aşama Adayı kendi himayesine alması, "İlk Enosis talepleri"

Kıbrıs'ta yaşanan olaylar ele alınmış, Sömürgeler Bakanlığı Müsteşarı Winston Churchill'in resmine bölümde yer verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 2-9).

“Dünya Savaşları ve Kıbrıs” Ünitesinde I. Dünya Savaşı'nda Kıbrıs'ta Türkler başlıklı metinde Ada'yı tek taraflı ilhak eden İngiltere'nin yayınladığı bir bildiriye Ada'ya yaşayan Türkler ve Rumların İngiliz vatandaşı durumuna geçeceği, böylelikle Kıbrıs Türk'ünün Osmanlı'ya karşı savaşa gönderilebileceği aktarılmıştır. Bu nedenle Kıbrıs'tan Anadolu'ya binlerce göç olduğuna dikkat çekilmiştir. İngilizlerin Mısır, Çanakkale ve Arabistan gibi cephelerde esir aldığı 2000 Osmanlı askerini Mağusa'da kurduğu kamptan ve Gazimağusa'da bulunan Çanakkale Şehitliğinin fotoğrafına yer verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 12-22).

Kıbrıs Türkü'nün Kurtuluş Savaşı'nı adım adım takip ettiğini, Anavatan'dan gelen zafer haberlerinin sevinçle karşılandığını dönemin gazetesinden resim göstererek aktarılmıştır. Kurtuluş Savaşında Anadolu'ya gelip savaşan Mülazım Mehmet Tahir Bey, Dr. Binbaşı Osman Nemi Bey, Fatih Güvendiren Bey gibi kahramanların adlarına metinde yer verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 13).

Lozan Barış Antlaşmasında Kıbrıs ile ilgili maddeler tablo verilerek açıklanmış, Madde 20'de; “Kıbrıs topraklarının İngiltere'ye katıldığını Türkiye'nin resmen tanıması” verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 15).

Şekil 4.16. 1931 İsyanı Sonrası Kurulan Kıbrıs'taki Türk Partileri (Kortmaz vd. 2009c: 18)

Şekil 4.16.'da, 1931 İsyanı sonrası İngiliz yönetiminin yumuşaması ardından Kıbrıs'ta Türklerin kurduğu İlk siyasi partiler şematik olarak verilmiştir. Verilen şemanın ardından bu partiler hakkında bilgiye yer verilmiştir. Kıbrıs Türklerinin mücadelesinde önemli isimlerden biri olan Dr. Fazıl Küçük bölümde tanıtılmış,

Enosis hareketi ve İngiliz Yönetimine karşı göstermiş olduğu çaba resimler ile aktarılmıştır (Kortmaz vd. 2009c: 18-19).

Şekil 4.17. Başpiskopos Makarios

Şekil 4.18. AKEL ve Kilise Yarışını Anlatan Karikatür

Kaynak aldığımız ders kitabında; Rum Ortodoks Kilisesi'nin Enosis'e yönelik faaliyetleri, Rumların siyasi teşkilatlanmaları düz anlatım yöntemi ile kronolojik olarak aktarılmıştır. Öğrencilerde öğrenmeyi kalıcı hale getirmek amaçlı Şekil 4.17 de Enosis hareketinin öncülerinden Başpiskopos Makarios 'un resmi verilmiştir. Şekil 4.18' de, Kıbrıs'ın İlk komünist Partisi AKEL ile Kilisenin arasındaki siyasi yarış verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 21).

KTT (8) ders kitabı içeriğindeki “Değerlendirme Soruları” bölümünde;

1. “Lozan Antlaşması'nın 21. Maddesinin Kıbrıs Türkleri açısından önemi nedir? ”, “ 1931 İsyanı'nın çıkış nedeni nedir? Rumların çıkarmış olduğu bu isyan Türk ve Rumlar nasıl etkilemiştir?” soruları, öğrencilerin kitapta aktarılan tarihsel bilgilerde yer alan olgu ve olayların neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlama amacındadır.
2. Bu bölümde zaman ve kronolojiyi algılama becerilerine katkı sağlayacağı düşünülen sıralama soruna yer verilmiştir;
Aşağıda verilen olayların tarihlerini bulup, kronolojik sıralamalarını yapınız .
 - a) Kavanin Meclisi'nin kapatılması
 - b) Enosis İsyanı
 - c) İngiltere'nin Kıbrıs'ı işgali
 - d) Lozan Barış Antlaşması (Kortmaz vd. 2009c: 23).

- Kaynak alınan 8.sınıf KTT ders kitabında “Kıbrıs Sorunu” başlığındaki üitedeki hazırlık çalışmaları kısmında konu anlatımı öncesi yer alan sorular şu şekilde aktarılmıştır;
 - “Self Determinasyon hakkı nedir?” sorusunun öğrencileri konu ile ilgili araştırmaya yapmaya yöneltme amaçlı olduğu görülmektedir.
 - “Çevrenizde TMT’de görev almış büyükleriniz var mı? Varsa o dönemle ilgili bilgi ediniz?” sorusu, öğrencileri sosyal bilgilerin becerilerinden araştırma becerisi kapsamında olan “Uygun Bilgi Kaynağı Kullanma”, “Kaynak Olarak Toplumu Kullanma ve Bireylerle Görüşmeler (Sözlü Tarih Çalışmaları)” becerilerini kullanmaya yönelik olduğu görülmektedir (Kortmaz vd. 2009c: 25).

Kaynak ders kitabında “Kıbrıs Sorunu’nun belirginleşmesi ve çözüm arayışları” konusundaki olay ne olgular neden-sonuç ilişkisinde kronolojik olarak şöyle aktarılmıştır;

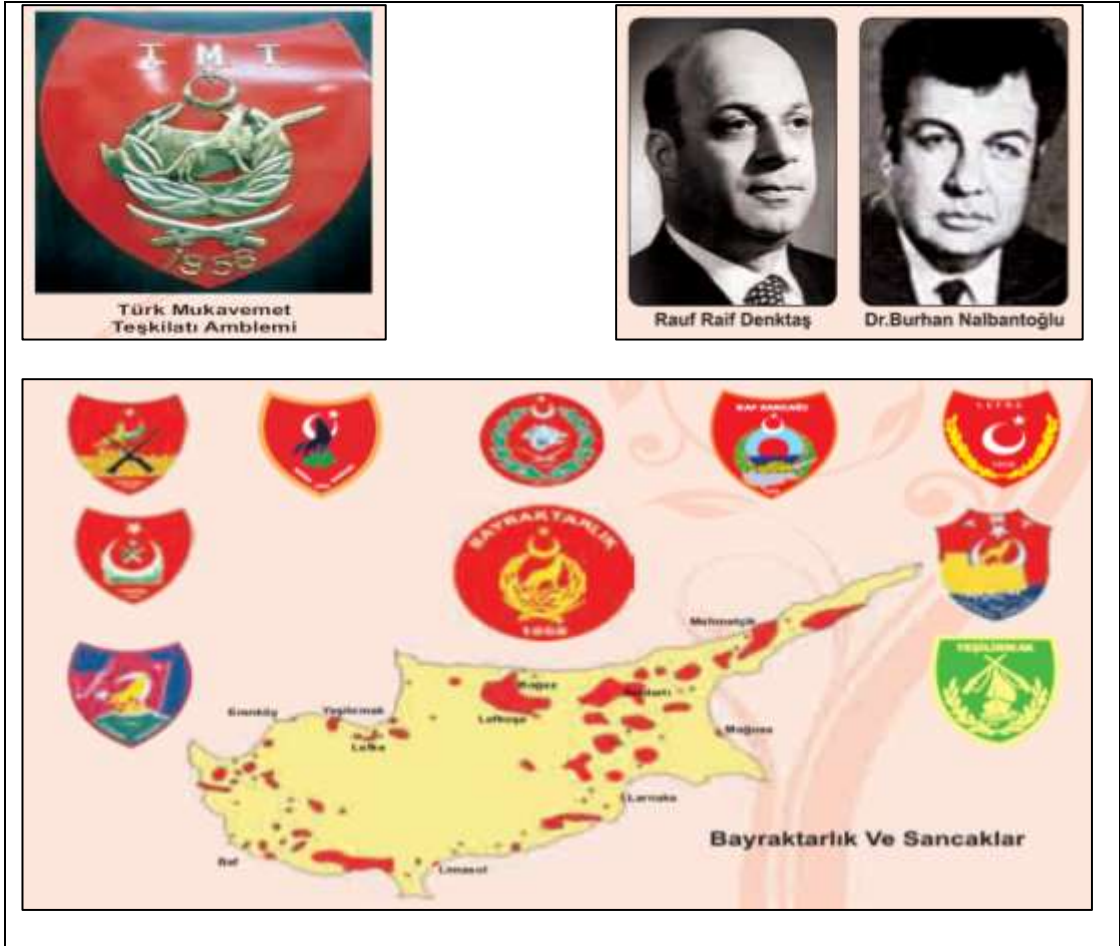
- 1950 Plebisiti ve Kıbrıs Sorunun ilk kez BM’e götürülmesi düz anlatım yoluyla aktarılmıştır. Görsel olarak Enosis Plebisti’nin tutanağı tarihi bir belge olarak ders kitabında verilmiştir (Kortmaz ve diğerleri 2009c: 26).
- “EOKA” Rum Terör örgütünün Ortaya çıkması başlığında bu örgütün yapısı ve amaçları hakkında bilgi aktarılmıştır. Örgütün Lideri Albay Georgios Grivas’ın ve örgüt kişilerini gösteren resimleri görsel kaynak olarak verilmiştir.

Şekil 4.19. Garantör Devletlerin Karikatür Gösterimi (Kortmaz vd. 2009c: 27)

- Şekil 4.19’da, 1955 Londra Konferansında yaşanan olaylar ele alınmış, şu sözlerle olayın sonucuna vurgu yapılmıştır: “Bu konferansın sonunda Türkiye’nin Kıbrıs konusunda söz sahibi bir devlet olduğu ve sorunun Türkiyesiz çözümlenemeyeceği tüm dünyaya duyurulmuştu. Böylece Türkiye bu konferansla Kıbrıs sorununa resmi taraf olmuştu.” Ayrıca Türkiye, Yunanistan ve İngiltere karikatürize edilmiş, savundukları düşünceler konuşma balonlarında aktarılmıştır (Kortmaz vd. 2009c: 27).

Kıbrıs Türklerinin Rumların Enosis İsteklerine karşı ortaya koyduğu bir politika olan “Taksim Tezi” tanıtılmıştır. TM’nin kuruluş nedenleri detaylı olarak verilmiştir.

Şekil 4.20. TMT’ye Ait Ders Kitabındaki Görseller (Kortmaz vd. 2009c: 31-32)

Şekil 4.20’da Türk Mukavemet Teşkilatının sembolü, teşkilatın kurucularından olan “Rauf Raif Denktaş” , “Dr. Burhan Nalbantoğlu” un resimleri ve Kıbrıs Türklerinin

kurduğu direniş örgütlerinin armaları ve Kıbrıs adasındaki coğrafi konumları verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 31-32).

“İngiltere’nin Kıbrıs Sorununa Çözüm Önerileri” bölümünde Sömürge devletlerini bir bir kaybeden İngiltere’nin adayı himayesinde tutmak için Kıbrıs’ta uygulamaya koyduğu Radcliffe Anayasası ve Mac Millan Planına yer verilmiştir. Kıbrıs Sorunu genişlemesiyle NATO’nun konu ile ilgilenmeye başlaması aktarılmıştır. Ünite ’deki bilgi kutucuğu içinde NATO’nun, kuruluşu, amacı, nasıl bir birlik olduğundan bahsedilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 33-35).

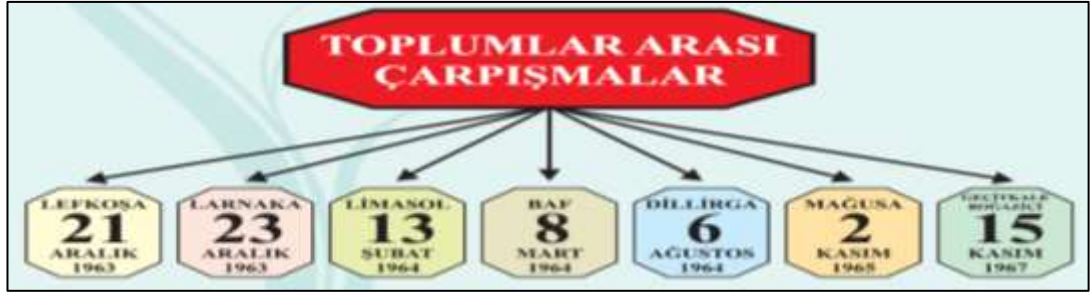
Ünite sonu değerlendirme soruları öğrencinin araştırma yapmasına yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Ünite de işlenen konu başlıklarına yönelik, öğrenciyi araştırma becerisini sorulara yer verilmiştir: ”Rum terör örgütü EOKA’ nın kuruluş nedeni nedir?”, “Taksim Tezi nedir? Bu tezin ortaya çıkmasının nedenini yazınız?” vb. on bir soru değerlendirme kısmında aktarılmıştır ve öğrencilerin yazma becerilerinin gelişmesi amaçlanmıştır (Kortmaz vd. 2009c: 37).

“Kıbrıs Cumhuriyeti” ünitesinde, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kuruluş aşamasında yaşanan olaylar aktarılmıştır. Aktarılan ders kitabında; Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve NATO arasında yapılan “Zürih Konferansı” , “Londra Konferansı ve Kıbrıs Cumhuriyeti Antlaşması”, “Garanti Antlaşması” ve “Askeri İttifak Anlaşması” kabul edilen maddeleriyle ayrıntılı olarak verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 40-43).

Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulmasından 1963’e kadar olan dönemde gelişmelerin ele alınmasından sonra, iki toplumun Cumhuriyet’e karşı tutumları üzerinde durulmuştur.

Şekil 4.21. İki Toplum Arasındaki Sorunların Şematik Gösterimi (Kortmaz vd. 2009c: 48)

Şekil 4.22. Toplumlar Arasındaki Çarpışmalar Kronolojisi (Kortmaz vd. 2009c: 56)

Şekil 4.20’de Kıbrıs’ta yaşayan Rumlar ve Türkler arasında olan toplumsal sorunların başlıkları, Şekil 4.21’de ise toplumlar arası çarpışmalar verilmiştir. Konuya ilişkin incelenen ders kitabında verilen şematik tabloların devamında belirtilen başlıklar, bilgi içerikli tanımlayıcı metinlerle aktarılmıştır.

Kıbrıs Sorunu konusunda önemli olan “Akritas Planı” açıklanmış, amaç ve stratejisinin ne olduğu ünite de belirtilmiştir. Bu Planı gerçekleştirme isteğinde olan Rum teşkilatındaki kişilerin resimlerine yer verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 51). “Toplumlar Arası Çarpışmalar ve Gelişmeler” bölümünde Türkler ve Rumlar arasında yaşanan çarpışmalar, olaylar sırasında çekilmiş fotoğraflardan, hayatını kaybeden Kıbrıslı Türklerin resimlerinden örnekler verilerek konu işlenmiştir. Dönemde en önemli kitle iletişim aracı olan radyolar, Kıbrıs’taki örnekleriyle açıklanmıştır (Kortmaz vd. 2009c: 56-65).

Kıbrıs Barış Harekatı, 8. Sınıf KKT ders kitabında “Makarios’ a karşı Düzenlenen Darbe ve Mutlu Barış Harekatı” başlığı ile detaylı olarak ele alınmıştır (EK C) İlk olarak, yapılan askeri müdahalenin nedenlerini ve amaçlarını anlatan, Bülent Ecevit’in radyo konuşmasına yer verilmiştir. Daha sonra hareket aşamalarıyla aktarılmıştır. Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan açısından hareketin maddeler halindeki önemli sonuçları verilmiştir (Kortmaz vd. 2009c: 71-76).

Barış Harekatından sonraki dönemi Kıbrıs Türklerinin Siyasi oluşumları, KKTC’nin kurulması kronolojik olarak aktarılmıştır. Ada’da yeni kurulan cumhuriyetin uluslararası alanda yansımalarıyla beraber çözümlenemeyen olaya BM’in dahil olması önerilen BM Genel Sekreteri Kofi Annan’ın taraflara sunduğu “Annan Planı” verilerek ders kitabı sonlandırılmıştır (Kortmaz vd. 2009c: 81-90).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

5.1.1. Türkiye’de Okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ile 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarına / Eğitim Programlarına Ait Sonuçlar

- 6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının konuya ilişkin incelenmesi sonucunda bulgular bölümünde belirtilen dört farklı üniteye ilişkilendirilmiştir. Hititlerin, Asurluların veya Emevilere yer verilirken adada kurdukları hakimiyet ne metinlerde ne de haritada yer almamıştır. Emeviler döneminde 647 yılında alınman Kıbrıs’ın sadece alındığı verilmiştir. Adada 300 yıllık hakimiyet ve Müslümanların adaya kattığı olumlu güzelliklerden bahsedilmemiştir.
- 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim Programının Konuya ilişkin incelenmesi sonucu sadece “Ülkemiz ve Dünya” ünitesinde bir kazanımla ilişkilendirilmiştir. Bu kazanımla bağlantılı olarak verilen “Türk Cumhuriyetleri” etkinliğinde KKTC’nin ele alınması dersi işleyen öğretmene bırakılmıştır.
- 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında işlenen “Kıbrıs’ın Fethi” alt başlığında Osmanlı’nın, “I. Dünya Savaşı” başlığında ise İngiltere’nin Kıbrıs’ı ele geçirmeleri düz metinde yer alan sadece bir cümle içerisinde geçmektedir. Ada’nın jeopolitik ve jeostratejik açıdan son derece önemli olduğu için bu devletlerce ele geçirildiği bilgisi yer almamıştır.
- 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitim Programında “Osmanlı Devleti’nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı’da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir” kazanımı ile ilişkilendirilen iki etkinlik örneğinde değinilmesine,

dersi yönlendiren öğretmene ve etkinliğe aktif olarak katılan öğrencilere bırakılmıştır.

- 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının “Atatürk’ten Sonraki Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası” ünitesinde Kıbrıs Barış Harekatı konusu içinde bahsedilmesi gereken “ENOSİS, EOKA, TMT ve KKTC” gibi isim ve kavramlara yer verilmemiştir. Yine Barış Harekatı ile ilgili görsel kaynak olarak gazete kopyası verilmişse de içeriğindeki yazılar okunamayacak kadar küçük olduğu için amacına hizmet etmediği görülmektedir. Avrupa Birliği konusu aktarılırken Türkiye ve AB müzakerelerinde en önemli engellerden birinin Kıbrıs Sorunu olduğu belirtilmemiştir. AB’ne giren Kıbrıs’ı sadece GKRY’nin temsil ettiği ve sadece GKRY vatandaşlarının AB vatandaşı sayıldığından bahsedilmemiştir. KKTC’yi sadece Türkiye Cumhuriyeti’nin tanıdığına yer verilmemiştir.
- 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi eğitim programının son ünitesi olan; “Atatürk’ten sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı” bölümünde Kıbrıs Tarihi ve önemi ile yakından alakalı “ II. Dünya Savaşı, Kıbrıs Barış Harekatı, Türkiye-AB ilişkileri” kavramları program ve ders kitabında yer almasına rağmen içerik olarak değinilmediği görülmektedir.

Genel olarak, Türkiye’de okutulan 6., 7. Sınıf Sosyal Bilgiler, 8. Sınıf TCİTVA ders kitaplarında Kıbrıs Tarihi ve önemini konusuna çok az bölümde yer verildiği söylenebilir. Kıbrıs konusunun geçtiği ünitelerdeki değerlendirme sorularında, öğrencilerin Kıbrıs’la ilgili tarihsel empati kurmasına, perspektif ve kronoloji bilgisini geliştirmesine yönelik yorumsal içerikli sorulara yer verilmediği görülmüştür. Konu ile ilgili ders kitaplarında verilen yazılı ve görsel kaynaklar üzerinde öğrencilerin tarih ve coğrafya alanındaki becerilerini geliştirmeye yönelik aktivitelere yer verilmemiştir.

5.1.2. KKTC’de okutulan 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) ile 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarına Ait Sonuçlar

- 6. Sosyal Bilgiler (Tarih) ders kitabının dair sonucunda, öğrencilerin bilgiyi hatırlamasına destek olacak şekilde bol miktarda görsellerden, haritalardan ve karikatürlerden yararlanılmıştır. Ders kitabında yer alan “Meraklısı İçin” bilgi içerikli renkli kutucuklar, Kıbrıs ile ilgili bilgi aktarılırken kutucuğun sağ üst köşesine konulmuş Kıbrıs adası şeklinde verilmiştir. Böylece öğrencilerin, Kıbrıs’la ilgili verilen önemli bilgiler arasında benzerlik kurması amaçlanarak, önemli noktalarda farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.
- 7. Sınıf Sosyal Bilgiler (Tarih) Ders Kitabında konu içeriği sadece Osmanlı Devleti’nin bakımından Kıbrıs konusu “Kıbrıs’ın Fethi” bölümünde yer almıştır.
- Her iki ders kitabındaki değerlendirme sorularında konuya ilişkin verilen açık uçlu, çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve eşleştirmeli soruların yeterli olduğu düşünülmektedir. Araştırma, tarihsel empati kurma becerilerini geliştirmelerine yönelik olduğu söylenebilir.
- 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Ders Kitabının Konuya İlişkin incelenmesi sonucu, Türkiye’de okutulan TCİTVA ders kitabı ile aynı sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.3. KKTC’de okutulan 6., 7. ve 8. Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitaplarına Ait Sonuçlar

İncelen Kıbrıs Türk Tarihi 6, 7 ve 8 ders kitaplarına dair genel sonuçlar şu şekildedir;

- İncelenen tüm KTT ders kitaplarında bölüm başlıkları kronolojiye uygun olarak verilmiştir. Bu başlıklar altında Kıbrıs’ın Tarih Öncesi çağlardan, Yakın geçmişteki Annan Planına kadar olan dönem detaylı olarak, neden sonuç ilişkisi içerisinde ele alınmıştır.
- Ders kitabında görsellere, karikatürlere ve kavram haritalarına da bolca yer verilmiştir. Her ünitenin sonunda ölçme ve değerlendirme soruları yer almaktadır. Konularda yer alan önemli kişilerin görsellerinin de yer alması

dikkat çekicidir. Ders kitabında geçen tarihi eserlerin de görselleri sıklıkla yer almaktadır.

- Kanıtlar üzerinde öğrenciyi düşünmeye yönlendiren sorgulamaya dönük tarihsel bir sorunu ifade etmektedir.
- Ünite sonrası ölçme değerlendirme çalışmaları ile bilginin kalıcılığı arttırılmaya çalışılmıştır. Konuya ilişkin yer verilen soruların türleri aktarılan tarihsel anlatıma sebep sonuç ilişkisi içinde sorgulamaya yönelik sorular açık uçlu sorular olduğu söylenebilir. Bu soruların bilginin kalıcılığını arttırmaya yönelik sorular olduğu görülmektedir.
- 6., 7. ve 8. Sınıf KTT ders kitaplarında bilgi aktarımına daha çok yer verilmiştir. Ancak konular arasında öğrencilerin yapacağı herhangi bir etkinliğe yer verilmeyişi büyük bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Görsel resim, tarihi fotoğraf, harita, gazete kopyası tarihsel kaynak olarak kullanılmıştır. Öğrencilerin konuyu değerlendirilmesine yönelik bir aktivite yoktur. KTT ders kitaplarında dikkat çeken noktalardan birisi de olaylar verilirken adı geçen tarihi kişilerin görsellerinin de yer almasıdır. Diğer ders kitaplarına oranla etkinliklerin az yer alması öğrencilerin bilgiyi yapılandırmaları değil sadece bilgiyi alan konumunda olmalarına sebep olmaktadır. Olayların aktarılışı kronolojik sıraya uygun olarak verilmekte ünite sonlarında ölçme değerlendirme soruları yer almaktadır.

Sonuç olarak Türkiye’de okutulan Sosyal Bilgiler ile TCİTVA ders kitapları ve eğitim programlarında araştırma konusuna yeteri kadar değinilmediği söylenebilir. KKTC’de okutulan Sosyal Bilgiler, TCİTVA ve KTT ders kitaplarında araştırma konusuna yeteri kadar değinildiği söylenebilir. Bu nedenle Kıbrıs Tarihi ve önemi konusunun Türkiye’de okutulan Sosyal Bilgiler ile TCİTVA ders kitapları ve eğitim programlarında konu bütünlüğünü bozmayacak şekilde değişiklik yapılabilir eksik olduğunu düşünülen bu konuya daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Ayrıca araştırma konusunun ders kitaplarında tanıtılması ve yer alması için çalışmaların yapılmasının, dersin amaçları bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

1. Kıbrıs'ın tarihi ve jeostratejik önemi İlköğretim Sosyal Bilgiler eğitim programlarında daha geniş bir şekilde yer almalıdır.
2. KKTC komşu bir devlet gibi değil, ortak bir tarih, dil, kültür birliğimiz olan bir devlet olarak Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde vurgulanmalıdır.
3. “Yavru Vatan Kıbrıs” başlığı altında hedef ve kazanımlara uygun bir ünite hazırlanmalı. Eğer bu konu ünite halinde olmasa bile İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde Kıbrıs'la ilgili olabilecek bir ünite içerisinde veya bir alt başlıkta yer almalıdır.
4. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük hazırlanırken KKTC MEB ile ortak çalışılmalı.
5. Komşu devletlerden biri olarak verilen “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti”, sıradan bir devlet gibi bahsedilmesi yerine komşu devletlerden farkı ortaya konabilir.
6. Kıbrıs konusunu ile ilgili öğrencilerin ilgisini çekmek için materyaller geliştirilmelidir.
7. Kıbrıs Tarihi ve önemini anlatan belgesel veya kısa filmler izletilerek öğrencilerde farkındalık kazanmaları sağlanmalı. (Örnek olarak Mehmet Ali Birand'ın Kıbrıs Belgeseli verilebilir).
8. Derslerde Kıbrıs ile ilgili dönemin gazete haberi kopyaları, harita, gibi görsel ve işitsel materyallerden olabildiğince çok yararlanılmalıdır.
9. Kıbrıs konusunun yer aldığı ünitelerdeki değerlendirme sorularında, öğrencilerin Kıbrıs'la ilgili tarihsel empati kurmasına ve perspektif geliştirmesine yönelik yorumsal içerikli sorulara yer verilebilir.
10. Kıbrıs ile ilgili olan müzelere gezi yapılabilir ya da sanal müzelere internet aracılığı ile ulaşılarak, Kıbrıs Meselesi ve Tarihi hakkında Milli duyarlılık artırılmalı.
11. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında “İlkçağda Anadolu Uygarlıkları” ünitesinde Hitit ve Asur Medeniyetleri yer almaktadır. Aynı öneme sahip Kıbrıs Medeniyeti de aynı derecede yer almalıdır.

12. Kıbrıs Tarihi ve önemi ile ilgili; Grup araştırması ve proje ödevleri verilerek, konu ile ilgili kaynakçaya öğrencilerin hakim olması sağlanmalı.
13. Türkiye'nin coğrafi ve özel konumu nedeniyle sıkça vurgu yapılan; "Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan Boğazları, ticaret yollarına yakınlığı vs." gibi konularda öğrenciyi araştırmaya ve düşünme yollarına teşvik eden sorulara, Kıbrıs'ın stratejik önemi ile ilgili sorular da eklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H., Turan R. ve Sünbül A. M. (2009) *Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Önemi ve Türkiye'deki Yeri/Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1.*, Pegem Akademi, Ankara.
- Akgün, Y. (2001) *Rauf R. Denктаş'ın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Oluşumundaki Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Akmaral, K. (2004) *Kıbrıs Türk'ünü İmhayı Hedefleyen Akritas Planı ve Annan'a Dek Uzanan Planlar Süreciyle Kıbrıs*, Bilge Karınca Yayınları, İstanbul.
- Aktın, K. (2010) *Türkiye, İngiltere ve ABD Sosyal Bilgiler/ Tarih Ders Kitaplarında Yapılandırmacı Yaklaşım, II. Dünya Savaşı Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Alaysa, H.F. (1988) *Kıbrıs Tarihi*, Kıbrıs Türk Kültür Derneği Genel Merkezi Yayınları, Lefkoşa.
- Alaysa, H.F., Gürsoy C., İnalçık H. ve Kuran E. (1964) *Kıbrıs ve Türkler*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Arıbaş, K. (2007) *Küresel Çağda Siyasi Coğrafya*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Armaoğlu, F. (2000) *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, 12. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Bayram, H. (2011) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Türk Dünyası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde.
- Bekarlar, F. (2006) *Kıbrıs Sorununun Doğuşu Menderes Dönem Türk-Yunan İlişkileri*, Arayış Yayınevi, Ankara.
- Çay, A. (1989) *Kıbrıs'ta Kanlı Noel – 1963*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Çevikel, N. (2006) *Kıbrıs'ta Osmanlı Mirası*, 47 Numara Yayınları, İstanbul.

- DAGM. (2000) *Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (Nüfusu-Arazi Dağılımı ve Türk Vakıfları)*, 43. Cilt, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara. 16 Şubat 2013 tarihinde <http://www.devletarsivleri.gov.tr/assets/content/Yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/043-kibris.pdf> adresinden alınmıştır.
- Davutoğlu A. (2001) *Stratejik Derinlik-Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul.
- Dinan, D. (2005) *Avrupa Birliği Ansiklopedisi (İkinci Cilt)*, Akay, M. (Çeviren), 1. Baskı, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Gazioğlu, A. (1960) *İngiliz İdaresinde Kıbrıs*, Ekin Basımevi, İstanbul.
- Gazioğlu, A. (1996) *İngiliz Yönetiminde Kıbrıs II (Enosis Çemberinde Türkler)*, Kıbrıs Araştırmaları ve Yayın Merkezi, İstanbul.
- Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (1986) *Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Göktürk, T.B. (2008) Rumlar'ın Kıbrıs'taki Enosis İsteklerinin Şiddete Dönüşmesi: 1931 İsyanı; Öncesi ve Sonrası, *ÇTTAD*, 8/16-17: 335-363. 15 Temmuz 2014 tarihinde http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/yeni%20dergi%2016-17/turgay%20bulent%20gokturk%202.pdf adresinden alınmıştır.
- Güner, İ. ve Ertürk M. (2005) *Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Güven, İ., Koçak E., Arıcı Ö., Eraslan M., Aksoy Ö.U., Ünal N.Ö. ve Ensari H.N. (2012) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 7*, T.C. MEB Yayınları, İstanbul.
- Güvenç, N. (1984) *Kıbrıs Sorunu, Yunanistan ve Türkiye*, Çağdaş Politika Yayınları, İstanbul.
- Güzel, H.İ. (2009) *1960-1983 Yılları Arasında Kıbrıs Meselesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kahramanmaraş.

Hammer, B.J. (2010) *Büyük Osmanlı Tarihi (Dördüncü Cilt)*, Çevik, M. (Yayına hazırlayan), MMP Baskı, İstanbul.

İsmail, S. (1998) *150 Soruda Kıbrıs Sorunu*, Kardeşler Ciltevi, İstanbul.

Kalaycı , İ., Engin A., Güney A., Oran B., Akalın C., Tansi D., Kılıçbeyli E.H., Akçalı E., Şen F., Çivi H., Seyidoğlu H., Doğan H. H., Işıksal H., Kalaycı İ., Fisunoğlu M., Hagüler M., Eslen N., Kızılyürek N., Özsoy O., Orhan O.Z., Durusoy S., Cömert S., İnci S., Karluk S.R., Kardeş Ü. ve Livaneli Z. (2004) *Kıbrıs ve Geleceği Ekonomi - Politika - Bir Tartışma*, Nobel Yayınevi, Ankara.

Kalaycı İ., Andiçan A.A., Kalça A., Oktay A., Soylu A., Göker A., Bulunç A.Z., Çayhan B.E., Doster B., İzgi B.B., Doğaner C., Akalın C., Tansi D., Kılıçbeyli E.H., Akçalı E., Akdemir E., Tursun H.T., Işıksal H., Kalaycı İ., Erdoğan M.M., Yapıcı M.İ., Eslen N., Tarakçı N., Özsoy O., Karluk R., Durusoy S., Cömert S., Sakınç S. ve Hacısalihioğlu Y. (2006) *Avrupa Birliği Dersleri Ekonomi- Politika-Siyaset*, Nobel Yayınevi, Ankara.

Kamel, A.A. (2009) *Dış Politika Kısacasında Türkiye*, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul.

Kantarcı, Ş. (2005) *Kıbrıs Laboratuvarı*, Alfa Akademi, İstanbul.

Kaya, Murat (2010) *Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Yıkılışını Hazırlayan Uluslar Arası Etmeler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Kortmaz, M., Özler F., Atakan D., Aktu S., Özdemir Ş. Y., Şahin H., Beratlı U., Mercan E., Yücelten M. ve M. Akın (2009a) *Kıbrıs Türk Tarihi 6. Sınıf*, M.E.G.S.B Yayınları, Ankara.

Kortmaz, M., Özler F., Atakan D., Aktu S., Özdemir Ş. Y., Şahin H., Beratlı U., Mercan E., Yücelten M. ve M. Akın (2009b) *Kıbrıs Türk Tarihi 7. Sınıf*, M.E.G.S.B Yayınları, Ankara.

Kortmaz, M., Özler F., Atakan D., Aktu S., Özdemir Ş. Y., Şahin H., Beratlı U., Mercan E., Yücelten M. ve M. Akın (2009c) *Kıbrıs Türk Tarihi 8. Sınıf*, M.E.G.S.B Yayınları, Ankara.

Köstüklü, N., Koçak E., Sağlam F., Ünal N. Ö., Budak A., Ateşok Deveci N., Osmanoğlu S. ve Özdemir B. (2012) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6*, T.C. MEB Yay., İstanbul.

Kuran, E. (1964) *Kıbrıs İdaresinin İngiltere'ye Terki, Kıbrıs ve Türkler*, Ankara.

Kürşat, F., Altan M. ve Egeli S. (1978) *Belgelerle Kıbrıs'ta Yunan Emperyalizmi*, Kutsun Yayınevi, İstanbul.

Manisalı, E. (2003) *Avrupa Kışkacında Kıbrıs*, Derin Yayınları, İstanbul.

MEB. (2005) Sosyal Bilgiler 6.-7. Sınıf Programı, Erişim Tarihi 18 Eylül 2014, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden alınmıştır.

Meray, S. L. (1993) *Lozan Barış Konferansı (1922-1923) İsviçre (Tutanaklar ve Belgeler)*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, İkinci Takım, Cilt 2, Ankara.

Olgun, A. (1991) *Kıbrıs Gerçeği (1931- 1990)*, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara.

Oran, B. Akdevelioğlu A., Erhan Ç., Tellal E., Alpkaya G., Uzgel İ., Özersay K., Fırat M., Aydın M., Kürkçüoğlu Ö., Baykal S. ve Arat T. (2002) *Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Önalp, E. (2010) *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, Berikan Yayınevi, Ankara.

Özakman, T. (2012) *Çılgın Türkler Kıbrıs*, Bilgi Yayınevi, İstanbul.

Özatenç, İ.E., Geylan D., Uçar N. ve Özada A. C. (2013) *Sosyal Bilgiler 6 Tarih*, M.E.G.S.B Yayınları, Lefkoşa.

Özatenç, İ.E., Kutoğlu S. , Terkan G. ve Bilir A. (2014) *Sosyal Bilgiler 7 (Coğrafya)*, M.E.G.S.B Yayınları, Lefkoşa.

Özdağ, S. (2009) *Tarih Çalışmalarına Kaynak Olarak Son Posta ve Yeni İstanbul Gazetelerinde Kıbrıs Sorunu (1954- 1974)*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı,
Van.

Özey, R. (2006) *Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Siyasi Coğrafya*, Akif Yayınevi, İstanbul.

Özkul, A.E., Akcansoy Y., Uçar N., Geylan D., Takali M. ve Tekin M. (2014) *Sosyal Bilgiler 7 (Tarih)*, KKTC MEB Yayınları, Lefkoşa.

Öztoprak İ. (1997) Kıbrıs'ta 1931 İsyanı ve Yankıları, *Kıbrıs Araştırma Dergisi*, 3: 311 – 315.

Qasımlı, M. (2013) *Türkiye-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği İlişkileri 1960-1980*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

Saray, M., Yıldız A., Evirgen Ö.F, Başol S., Koyuncu M. ve Yıldırım T. (2012) *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8 Ders Kitabı*, T.C. MEB Yayınları, İstanbul.

Serter , V.Z. (1980) *Kıbrıs ve Enosis*, İkinci Basım, Halkın Sesi Yayınevi, Lefkoşa.

Sonyel, R.S. (1995) *İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türklerinin Varlık Savaşımı (1878-1960)*, .Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

Sonyel, R.S. (2014) *Gizli Belgelerle Kıbrıs Sorunu Kaygılı Yıllar (1974-1975)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

Sungu, İ. ve Ata B. (2002) Tarih Öğretimi Hakkında, *Milli Eğitim Dergisi*, 2002: 153-154. 21 Temmuz 2014 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/ata.htm#top adresinden alınmıştır.

Üçarol, R. (1998) *1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı İngiliz Antlaşması; Adanın İngiltere'ye devri*, Filiz Kitapevi, İstanbul.

Ülger, İ.K. ve Efeğil E. (2001) *Avrupa Birliği Kıskaçında Kıbrıs Meselesi (Bugünü ve Yarını)*, HD yayınevi, Ankara.

Ülger, İ.K. ve Efeğil E. (2002) *Avrupa Birliği Kıskaçında Kıbrıs Meselesi Bugünü ve Yarını*, HD Yayınevi, Ankara.

Ünal, F. ve Özmen C. (2012) *1998 İle 2005 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Dünyası Konularının Karşılaştırılması*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20, 445-459.

Ünsal, Y. ve Güneş B. (2002) *Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak M.E.B. İlköğretim 4. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabına Fizik Konuları Yönünden Eleştirel Bir Bakış*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 22, 3, 107-120.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2004) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

Ek A: Sosyal Bilgiler 6 Tarih Komisyon Yazısı (Özatenç vd. 2013)

YENİ SOSYAL BİLGİLER 6 (TARİH) KİTABI HAKKINDA

21. yüzyılda dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim kavramı ve anlayışında sürekli değişimler yaşanmaktadır. Dolayısıyla eğitim alanındaki yeniliklerin sürekliliği de kaçınılmazdır. Bu anlayış doğrultusunda yapılması gerekenlerden biri de ders kitaplarının çağdaş bakış açısıyla yazılması ve çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanılmasıdır. Bu doğrultuda hazırlanan Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) yeni program ve kitabı çoklu zeka kuramı da dikkate alınarak konu anlatımları resim, fotoğraf, grafik, harita, ve çeşitli etkinliklerle desteklenmiştir.

Öğrenci merkezli eğitim anlayışı dikkate alınarak hazırlanan kitaptan, öğrenci ve öğretmenlerimizin en iyi şekilde yararlanabilmesi için kitaptaki konular işlenirken soru cevap, tartışma, araştırma, buluş vb. yöntemlere düz anlatıma göre daha fazla yer vermeleri gerekmektedir.

Milli Eğitimin genel amaçları çerçevesinde Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) yeni program ve ders kitabının başlıca hedeflerini şöyle sıralayabiliriz.

KKTC öğrenci ve gençliğine;

- 1- Dünya uygarlıklarını tanıtarak evrensel değerler kazandırmak,
- 2- Hoşgörülü ve farklılıklara saygı duyan bireyler olmalarını sağlamak,
- 3- Tarihsel olguları aktarırken eleştirel ve analitik öğrenme becerisi kazandırmak,
- 4- Düşünen, sorgulayan ve sorumluluk sahibi vatandaşlar olmalarını sağlamak,
- 5- Yurt, ulus, insan ve toplum sevgisini geliştirmelerine yardımcı olmak,
- 6- Uygarlık tarihini Kıbrıs'la bağlantılı bir şekilde öğrenmelerini sağlamak,
- 7- Geçmiş olaylarla günümüz olayları arasındaki tarihsel bağlantıyı kavratmak,
- 8- Tarihsel bir bakış açısı ve araştırma becerisini kazandırmak,
- 9- Evrensel kültür mirasına sahip çıkmayı öğretmektir.

Kitapta yeni Sosyal Bilgiler 6 (Tarih) programında bulunmayan ve öğrencilerin sorumlu tutulmayacağı "Meraklısı İçin" başlığı altında ek bilgiler de verilmiştir.

Kitapla ilgili her tür yapıcı eleştiri kitabın ileriki yıllarda daha iyi hale getirilebilmesi için gerekli olduğundan yapıcı eleştirileriniz bizleri memnun edecektir.

Komisyon

EK D: 6. Sınıf Ülkemizin Kaynakları Ünitesi (MEB 2005: 21)

ÖĞRENME ALANI: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM.....6. sınıf			
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	Bu ünite sonunda öğrenciler;		
	1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.	<p>🏠 “Ülkemizi Geliştirelim” (Türkiye’nin sahip olduğu madenler ve ürünler ile turistik yerler harita üzerinde gösterilerek verilen grafiklerle ülke ekonomisindeki yeri tartışılır.) (1,2. kazanım)</p> <p>🏠 “Yatırım Projeleri”(Ülkemizin kaynakları göz önünde bulundurularak ürün, fabrika vb. yatırım yerleri belirlenir.) (1,2. kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülükle İlgili Konular (5 -8); (3-11)</p> <p>[!] Kaynak olarak; madenler, topraklar, sular (göl, akarsu ve denizler) ve ormanlar verilecektir. (1. kazanım)</p> <p>[!] 1, 3, 4, 5 ve 6. kazanımlar “Gazete Kupürlerinden Yararlanma” ile ilişkilendirilecektir.</p>
	2. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar.	<p>🏠 “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” (Türkü incelemesi yapılarak toprağın önemi üzerinde durulur.) (1. kazanım)</p>	<p>☐ 1. kazanım için Matematik dersi “Tablo ve Grafikler” alt öğrenme alanı (kazanım 1.)</p>
	3. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.	<p>🏠 “Hepimizin Görevi” (Vergi vermenin gereği ve önemi incelenir.) (3. kazanım)</p>	<p>☐ 1. kazanım için Fen ve Teknoloji dersi “Yer Kabuğu Nelerden Oluşur” ünitesi (1,3. kazanım).</p>
	4. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.	<p>🏠 “Doğal Kaynaklarımız Bize Emanet ” (Doğal kaynakların bilinçli kullanımına ilişkin projeler tasarlanır.) (4. kazanım)</p> <p>🏠 “Kâğıda Adanmış Bir Ömür” (Mehmet Ali Kâğıtçı’nın yaşam öyküsü incelenir.) (4,5. kazanım)</p>	<p>♣ Özel Eğitim (5-2)</p> <p>♣ Girişimcilik (6-11)</p>
	5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.	<p>🏠 “Nitelikli İnsan Gücü” (Nitelikli insan gücünün ülke ekonomisi için önemi tartışılır.) (5,6. kazanım)</p> <p>🏠 “İlgilerimiz” (Öğrencilerin severek yaptığı işlerden yola çıkarak kişisel özelliklerinin farkına varmasına yardımcı olacak bir test yapılır.) (6. kazanım)</p>	<p>♣ Kariyer Bilincini Geliştirme (6-5, 10, 12, 19, 20, 21)</p> <p>♣ Rehberlik ve Psikolojik Danışma (6-6,7)</p> <p>[!]Doğrudan verilecek beceri: Girişimcilik</p> <p>[!]Doğrudan verilecek değer: Sorumluluk</p>
6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	<p>🏠 “ Mesleğimi Seçerken” (Mesleğin gerektirdiği eğitim, ilgi, yetenek ve mesleğin özellikleri üzerinde durulur.) (6. kazanım)</p>	<p>📊 Bu üniteye öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, kavram haritası, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>	

EK E: 7. Sınıf Türk Tarihine Yolculuk Ünitesi (MEB 2005: 31)

ÖĞRENME ALANI: KÜLTÜR VE MİRAS

7. sınıf

3.ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK	<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Türkiye Selçuklularını döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir. 2. Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar. 3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir. 4. Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir. 5. Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliği ilişkin kanıtlar gösterir. 6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder. 7. Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir. 8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur. 	<p>🗺️“Selçuklu Kervansarayları” (Bir tur operatörü olarak Selçuklu kervansaraylarının gezilebileceği bir gezi planı hazırlanır.) (1. kazanım)</p> <p>🗺️“Haçlı Seferleri” (Haçlı seferlerine katılan bir şövalyenin dönüş yolculuğu ile ilgili bir hikâye yazılır.) (1. kazanım)</p> <p>🗺️“Osman Bey'in Rüyası” (Birinci elden kaynaklardan ve tarih haritalarından yararlanılarak Osmanlı Devleti'nin gelişme süreci işbirlikli öğrenme yöntemi ile incelenir.) (2. kazanım)</p> <p>🗺️“Kuruluş” (Kuruluş filmi izlenerek Osmanlı Devleti'nin kuruluş süreci incelenir.) (2, 4. kazanım)</p> <p>🗺️“Medresenin Sırrı” (Çağabey Medresesi ve Gevher Nesibe Hatun Şifhanesi örnekleri ile tarihi yapılara düzenlenen gezilerde, bu yapıların nasıl inceleneceği üzerinde durulur.) (1,5,6. kazanımlar)</p> <p>🗺️“İstanbul'un Fethi” (İstanbul'un fethini gösteren bir maket yapılarak İstanbul'un fethinde Fatih Sultan Mehmet'in rolü değerlendirilir.) (3. kazanım)</p> <p>🗺️“Yelkenler Fora” (Osmanlı donanmasının denizlerdeki mücadelesi Osmanlı gemilerinin gelişim süreci ile birlikte incelenir.) (3. kazanım)</p> <p>🗺️“Osmanlı'da Yaşamak” (Osmanlı devletinde çeşitli dönemlere ait belgeler ve örnek olaylar incelenir.) (4. kazanım)</p> <p>🗺️“Şehirlerin Dili” (Konya, Bursa, Edirne, İstanbul vb. şehirlerin mimari yapıları ve şehrin gelişim süreçleri incelenir.) (5. kazanım)</p> <p>🗺️“Yazıyor, Yazıyor!” (Osmanlı tarihinde çeşitli dönüm noktalarını esas alan bir tarih gazetesi çıkarılır.) (2, 3, 6, 8. kazanım)</p> <p>🗺️“Lâlenin Sertüveni” (“Doğunun Işığı Lâle” belgeseli izlenerek Osmanlı-Avrupa etkileşimi değerlendirilir.) (6. kazanım)</p> <p>🗺️“Türk Marşı” (Türk müziğinin Avrupa klasik batı müziğine etkileri örnekler üzerinden incelenir.) (6. kazanım)</p> <p>🗺️“Seyyahların Gözüyle” (Çeşitli dönemlere ait seyahatnamelerden alınmış metinler üzerinde inceleme yapılır.) (7. kazanım)</p> <p>🗺️“Her Şey Bir Sandıkla Başladı” (Ziraat Bankası'nın kuruluşu dönemin olayları ile eş zamanlı olarak araştırılır.) (8. kazanım)</p>	<p>[!] 2. kazanım eş zamanlı tarih şeridi; 1, 2, 3. kazanımlar haritalar kullanılarak işlenecektir.</p> <p>[!] Siyasi mücadeleler Malazgirt, Miryokefalon Savaşları ve Haçlı Seferleri çerçevesinde verilecektir. Kültürel açıdan da Malazgirt ve Kösedağ Savaşları sonrası kurulan Anadolu Türk beyliklerinin faaliyetleri işlenecektir. (1. kazanım)</p> <p>[!]Kuruluştan İstanbul'un fethine kadar olan dönemde coğrafi konum, iskân politikası, askeri, ekonomik ve toplumsal yapı ele alınacaktır. (2. kazanım)</p> <p>[!] Osmanlı ordusunun yapısı ve askerî alandaki yenilikler de ele alınacaktır. (3. kazanım)</p> <p>[!] İstanbul, Trabzon, Kırım, Ege Adaları, Mısır, Kıbrıs ve Girit fetihleri, Preveze ve İnebahtı Deniz Savaşları, Sinop ve Çeşme baskınları kazanımın içeriği açısından işlenecektir. (3. kazanım)</p> <p>[!] Ünite içeriği dikkate alınarak işlenecektir. (7. kazanım)</p> <p>[!] Eğitim kurumları, posta teşkilatı, itfaiye teşkilatı, bankalar, matbaa, gazete vb. ele alınabilir. (8. kazanım)</p> <p>[!] 1, 3, 6, 8. kazanımlar Müze İle Eğitimle ilişkilendirilecektir.</p> <p>[!] Doğrudan verilecek beceri:</p> <p>Tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme</p> <p>[!] Doğrudan verilecek değer: Estetik</p> <p>🗺️ Bu üniteye öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans ödevleri, kavram haritası, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb. testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

EK F: 8. Sınıf Atatürk'ten Sonra Türkiye Ünitesi (MEB 2005: 14)

7.ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ATATÜRK'TEN SONRA TÜRKİYE: İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE SONRASI	<p>Bu ünite sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> İkinci Dünya Savaşı'nın sebep, süreç ve sonuçlarını Türkiye'ye etkileri açısından değerlendirir. Türkiye'de çok partili siyasî hayata geçişi hızlandıran gelişmeleri demokrasinin gerekleri açısından inceler. Türkiye'nin dünya üzerindeki konumunun öneminden yola çıkarak İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen ülkeler arası ilişkileri değerlendirir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de meydana gelen toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri fark eder. 1945 sonrası insan hak ve özgürlükleri ile demokratik anlayışın gelişimine yönelik uygulamalara örnekler verir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine yönelik iç ve dış tehditlere karşı korunması konusunda duyarlı olur. SSCB'nin dağılmasının dünyaya ve ülkemize etkileri hakkında çıkarımlarda bulunur. Türkiye ve yakın çevresindeki enerji kaynaklarının siyasî ve ekonomik önemini değerlendirir. Körfez Savaşlarının Türkiye'ye siyasî, sosyal, askeri ve ekonomik etkilerini değerlendirir. Doğal kaynaklardan verimli şekilde yararlanmaya yönelik projeleri ülkemizin kalkınma politikaları çerçevesinde değerlendirir. Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini tarihsel gelişimi açısından analiz eder. 	<p>🎬 "Film İzliyoruz" (İkinci Dünya Savaşı ve savaş sürecinde Türkiye'yi konu alan belgesel film izletilir.) (1,2 ve 3. kazanımlar)</p> <p>🗺️ "Harita Çiziyoruz" (İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasını gösteren siyasî haritalar hazırlanır.) (1. ve 3. kazanımlar)</p> <p>📊 "Grafik Okuyalım" (İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de meydana gelen toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri içeren grafik ve istatistiklerden yararlanılarak bir rapor hazırlanır.) (4. kazanım)</p> <p>📄 "İnsan Hakları ve Demokrasi" (1945 sonrası Türkiye'nin de imzasının bulunduğu uluslararası antlaşmalara göre insan hakları ve demokrasi alanındaki gelişmeleri gösteren takvim hazırlanır.) (4 ve 5. kazanım)</p> <p>🗺️ "Kışlayı Gezelim" Türk Silahlı Kuvvetlerini tanımak amacıyla en yakın askerî birliğe tanıtım amaçlı bir gezi düzenlenir ya da ilgili bir tanıtım filmi izlenir.) (6. kazanım)</p> <p>🎬 "Ermeni Sorunu" (Ermeni Sorunu ile ilgili belgesel film izlenir.) (7. kazanım)</p> <p>📄 "İnternette Araştırıyoruz" (Bir Türk Cumhuriyeti seçilerek SSCB'nin dağılmasından sonraki durumu ve Türkiye ile ilişkileri konusunda turizm rehberi hazırlanır.) (8. kazanım)</p> <p>📄 "Eş Zamanlı Tarih Şeridi Hazırlayalım" (1945 sonrası Türkiye'de ve dünyada meydana gelen toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri gösteren eş zamanlı tarih şeridi hazırlanır.) (4,8 ve 9. kazanım)</p> <p>📄 "Basın Bülteni Hazırlıyoruz" (Körfez Savaşı'nın Türkiye'ye etkilerine yönelik görsel ve yazılı basından yararlanılarak bir basın bülteni hazırlanır.) (10. kazanım)</p> <p>🗺️ "Proje Hazırlayalım" (Doğal kaynaklardan biri seçilerek önemi ve kullanım alanı ile ilgili bir proje hazırlanır.) (11. kazanım)</p> <p>📄 "Türkiye -Avrupa Birliği İlişkileri Takvimi" Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki siyasî ve ekonomik ilişkileri gösteren takvim hazırlanır.) (12. kazanım)</p> <p>🗣️ "Söyleşi Yapıyoruz" (Türkiye -Avrupa Birliği ilişkileri ile ilgili bir uzman davet edilerek söyleşi yapılır.) (12. kazanım)</p>	<p>🌐 Dünyadaki gelişmeler göz önüne alınarak Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı öncesi yaptığı tespitler ve girişimler ile savaşta izlenen denge siyaseti 6. ünitenin 3. kazanımı ile de ilişkilendirilerek ele alınacaktır. (1. kazanım)</p> <p>🌐 Kore Savaşı, Türkiye'nin NATO'ya girişi ile Soğuk Savaş kavramı ele alınacaktır. (3. kazanım)</p> <p>🌐 Nüfus, eğitim, kültür, sanat, spor, ulaşım, sanayi ve sağlık alanında meydana gelen gelişmeler verilecektir. (4. kazanım)</p> <p>🗺️ Atatürk'ün Türk Ordusuna Mesajı incelenecektir. (6. kazanım)</p> <p>🌐 Savunma sanayinin Türkiye'nin askerî ve ekonomik gelişmesine yaptığı katkıları 1923 sonrasındaki gelişim süreci içerisinde ele alınacaktır. (6. kazanım)</p> <p>🌐 Kıbrıs Barış Harekati, Bosna Hersek, Kosova, Amavutluk, Somali ve Afganistan'da Türk ordusunun faaliyetleri ele alınacaktır. (6. kazanım)</p> <p>🌐 Türk - Ermeni ilişkilerinin tarihsel gelişimi, 1915 Olayları ve bu olaylara ilişkin Ermeni iddiaları, terörizm, misyonerlik faaliyetleri, irtica, bölücülük konuları ele alınacaktır. (7. kazanım)</p> <p>🌐 Soğuk Savaş sonrası yumuşama dönemi ile Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya'daki gelişmeler, bu gelişmelerin ülkemize ekonomik ve siyasal etkileri ele alınacaktır. (8. kazanım)</p> <p>🌐 Doğal kaynaklar olarak su, petrol, bor, boraks, toryum, krom vb. ele alınacaktır. (11. kazanım)</p> <p>🔄 Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü (5-2)</p> <p>🌐 İnsan Hakları ve Vatandaşlık (1,22); (4-2,16); (6-22); (4,12-25); (5-2, 16, 22, 25)</p> <p>🌐 Girişimcilik (11-11)</p> <p>🌐 Rehberlik ve Psikolojik Danışma (3-14)</p> <p>🌐 Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim (4-4)</p> <p>🌐 Doğrudan verilecek beceri: Bilgi teknolojilerini kullanma</p> <p>🌐 Doğrudan verilecek değer: Duyarlılık</p> <p>Bu ünite de gözlem, öz değerlendirme formları, sözlü tarih değerlendirme, çoktan seçmeli sorular, proje ve poster, kavram haritası, öğrenci ürün dosyası (portfolyo), dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ömer Kemal ŞİMŞİR
Doğum Yeri : Aydın
Doğum Yılı : 1989
Medeni Hali : Bekâr

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

İlköğretim : 1996-2003 Kuşadası Yedi Eylül İlköğretim Okulu
Lise : 2003-2007 Kuşadası Derici Mustafa Gürbüz Anadolu Lisesi
Lisans :2007-2011 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı
Yabancı Dil : İngilizce